

PV1399

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. ... 28 786

1
Ianuarie
2004

Biblioteca Bucureștilor

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

— 500 —

“Fost-au... Ștefan vodă om nu mare de stat, mînios și de grab a vărsa sînge nevinovat; de multe ori la ospete omora fără județ. Amintrelea era om întreg la fire, neleneș și lucrul său îl știa a-l acoperi, și unde nu gîndeai, acolo îl aflai. La lucru de războae meșter, unde era nevoie, însuși se vîra, ca văzîndu-l ai săi, să nu îndărăpteze, și pentru aceia rar război de nu biruia, și unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că știindu-se căzut jos, se ridica deasupra biruitorilor”.

Grigore Ureche

Sumar

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500	2
Bucureștii de altădată	
Anton Pann – 150	
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Din vremea lui Anton Pann	4
<i>Mariana JAKLOVSZKY</i> – În căutarea cititorului	4
Pagini din “Gazeta Municipală”	
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Cum erau odinioară Bucureștii (XIII)	6
<i>Ioachim BOTEZ</i> – Mahalaua Lucaci	7
– Piața Teatrului	9
Patrimoniul	11
Istoria cărții	
<i>Georgeta FILITTI</i> – La vie à Bucarest	12
Autografe contemporane	
<i>Petre GOT</i>	14
Orizonturi spirituale	
<i>Gheorghe DRĂGULIN</i> – Sfântul Benedict de Nursia († 547) și Cuviosul Dionisie Străromânul (Exiguul, † 555)	16
Meridian biblioteconomic	
<i>Angela OPREA</i> – Seminarul Bibliografic Național	20
<i>V.V. ELTSOVA, A.I. GONCEAROVA</i> – Bibliotecile de spital din Federația Rusă	21
<i>David WILMA</i> – Biblioteca Publică din Seattle	22
<i>Claudie GUERIN</i> – Bibliotecile ca mediu ospitalier și rețeaua de lectură publică în Franța	24
Correspondență din Franța	
La mormintele ostașilor români – <i>Cornel ALECSE, Jean-Yves CONRAD</i>	26
Românii din Paris – <i>Jean-Yves CONRAD</i>	28
– <i>Georgeta FILITTI</i> – Roumanie, capitale... Paris	29
– Cioran	32
Ecouri la apariția <i>Țiganiadei</i> în limba franceză	33
Puncte de vedere	
<i>Ilinca ANGHELESCU</i> – Globalizarea și patrimoniul lingvistic internațional	34
Catalog	36
Agenda culturală	
Tîrgul Internațional de Carte GAUDEAMUS 2003	38
Litera Nordului	38
Calendar	39

Mănăstirea Voroneț

N. IORGA

Apoi Ștefan își așternu de moarte și trecu la cele veșnice în ziua de 2 Iulie din acel an 1504, început, spune cronica, prin prevestirea unei grozave ierni, după care veniră «ploi mari și vărsări de ape și potoape».

Pe lespede frumoasă dela Putna, șie însuși de mult gătită, urmașii nu găsiră vremea să umple locurile goale pentru anul, luna și ziua sfârșitului.

Fusese înainte de toate un ziditor de țară. Găsise anarhie, cu patimi care răsăreau în fiecare moment și pe care nicio vărsare de sânge, fie și a celui mai scump, nu le putea potoli, și lăsa o boierime împăcată cu sine și ascultătoare de Domn, în care cu bunăcuviință tinerii veneau să ieie pe urmă locul bătrânilor cari se duceau. Boierimea în care nu mai era vechiul spirit maramureșan de oameni nestăpâniți, gata de orice încăierare și ușuratec trecând dela o ascultare la alta, privind, din tată în fiu, țara, nu numai ca o moșie, ci și ca o pradă. Se crease acum o altă lume, care nu-și mai amintea nesiguranțele, capriciile, desele răsturnări, fărâdelegile nepedepsite și omorurile în serie dela început. Alexandru-cel-Bun părea înviat, cu aceeași siguranță statornicie și înțelepciune, dar cu un braț mult mai greu, pentru oricine-i sta în cale.

N'a venit anume ca să facă războaie. Ele i s'au impus. Numai gata de luptă putea să se facă respectat, și biruința aproape sigură era singura cheazăie față de vecinii lacomi, gata să se arunce la cel dintâi semn de slăbiciune. Dela început și-a făcut o oaste și, după cele mai grele încercări, a înnoit-o.

A fost bun creștin prin faptă în fața câte unui contemporan ca Vlad Călugărul, care era astfel prin credință numai. S'a umplut și împodobit Moldova de bisericile pomenirilor de înaintași și amintirilor de propriile biruinți: la mănăstiri, ca Putna, Voronețul, Neamțul, în forma cea nouă, cu mult cea mai largă, adăugându-se ctitoriile boierilor, și în orașe unde din când în când răsărea Domnul împărtitor de dreptate, deși hrisoavele se scriau mai mult, după aceea, la Suceava.

Dar nu era de ajuns să fie cineva un bun creștin pentru a fi, când el jignea țara, la adăpostul acestui greu buzdugan.

Simțul neamului l-a avut în suflet și mai ales ființa lui întreagă a trăit în el. Dar față de Români din jos el a avut întâi numai legătură personală cu Vlad-Vodă, pentru ca îndată grija-i de căpetenie în această parte, după luarea Chilie, să fie a gospodarului care nu suferă ca în fața casei sale să fie cine poate să-l întreacă după aceleași câștiguri.

Dar, adesea biruitor asupra unor Domni «băsărăbești» sau «muntenești», cari-l primejdiau prin ei înșiși sau prin legăturile cu Turcii, n'a crezut că-și mai poate adăugi încă o țară. Aceasta pentru că în socotelile pe care i se sprijinea cugetarea, aceea era altă moșie, și alții aveau asupra ei dreptul.

Ștefan cel Mare și Sfânt - 500 -

Față de contemporanii săi din creștinătate, a fost nesfârșit superior, deși nu s'a făcut înfățișat cu laurii Cesarilor pe frunte ca jumătate-Românul Corvin Matiaș. Avea mult mai multă pricepere decât acesta și nu se lăsa ispitit de mărirea care rătăcesc, nici îmbătat de laudele care se îngrămădesc asupra celor puternici. Casimir al Poloniei trebuia să-l desguste pentru greutatea cu care trecea la faptă, pentru ușurința cu care se lăsa încântat de formele goale, iar pe urmașii lui i-a privit mai mult ca pe niște copii nebulateci cari nu știau preții comora bătrânețelor unui astfel de vecin.

De Ivan Muscalul, care râvnea norocul, sprijinit pe atâta înțelepciune, al Moldoveanului, nu s'a putut apropia; acela era mai aproape de un Han al Crimeii sau al Volgei decât de un cuvinioc Domn român.

Turcii i se iviseră în față cu gloria cuceririi recente a cetății împărătești de un tânăr viteaz ca dânsul, care nu desprețuia pe creștini și a căutat legături cu dânsii. Și-a dat samă că, intrând în milenara tradiție a Bizanțului, Mohammed al II-lea nu înțelegea a se așeza ca stăpânitor de-a-dreptul pe malul stâng al Dunării, unde-i trebuia numai forma, formalitatea închinării și plata tributului. Același tribut la nevoie îl arunca și el în gura lupului.

Dar nu s'ar fi coborât, ca Domnii dela Munteni, până la actul călătoriei la împăratul cel nou.

Acesta rămânea pentru el «păgânul» ca și ceilalți «Împărați» ai hoardelor tătarăști din Răsărit, de ale căror năvăliri pradălnice a știut să se păzească, altfel decât Polonia veșnic năvălită —, arșă și însângerață.

Nu moștenise o luptă pentru cruce și niciun sentiment de scârbă față de Necredincioși. Răpede însă, fără să aibă ca îndemn ura, el a simțit lupta pentru cruce ca o datorie, și datorie aceasta, în vremile când stătea mai bine cu ambițiosul Mohammed, cu molâul Baiezid, n'a părăsit-o niciodată, ca linie hotărâtoare, îndată ce ținta politică se ridica mai sus de nevoile momentului.

Trăia într'o vreme aprigă, în care sângele omenesc se vărsa larg. Nici el n'a fost zgârcit cu acela al dușmanilor, ba chiar de vreo două ori cu al boierilor săi. Dar încrederea lui era sigură și, dela o vreme, ajutorul părintesc cald.

Dacă prin cavalerism se înțelege bravura dela Nicopole sau sfidarea sorții dela Varna, el n'a fost, într'o epocă de cavalerism, un cavaler, dar, dacă un cavaler a fost Ioan Hunyadi, nimeni nu i-a fost mai asemenea dintre urmași decât Domnul Moldovei, prin buna pregătire, prin curajul de a înfrunta riscul, prin desprețul față de moarte, dar fără nimic din periculoasa pasiune a aventurii.

Era mai ales un suflet înfrățit cu al mulțimilor neamului său, în care hotărau marile idei călăuzitoare, care ni-au fost sprijinul de-a-lungul veacurilor: moșie, moștenire, dreptate și drept, pentru care era gata să se ia oricând.

Această însușire de dreaptă cumpănă i-a cruțat nenorocirile care s'au abătut asupra atâtor cavaleri cari au deservit astfel cauza căreia îi consacraseră vieța lor.

Marea virtute a rasei sale găsise în el cea mai deplină întrupare. Aceasta îl face mai rege decât regii și decât împărații vremii sale mai împărat.

Pentru partea cavaleriească a ființii sale, pentru care mai ales se prețuia atunci oamenii, a primit laude mari și dela Papi și dela scriitori deprinși a imita frazele marilor Romani, cari însă aveau și fapte de aceeași valoare, dar pentru partea cealaltă, pentru jertfirea a ceea ce personal i-ar fi adus și o mai mare glorie, numai să nu i se vatăme țara, pentru aceasta bătrânul răzeș supt căciulă de ostaș n'a căpătat decât recunoștința nemuritoare a neamului său, care, neputându-l sfînji în biserică, l-a înălțat cu mult peste ființa omenească în neconținută, spornică poezie a legendei.

(Sfaturi pe întunecare. Conferințe la radio, II, 1936 - 1938. Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1940)

Ștefan cel Mare și Sfânt

– 500 –

Constantin C. GIURESCU,
Dinu C. GIURESCU

Domnia lui Ștefan cel Mare, de aproape o jumătate de veac, este cel mai frumos timp din istoria Moldovei. Niciodată țara n-a fost mai întinsă, mai bogată și mai respectată; niciodată faima domnului ei n-a străbătut atât de departe, deopotrivă în apusul creștin ca și în răsăritul mahometan, provocând admirația prietenilor și respectul dușmanilor; niciodată nu s-au ridicat atâtea lăcașuri, civile și bisericești, și într-o formă atât de desăvârșită. Întocmai cum grecii cei vechi au avut epoca lui Pericle – acel maximum de strălucire politică și artistică – noi am avut epoca lui Ștefan cel Mare. Depășind hotarele Moldovei, ea a fost și rămâne reprezentativă pentru întreg poporul nostru care și-a găsit în acest glorios și gospodar voievod cea mai înaltă întrupare a sa.

Evident, n-a fost numai lumină în cei patruzeci și șapte de ani de domnie. Începutul a cerut unele concesiuni, a impus unele renunțări. Pînă să-și asigure tronul cel atât de râvnit de atîția, Ștefan a trebuit să accepte unele situații care nu se potriveau demnității și mîndriei sale. Și chiar mai tîrziu, n-au lipsit ceasuri de amărăciune și de durere. Făcînd însă suma, privind rezultatele, nu se poate să nu rămîi adînc impresionat de frumusețea și puterea acestei strălucite domnii.

La începutul lui aprilie 1475, intra în Moldova, pe valea Siretului, Ștefan, feciorul lui Bogdan, cel ucis la Răusenii. Avea cu el o oaste de vreo 6.000 de oameni, parte munteni, dați de Vlad Țepeș, parte moldoveni din țara de jos, de unde, după tradiție – și n-avem nici un temel s-o punem la îndoială – era de fel însuși neamul lui Ștefan. Petru Aron, ucigașul lui Bogdan, n-avu timp să se pregătească; de altfel, o parte dintre boieri îl și uriseră și erau bucuroși de domnie nouă. Cu oastea pe care o putu strînge în pripă, încercă el deci în zadar să oprească înaintarea tînrului care venea să ia moștenirea părintelui său și să-i răzbune moartea; în lupta de la Doljești (totuna cu Dolhești), pe Siret, din jos de gura Șomuzului mocirlos, la 12 aprilie, armata lui Ștefan învinse, iar Petru Aron fu silit să ia calea pribegiei, în Polonia. O a doua luptă, la Orbic, cum arată unele izvoare, nu însă și cele mai vechi, se pare că n-a mai avut loc. Pe cîmpia ce se chiamă *Direptate*, pe Siret, aproape de locul biruinței, țara aclamă pe biruitor ca domn al Moldovei. Suceava primi cu bucurie pe fiul lui Bogdan. [...]

(Istoria Românilor, 2, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976)

Mănăstirea Putna

Scrisoarea circulară a lui Ștefan către cîrmuitorii Europei

Prea luminaților, prea puternicilor și aleșilor domni a toată creștinătatea, căroră această scrisoare a noastră va fi arătată sau de care ea va fi auzită. Noi Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei, mă închin cu prietenie vouă tuturoră căroră vă scriu și vă doresc tot binele și vă spun domniilor voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme și este încă pierzătorul întregii creștinătăți, și în fiecare zi se gîndește cum ar putea să supue și să nimicească toată creștinătatea. De aceea facem cunoscut domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută, mai sus numitul turc a trimis în țara noastră și împotriva noastră o mare oștire în număr de 120.000 de oameni, al cărei căpitan de frunte era Soliman pașa beglerbegul: împreună cu acesta se aflau toți curtenii sus numitului turc și toate popoarele din Romania și domnul Țării Muntenesti cu toată puterea lui și Assan beg și Ali beg și Schender beg și Grana beg și Oșu beg și Valtival beg și Serefaga beg, domnul din Sofia, și Cusenra beg și Piri beg, fiul lui Isac pașa, cu toată puterea lui de ieniceri. Acești mai sus numiți erau toți căpitanii cei mari, cu oștile lor. Auzînd și văzînd noi acestea, am luat sabia în mînă și cu ajutorul Domnului Dumnezeuului nostru atotputernic, am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare, și pe toți i-am trecut sub ascuțișul săbiei noastre; pentru care lucru lăudat să fie Domnul Dumnezeuul nostru. Auzînd despre aceasta, păgînul împărat al turcilor își puse în gînd să-și răzbune și să vie, în luna lui mai, cu capul său și cu toată puterea sa împotriva noastră și să supue țara noastră, care e poarta creștinătății și pe care Dumnezeu a ferit-o pînă acum. Dar dacă această poartă, care e țara noastră, va fi pierdută – Dumnezeu să ne ferească de așa ceva – atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de domniile voastre să ne trimiteți pe căpitanii voștri împotriva dușmanilor creștinătății, pînă mai este vreme, fiindcă turcul are acum mulți potrivnici și din toate părțile are de lucru cu oameni ce-i stau împotriva cu sabia în mînă. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurămîntul domniei noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta pînă la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru. Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, noi i-am tăiat mina dreaptă. Deci fiți gata fără înfrîziere. Dată în Suceava, în ziua de sfîntul Pavel, luna ianuarie în 25, anul Domnului 1475. Ștefan voievod, domnul țării Moldovei.

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Tudor ARGHEZI

Anton Pann și Creangă se găsesc pe aceeași linie, și împrejurări sociale și artistice, la distanțe de sute de ani și de poști, aproape identică cu François Rabelais, autorul vestiților Gargantua și Pantagruel. La Rabelais și Creangă suculența condeiului, delicioasă, consistă mai ales în stil, în limbă, de aceea tâlmăcirea amândorura îi decolorează și-i face searbezi, dovadă traducerea vechiului text rabelaisian în franceză modernă, cât și a românului nostru din bojdeucă. Facultatea de invenție a lui Anton Pann, într-o formă pe care el însuși o recunoștea, scriind în lăbărțarea grabei, inferioară intențiilor lui, e, relativ, copleșitoare: el scrie, aleargă, se frământă, se sperie hărțuit între pasiuni rebele și nobile preocupări, terorizat de Zamfira lui, de nevestele altora, care toate au avut pe semne de ce să-l iubească la nebunie, fugind de la una la alta de frica unui bărbat, negustor de porci sau a unui boier înșelat, dintr-un dulap sau pe fereastră, săracul, până la bătrânețe. Și, ca Jean Jacques Rousseau, mai avea și copii, mai mult sau mai puțin legitimi. Dar, ca Balzac, a murit decepționat că nu și-a găsit răgazul să-și revizuiască manuscrisele literare.

După un portret desinat cu fidelitate de penița altui scriitor, Barbu Delavrancea, Anton Pann era un bărbat tare frumos. Profilul lui fin, ochiul lunguiet și visător, buza întredeschisă ca pentru o perpetuă sărutare, îi trădează inima amoroasă. Părul îi era lung, călugăresc. [...]

Din vremea lui Anton Pann

Ana Maria ORĂȘANU

In fiecare an, calendarul aniversărilor prilejuiește publicului larg reîntâlnirea cu personalități, evenimente și creații aparținând patrimoniului național. Redescoperirea lor sub aspectul valorii istorice, culturale sau artistice.

De-a lungul anului 2004, Biblioteca Metropolitană București și-a propus să-l readucă în atenția publică pe Anton Pann, de la a cărui moarte se vor comemora, pe 2 noiembrie, 150 de ani. Nu întâmplător. Cel cunoscut mai ales ca autorul lucrărilor *Povestea vorbii* și *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hoge* se dezvăluie drept o personalitate cu largi valențe creatoare. Un autodidact subtil, un personaj fermecător al epocii și al unei anumite ambianțe bucureștene specifice primei jumătăți a secolului al XIX-lea.

Viața lui Anton Pann, opera și eroii săi alcătuiesc un tot pitoresc. Un orizont plin de culoare ilustrând Capitala de altădată. Lumea celor mulți, lumea străzii, a piețelor, a birturilor și a micilor cartiere de breslași, acele mahalale strânse în jurul unei modeste bisericici pe care și-au clădit-o.

Memoria comunitară devine în aceste condiții coordonată

semnificativă pentru înțelegerea lui Anton Pann, a cărui vreme are o identitate de netăgăduit.

Contextul european și românesc, situația politică și administrativă, viața culturală, personalitățile, creațiile și mentalitățile ne ajută să-l înțelegem și să-l situăm la locul cuvenit pe acest balcanic stabilit la București în 1812, an cu rezonanțe istorice, când se încheia războiul ruso-turc (1806 – 1812) care pricinuisese și familiei tânărului Antonie Petrov pierderi dureroase.

La București și-a trăit viața, cu scurte răstimpuri de pribegie la Râmnicu Vâlcea și Brașov, între drumuri lungi și oboseitoare spre a-și împlini menirea de autor și editor, de om al muzicii, al slovei și al tiparului.

La București a murit, la 2 noiembrie 1854, și a rămas aici întru veșnicie, lângă locuința abia dobândită, în vecinătatea bisericii Lucaci.

Ne propunem ca de-a lungul anului 2004 să restituim tabloul complex al vremii și vieții lui Anton Pann, în special al Bucureștilor, care și azi îi păstrează memoria.

În căutarea cititorului

Mariana JAKLOVSZKY

Cazul Anton Pann, unic în istoria literaturii, “descoperit” mereu în fiecare generație, revendicat și renegat, între admirație și minimalizare. Erudiția sa folclorică sau paremiologică a fost primul element al seducției, că este vorba de “plăcerea intelectului”, “savuros prin bufonărie erudită” (G. Călinescu) ori “cu naivitate, fără poleieli, fără atenție la convențiile care înlocuiesc adeseori talentul, dar de cele mai multe ori cu politețe și totdeauna

cu mare finețe și cuminenție” (T. Vianu).

Din entuziasm se întregeste portretul lui Marin Sorescu: “Purta plete lungi ca Eminescu. Potcap ca Ion Creangă. Avea mustață. Știa grecește, slavonește, bulgărește, turcește, tocise pragurile învățaților și modest, se considera că știe carte, până la glezne pentru că: omul învață cât trăiește și moare tot neînvațat. Se purta copilărește și era bătrân ca vremea. Bătrân ca lumea”.

Pann a apărut într-o epocă predestinată, vremuri de mari prefaceri, de spaime sociale care păreau fără logică, între liniștea patriarhală produsă de proverbe și mișcarea nouă a epocii iuțită de Tudor Vladimirescu.

Lucrările lui Anton Pann, indiferent de specific, par a fi continuarea însemnărilor de pe cartea veche; el discută permanent cu cartea, cu cititorii ei, se confesează de la întocmirea cărții până la vinderea ei, de la fiecare eveniment trăit, de la momentul lingvistic la chinuitoarele și prăfoasele deplasări între orașe, de la zbulciumul tipografic la veselia firii sale ori la evenimentele esențiale: iubire, nuntă, deces, supărări zilnice, oamenii iubiți și cei chinuitori. Fiecare moment al vieții sale are sens, cum demonstrează Anton Pann într-un mss. aflat la Mănăstirea dintr-un Lemn de la Râmnicu Vâlcea din iunie 1836, dedicat ierodiaconului Chesarie, protocantor la mănăstirea Hurezu, unde până și domnitorul, ca într-o carte românească veche, este pomenit: "De când Alexandru Ghica prinț român s-a ncoronat./ Prin școli limba românească s-a-nălțat, s-a întronat/ În biserici nu voiește s-asculte grecești cântări./ Cere, Doamne miluiește, să audă tot zicând/ Și așa se deșteptară românii din somnul greu/ Începură toți în limbă-și să roage pă Dumnezeu".

Încă din primele cărți, Anton Pann se arată un tipograf și un editor atent la drepturile sale. Așa în *Versurile muzicești*, București, 1830, scrie: "Câte nu vor avea această peceție sunt fără de voia mea", sau în *Noul Doxastar*, București, 1841: "Câte nu vor avea această supt însemnare sunt fără voia mea", protejându-și cărțile.

Cărțile lui Anton Pann au un aspect modest, sunt simple, cu puține podoabe și nici edițiile ulterioare închinată poetului nu-s foarte spectaculoase. Un scriitor expresiv care nu oprește privirea prin ilustrații, deși textul este foarte darnic.

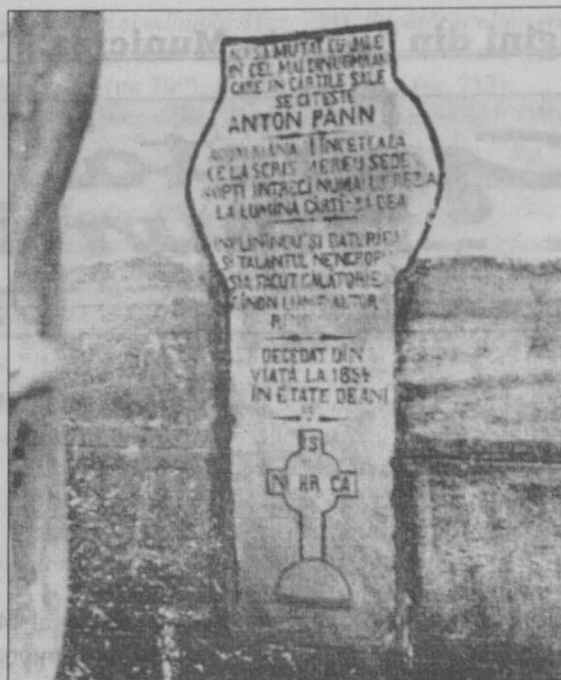
Toate aceste cărți modeste ale începutului literaturii noastre sunt în majoritatea lor ediții prime, scrise mai ales în alfabet de tranziție, la care s-a renunțat la mijlocul secolului al XIX-lea.

Majoritatea sunt în românește, sau sunt traduceri numite frumos: "românețe" sau cuprind "numele cinstiților prenumerații", abonați ai cărților lui Anton Pann, care sunt arhimandriți și proto-singheli, preoți, călugărițe, lipscani, psalți, librieri, diverși alți comercianți. Lumea aceasta a "prenumeranților", deși mai ales preoțească, primește ca proprietari sau ca cititori în timp iscăliturile boierilor români, care dovedeau astfel că, deși pe moment nu fuseseră interesați, în momentul informării lor prin alte căi, aceste cărți ajunseseră la ei: Manu, Cesianu, Sturza, Calimahi, Asachi, Alecsandri etc. sunt "prenumeranții" târziu ai scriitorului.

O listă de "prenumeranți" este publicată de D. Munteanu-Râmnic, alta de M. Gaster, care denunța nume ilustre, cu titluri: marele paharnic Constantin Olănescu, pitarul Ioniță Bitcoveanu, visterierul Toma Cernăvodeanu și nemărturisitul cititor de hristoiții I. Eliade Rădulescu.

Multe din cărțile lui au avut neapărat o ediție a doua și, regulă a cărților vechi, ele nu erau niciodată identice cu prima, ci regizate altfel, însemnând aproape o altă carte, mai ales că timpul creștea și se schimbau odată cu vremea.

Catagrafia din 1831, când s-au publicat *Poeziile deosebite*, vorbește despre structura orașului, încât vedem în ce loc se mișca poetul. Prin urmare, nu suntem indiferenți, când o carte modestă, scrisă într-un alfabet dispărut, mereu o nouă apariție, cu noi "prenumeranți", ne cade în mână, aducându-ne parfumul epocii; mai ales dacă e cu o vorbă de o mare savoare, prinsă în cuvântul adresat "către iubitorii de muze", ca în *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau gramatica melodică*, 1845. Acest cuvânt, pentru care chiar și un neinstruit se poate simți binecuvântat, îl folosește Pann când spune că "muzica este o plânsocuvântare", prin care omul își

Epitaful lui Anton Pann – Biserica Lucaci

exprimă patima sufletului și a trupului.

În 1846 Anton Pann tipărește *Irmologhion sau Catavasier*, cu un "prenumerant" în persoana mitropolitului Neofit care "i-a prilejuit destule ameteți și pierdere de odihnă și somn". De exemplu, la *Heruvico-Chinonicar* din 1847, a 2-a ediție a tomului 1 are, față de ediția 1 a tomului, o scară a cuprinsului.

Scrisoarea către părintele Veniamin, ajutorul direcției la clădirea mănăstirii Bistrița, care a fost sponsor, dezvăluie călătoria lui Anton Pann pentru adunarea de abonați: "Mi-ai întors în bucurie întristarea ce mă cuprinsese pentru puținii abonați ce îi făcusem în umbletele mele într-o lună de zile".

În tomul al 2-lea al *Heruvico-Chinonicar*-ului din 1847, obținut tot prin donația lui Veniamin, carte lucrată după Petre Efeșiu, care a adus și a predat în București pentru prima dată meșteșugul muzicii bisericești, apare o notație interesantă de bibliofil: "Prețul unui exemplar pe hârtie ordinară este șapte sfanți, iar pe hârtie Olanda, zece sfanți". La sfârșit, pe prima filă, nenumeroată, se află numele cinstiților abonați, iar pe foaia 2 un cuvânt în versuri "Cântăreții", cu dorință de instruire pentru cântăreți și ridiculizare a celor neinstruiți: "De ce să se aboneze și carte belea să-și ia?! Cine o să stea să învețe câte se cuprind în ea?! Învățătura nu este s-o ia așa ca un hap./ Ci pe lângă plată cere și cam bătaie de cap".

Dar Anton Pann a avut încă un sponsor, pe părintele Nichifor, arhimandritul Episcopiei Râmnicului, care avea și meritul de a fi întreținut la învățătură "copii cu un glas mai bun". Suntem în 1847, când tipărește *Rânduiala sfintei și dumnezeieștii Liturghii*, în a sa tipografie de muzică bisericească, în care într-o scrisoare-dedicație se vorbește de focul cel mare care mistuise și tipărituri ale lui Anton Pann "lăsate la mai multe prăvălii". La Râmnic, într-un foc similar, pătimise și arhimandritul Nichifor.

Păresimierul din 1847 are la pagina 90 "prenumeranții", iar la pagina 12 o prescurtare din bazul muzicii bisericești din *Anastasimatar*, care anunță în prefața de la pagina a 2-a, nenumeroată, că sprijinul moral și material al autorului ar fi fost și Dionisie Romanov, inspectorul sfintei Mitropolii, care ar fi înlesnit cumpărarea de cărți pentru păturile de jos, dar face publicitate și pentru alte cărți "câte trebuiesc unui iubitor de cântări bisericești".

Pagini din "Gazeta Municipală"

Cum erau odinioară Bucureștii

(XIII)

Ana Maria ORĂȘANU

În 1945, ziarul lui M. Dragomirescu ajunsese în al 14-lea an de apariție și, ca săptămânal independent de informare și critică edilitară, își respecta cu strictețe tematica. Atât cât se putea, căci schimbarea radicală a destinului național petrecută după august 1944 se resimțea deja în toate domeniile activităților publice. În viața de zi cu zi a românilor, a bucureștenilor, în posibilitățile de realizare a "Gazetei Municipale". Proprietar și editor, semnatar permanent al editorialului, Dragomirescu afirma în articolul *Anul al patrusprezecelea* (nr. 651): "Anul al XIII-lea (1944) a fost cel mai greu din toată existența zbuciumată a publicației noastre, în comparație cu acele vremuri fericite când ne-am început activitatea. (...) Avem mare încredere în viitorul Capitalei și nădejdea că toate acele idealuri pentru care am luptat, vor fi realizate. Că populația de la periferia Bucureștilor va schimba bordeiele moștenite din trecut pentru locuințe omenești, că refacerea cartierelor sinistrate va fi un prilej de revizuire a capetelor îmbâcsite de afaceriști și că terminarea războiului va da tuturor o viață mai bună, într-un oraș civilizat. Nădăduim că în această lume, «Gazeta Municipală» își va avea un rost și cuvântul său va fi ascultat".

Dezvoltarea orașului și dezvoltarea problemelor editoare, altfel spus, *Cum se poate realiza sistematizarea Bucureștilor*, în optica momentului și opinia câtorva arhitecți se consemnează în nr. 690, pe baza unei anchete a ziarului "Scânțea". Duliu Marcu crede că Planul din 1935 ar trebui revăzut și împrăștiat; Marcel Pompei apreciază prezentul drept un haos, iar proiectul Planului ca irealizabil; Richard Bordenache propune o "acțiune eroică" prin trecerea de la practica terapeutică la cea chirurgicală; Titu Evolceanu vede necesar un Plan pus la punct, susținut financiar și legislativ, iar Ion Ghica-Budești consideră sceptic că sistematizarea este o himeră și se impun măsuri radicale de revizuire.

Câteva posibile intervenții imediate, punctuale, dorite în zona centrală, sunt prezentate în paginile gazetei. Atrag atenția comentariile privitoare la abia terminata lucrare a *Noului Palat al Băncii Naționale* din str. Doamnei (nr. 686), apreciat ca o nereușită, precum și despre *Refacerea Palatului Ministerului Lucrărilor Publice* (nr. 655). Costul refacerii într-o formă apropiată de cea inițială se evalua la un miliard de lei, altă soluție posibilă fiind refacerea pe alt amplasament.

Declarațiile Dlui Teohari Georgescu, ministrul Interneor, (nr. 659) preluate fără comentarii, identifică situația

generală de atunci. Se vorbea despre "grija deosebită pentru gospodărirea satelor și o vastă acțiune de ridicare a orașelor neglijate", concluzionând: "Un titlu de onoare pentru Ministerul de Interne va fi acela de a-și îndeplini sarcinile, adică a curăța țara de elementele fasciste și de a trece la arestarea criminalilor de război, de a da țării un aparat administrativ cu adevărat democrat".

Ultimul an de apariție al "Gazetei Municipale" a fost 1946. Sistematizarea, estetica și gospodărirea urbană aproape au dispărut din tematică, cu toate că se discuta despre un buget al Primăriei de 64,5 miliarde lei (nr. 717). Dar, într-un an ca acela, când "indicele de scumpete" crescuse de 34 ori, sumele nu spuneau mare lucru. Articolele vorbeau mai ales despre greutatea în aprovizionarea populației, lipsuri și restricții.

O realitate a vremii, fapt exponențial, publică nr. 716 în articolul *Cum s-a construit Monumentul Eroilor Sovietici din București*.

Singulară a fost încercarea de a reînvia vechile tradiții locale în 21 mai, prin manifestația comercianților organizată în ziua patronală, a Sfinților împărați Constantin și Elena. Programul bogat desfășurat în Piața Obor și împrejurimi reunea negustorimea și autoritățile locale. Festivități, acte de caritate, muzică și discursuri oficiale, ca în vremurile bune de demult (nr. 719).

Despre acele vremuri de demult ziarul a continuat și în anii 1945 – 1946 să publice cu regularitate în rubrica "Bucureștii de altădată", numită alteori "Lumea care s'a dus" sau "Bucureștiul care s'a dus".

Radu D. Rosetti, Ioachim Botez, P. Drăgănescu Brateș sau C. Colescu-Vartic sunt autorii frecvenți ai articolelor de istorie locală. Biografii, întâmplări, locuri de demult sau sfinte sărbători de altă dată alcătuiesc subiectele abordate.

Ziarul și-a încetat apariția în februarie 1947, după 753 de numere difuzate începând din 18 ianuarie 1932.

*

Prezentăm lista articolelor de memorie comunitară publicate în rubrica "Cum erau odinioară Bucureștii" de "Gazeta Municipală" în anii 1945 – 1947, întocmită de Antoaneta Pfeiller și Diana Macarie, cu precizarea că

bibliografia completă a rubricii de memorie comunitară din săptămânal se poate consulta la Biblioteca "Nicolae Iorga" - Biblioteca Metropolitană București:

Rosetti, Radu D.: *Constantin Dissescu* (nr. 650), *Cinцинat Pavelescu* (nr. 651), *Nicu Metz* (nr. 652), *Constantin Mille* (nr. 653), *Barbu Katargiu* (nr. 654), *Alexandru Obedenaru* (nr. 655), *Un uitat: V.A. Urechia* (nr. 656);

Extras din volumul jubiliar tipărit de ziarul "Adevărul" în 1914: *Alex. V. Beldiman și "Adevărul"* (nr. 658), *Campaniile "Adevărului"* (nr. 659), *Pentru Republica Română* (nr. 660), *Chestiunea evreească* (nr. 661), *"Adevărul" și socialiștii* (nr. 662), *În contra ziarului "Adevărul"* (nr. 663), *Inovațiile aduse în presă de "Adevărul"* (nr. 664), *Răsturnarea guvernului Sturdza* (nr. 665), *Cluburile țărănești* (nr. 666), *Const. Mille candidează pentru Cameră* (nr. 668), *Noui răscoale țărănești* (nr. 669), *Relațiile noastre cu Bulgaria* (nr. 670), *Din luptele "Adevărului"* (nr. 671), *O eră nouă în viața "Adevărului"* (nr. 672), *"Adevărul" în parlament* (nr. 673);

Colescu-Vartic, C.: *Constituțiunea la București* (nr. 674), *Pe Câmpul Libertății* (nr. 675), *Măcelul Poporului* (nr. 676), *Procesul trădătorilor* (nr. 677, 678), *Căimăcămia boerească* (nr. 679, 680), *Suleiman-Pașa la București* (nr. 681);

Botez, Ioachim: *Bătrânul Pașac* (nr. 684), *O răspântie în Popa Nan* (nr. 685), *Zisu Cărnățaru* (nr. 686), *Precupețu* (nr. 687), *Vadul lui Gherghiceanu* (nr. 688), *La Ghenea* (nr. 689), *Plumbuța, altă dată și acum* (nr. 690), *Lacul Tei, ieri și azi* (nr. 691), *"Roata lumii"* (nr. 692), *Maidanul Duca* (nr. 693), *Cișmigiul de altă dată* (nr. 694), *Lupoaița* (nr. 695), *Băcanii de demult* (nr. 696), *Alte Crăciunuri* (nr. 699);

Mahalaua Lucaci

Ioachim BOTEZ

Strada Lucaci care începe de lângă biserica Sfintei Vineri cea făcătoare de minuni, și sfârșește astăzi în strada Trifoiului, n'a fost totdeauna așa cum s'arată acum.

A fost o vreme, prea fericită, când la răspântia cu strada Mircea Vodă, o tăia tramvaiul albastru, numai cu un cal, al Societății belgiene, care mai pe urmă a dat faliment.

Ce timpuri!... Ce iavaș-iavaș urca jucărioara aceea de tramvai panta spre Calea Călărășilor, și cotind la dreapta apoi la stânga, rătăcea pe ulițele tăcute din Mântuleasa...

Abia mai apoi, din lipsă de mușterii, și-a schimbat tramvaiul albastru drumul, apucând-o pe lângă biserica Sfântul Mina. Dar nici așa n'a făcut aliș-veriș. Nu se cățara lumea pe atunci de tramvai ca racii de un hoit căzut în ballă.

Numele acestei străzi e vechiu. Așa se află și în istoria lui Ionescu-Gion.

Deci ulița nu și-a luat numele de la marele luptător ardelean Vasile Lucaci, cum s'ar crede. Dar cine a fost nașul cel vechiu Lucaci ori Lucache, cine știe?...

Să arătăm mai bine cam cum se înfățișa strada această acum vreo cincizeci de ani și mai bine.

Din colțul din Calea Călărășilor unde și acum se surpă ca un mormânt o casă bătrânească cu un cat, cu împrejmuire

Higiiena acum și odinioară (nr. 704), *Bucătăria altor vremuri* (nr. 705), *Piața Teatrului* (nr. 706); *Piața Brătianu* (nr. 708), *Vaduri vechi* (nr. 709), *Paștele odinioară* (nr. 713);

Pella, Vespasian: *Detronarea Mitropolitului Ghenadie* (nr. 657);

Severeanu, C.D.: *Cum a început învățământul medical în România* (nr. 683);

Drăgănescu Brateș, Petru: *Niță Ionescu Cofetaru* (nr. 701), *Castane glasate, curmale umplute cu fistic...* (nr. 702), *Realizările sociale ale lui Niță Ionescu Cofetaru* (nr. 703);

Ion, Th.: *Dintre vechii negustori: Atanase Ionescu* (nr. 707);

Sărmanul Klopstock: *"Complețul" din mahalaua Olympului* (nr. 717);

Tzigara Samurcaș, Al.: *Mahalaua copilăriei mele* (nr. 742);

Ionescu, Jean: *Ion Gh. Saita, prefect al Poliției Capitalei* (nr. 745);

Lassate, Ferdinand: *Bucureștii în anul 1857* (nr. 747);

Fără autor: *Const. Mille, deputat al Capitalei* (nr. 710), *O vacă de lapte 20 lei și vimul 15 bani ocăua cu oală cu tot* (nr. 719), *Amintiri dela "Adevărul" și "Dimineța"* (nr. 721), *Roșii din Egipt cu 80 bani chilogramul* (nr. 723), *Cu Regele Carol I pe o potecă la poalele Bucegilor* (nr. 726), *Anecdotică negustorească* (nr. 733), *Pandurii lui Tudor Vladimirescu și oltenii precupeți* (nr. 734), *Cum opera banditul Ion Pipa "spaima cărciumarilor"* (nr. 737), *Amintirile unui fost judecător de instrucție* (nr. 739), *Dela viile Marghioliței Arionoia la fabrica lui Dumitru Bragadiru* (nr. 740).

de zid mâncat de vremuri, strada Lucaci pornea printre vechi case boierești, fără prăvălii ori altfel de dughene.

Numai la răscrucea cu Mircea Vodă, era o cofetărioară cu o grădiniță răcoroasă unde înghețata cu vanilie ori ciocolată costa a zecea parte din leul de argint. Peste drum, în celălalt colț, era prima cărciumă.

O ținea un albanez, Andrei.

Sub streășina casei mărunte, era firma zugrăvită cu un lup ce semăna mai mult a câine, "La lupu", așa-i zicea vadului acesta cu vinuri strașnice de la Copăceni unde nu se pripășise încă filoxera.

Aici, la cărciumioara asta, nu se sfia să intre directorul școlii primare de peste drum, răposatul Doicescu.

Era un om gras și cu apucături blajine. Numai dacă-l scoteai prea mult din pepeni, puneă mâna pe nuia; dar nu bătea ca domnul Vucea al lui Delavrancea.

Doicescu a fost, cum s'ar zice astăzi, un dascăl progresist. Aducea la școala lui toate noutățile timpului. Încă pe atunci, acum cincizeci de ani și mai bine, a arătat copiilor pe un neamț cu o lanternă magică ce mișca, un fel de cinematograf.

Și tot el a adus un alt meșter cu o mașină cu multe mațe de cauciuc pe care copiii le băgau în urechi și ascultau

cu uimire, cu fața luminată de bucurie...

Ce era?

Părintele radioului de azi. Fonograful lui Edison... Și de ce râdeau copiii? Fonograful reproducea aidoma un cântec pe care chiar atunci îl cântase domnul director cu glasul lui cam răgușit de vinațurile de la Lupu:

În lupta cu turcii,

Tepeș, bravul Domn,

Un ostaș trimese

La turci ca spion...

Și după ce cântase toate stihurile acelea de vitejie, domnul director a strigat de i s'a cutremurat pântecul lui mare și ferestrele: "Săriți că fură hoții mămăliga"!...

Iar fonograful, prin mațele lui de gumă, aidoma așa a glăsuț și el. Era o plăcere nespūsă să le ții în urechi.

Fu bun băutor și om glumeț răposatul Doicescu. El moștenise școala și direcția de la nenea Spirache, socrul său. Acesta mai venea din când în când pela școală, cu capul înfășurat într'un tartan roșu, când da vremea rea.

Nici celălalt director, de la liceul Matei Basarab, nu disprețuia vadul lui Andrei, "La lupu". Acesta a fost profesorul de grecește Zosima, gospodar harnic și tălmăcitor priecut al textelor hesiodiene. Hei, fericite vremuri când liceul Matei Basarab, așa cum era desenat în caietele de desen ale lui Zamfirol, avea numai un singur cat cu orologiu, și nu luase proporțiile de cazarmă de astăzi! Când dădeau acolo lumină, unor școlari fără taxe și număr la mână, dascăli ca Ghedem Teodorescu, vestitul Bonifaciu Ionescu-Gion, Treboniu Laurian, Grecescu, Șonțu...

De la acești dascăli și alții, a învățat carte românească Radoslavof, fostul prim ministru, pe vremuri, al Bulgariei. Iar franțuzeasca, de la abatele franțuz Lacroix.

Era acest Lacroix un preot care, ca toți clericii papistași, umbla ras de barbă și mustăți ca o gulie. Adesea, când intra în clasă, proaspăt bărbierit, băieții strigau:

"S'a ras!... S'a ras!..."

Și preotul care nu știa bine românește, zâmbia amabil, duhovnicește, și zicea:

"Oui, oui!... Je suis d'Arras!"

Adică din orașul cu vestita catedrală care, în primul războiu mondial, avea și el să fie ras de artileria nemțească.

Dar strada Lucaci nu trece prin fața liceului. Ea cârmește puțin la stânga printre gospodării ce încă mai amintesc trecutul patriarhal, și prin fața bisericii al cărei hram a fost târnosit în 1764. Scăpată numai cu temeliiile din focul ce a bătuit Bucureștii în zilele Paștilor, la 1847, ea a fost reclădită așa cum se vede astăzi.

Aici a cântat la ectelnicul din dreapta altarului Irmologhiunul Anton Pann care și'a avut locuința pe ulița din apropiere ce-i poartă numele. Aici odihnesc oasele acestui rapsod cu fes al trecutului veac, când peștele viu se vindea cu copaia și vadra de vin era un firfirc, cincisprezece parale... Pe soclul bustului de lângă tinda bisericii, nu știm care poet modern i-a săpat patru stihuri pe cari cel care a scris **Povestea vorbei și Nastratin Hoge**, ar strâmba din nasul de bronz, dacă ar putea:

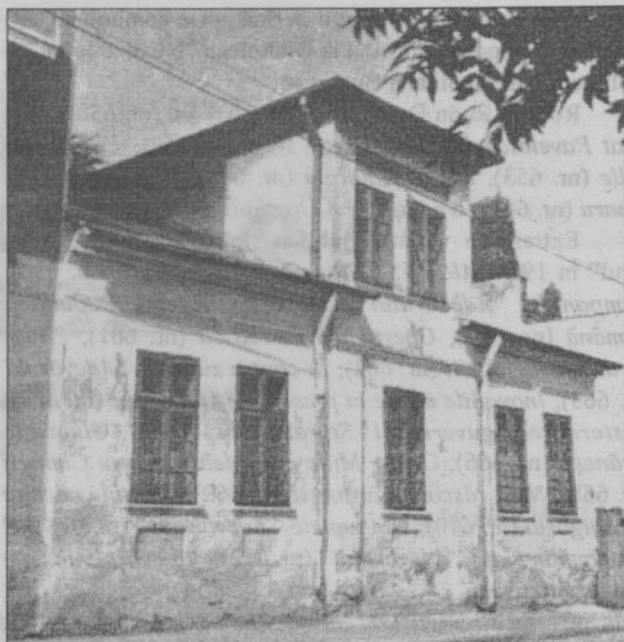
Aici s'a mutat cu jale,

În cel de pe urmă an,

Cel ce în cărțile sale

Se numește Anton Pann.

Și tot în biserica Lucaci, acum mai bine de o jumătate de veac, a venit într'o zi de primăvară sicriul alb al unei

Strada Lucaci – Casa lui Anton Pann

fecioare sinucisă din amor. Drama celebră Vera-Lilovici, sinucis și el.

Și acum, dacă tăind răspântia unde colț cu strada Romulus, multă vreme a ținut băcănie bătrânul Papaianopol, și lăsăm în urmă ulicioara întunecoasă ce se numea a Ruinelor, o apucăm pe strada Lucaci, nu după mult drum ajungem la numărul 77 unde pe vremuri a fost o sală de dans **Șepcaru**.

Pe aici a dus o viață de câine fără stăpân un om în mizerie care n'avea casă, n'avea masă, trăia mai mult din căpătat; dar nu-i lipsea darul băuturii și mândria nobilului scăpătat. Dacă cineva îl întreba în glumă:

– Cine ești, alteță?

– Alexandru Vilară!... răspundea omul plin de păduchi.

– Care?

– Strănepotul lui Alecu Vilară, vistierul lui Bibescu Vodă și fiul generalului, aghiotantul lui Cuza!

Vilară, odrasla simandicoasă, va fi murit de mult, cine știe sub ce șopron sau pe ce maidan plin de gunoaie. Dar scriitorul acestor rânduri nu-l va putea uita.

Copil mic fiind, părinții l-au încredințat acestui argat al mahalalei să-l ducă la biserica Lucaci pentru împărtașanie. Dar pe drum, Vilară a spus:

"Ce-ți trebuie ție grijanie?... Hai colea la cărciumă!... Tu mănânci o ciocolată și eu beau o litră de țuică!"

Și așa banii de împărtașanie au nimerit în tejgheaua lui Papaianopol de la răspântia de unde se croia ulicioara întunecoasă a Ruinelor.

De aici încolo, strada Lucaci, trecând pe lângă o căsuță bătrânească, unde madam Katy ținea casă de întâlnire, ajungea în str. Traian. Acolo se infunda în gropile neastupate încă ale lui Mătăchină. Nu erau în ele gunoaie, ci o bostană cu pepeni galbeni și zemoși.

Asta a fost pe vremea când umbla după hoții și omoruri banda lui Zdrelea și Mărunțelu de care tremura tot Bucureștii.

("Gazeta Municipală", nr. 715, anul XV, 5 mai 1946)

Piața Teatrului

Ioachim BOTEZ

Cum va fi fost piața Teatrului înainte de clădirea primei noastre scene, adică pe vremea lui Vodă Știrbey, cine din contemporanii noștri a apucat-o?

De bună seamă că gărla Dâmboviței nu curgea prea departe, din zăvoaie de ani și sălcii ce încă mai viețuiau în fosta grădină a Otetelișanului, până mai acum douăzeci de ani. Sau în fosta ogradă a bisericii Sărințar, pe locul căreia s'a ridicat Cercul Militar.

Acolo, lângă ultima ctitorie a lui Matei Basarab, a patruzecea, afla drumetul umbră și răcoare în zilele de vară: așa cum putea poposi în toată voia în ostroavele de verdeață din jurul Universității.

Altfel se mișca lumea când singurul lift pe care-l cunoșteau bucureștenii era scrânciobul cu patru lăviți, și când tramvaiul venind dela gara de Nord, pe fosta uliță a Târgoviștei, urca cu patru cai panta dela Câmpineanu, tăia Calea Victoriei, și pe lângă biserica Enei, își lua drumul spre bariera Moșilor.

A fost un timp când vagoanele aveau deasupra imperi-ală, unde călătorul se urca pe o scăriciță. Era cea mai mare desfătare să te întorci dela bălciul Moșilor acolo sus, pe acoperișul tramvaiului, în bătaia vântului și urletul trompetelor, cu un roi de baloane în toate culorile.

Dar să ne întoarcem în piața Teatrului.

Care, credeți, că era mai înainte vreme, cea mai înaltă clădire de acolo?... **Continentalul!**... Hotelul acesta, așa cum l'arată și arhitectura greoaie, a fost clădit cam pe la sfârșitul veacului trecut. Turnurile lui se zăria din toate marginile Bucureștiului, dacă te înălțai cu scrânciobul.

Pe aici, pe aproape, a fost celălalt hotel **Broft**, singura rimă posibilă la Moft, după Caragiale. Și tot pe aici a fost și vestitul restaurant Hugues, căruia bucureștenii mai puțin umblați îi spuneau Iuc. Aici a fost și renumita berărie și cofetărie Fialkovski.

Fericite vremuri când la teatrul de peste drum încă se mai juca *Baba Hârca* a lui Matei Millo, când nemuritorul Iulian juca în Cântecul lui Fortunio; când bucureștenii gustau melodrame și piese spectaculoase ca *Ocolul pământului*, *Călătoriile Lisettei*, *Patru săbii*; când din fost sufleur, Caragiale ajunsese director...

Nu i-a tihnit însă fotoliul pe care stătuse Ion Ghika.

Cică având o gâlceavă cu o actriță iabrase aceasta i-ar fi zis:

- Cine ești tu, mă?
- Caragiale.
- Tu, janghinosule?
- Da.
- Și tu știi cine sânt eu?
- Cutare.
- Nu! Actrița română căreia i-a pupat mâna regele Sârbiei!

N'a mai trecut mult după asta și Caragiale a deschis berăria Gambrinus din coasta teatrului. Acolo, cel puțin numai halbele și țapii făceau spume la gură, nu și actrițele iabrase.

Și omul se simțea mai bine.

Dar cum arăta mai dedemult piața Teatrului?

Un străin, așa cum a scris cândva răposatul Ghiță

Ranetti, trecând prin fața primei noastre scene ar fi zis că acolo e un grajd de lux. Cine nu știe că, până nu prea cu mulți ani în urmă, toți muscalii Bucureștiului își așteptau mușterii în fața Teatrului Național? Birjele cele mai luxoase cu caii cei mai focoși, acolo adăstau. Și cine, din oamenii mai vârstnici, nu-și aduce aminte că muscalii aceia erau scopiți? O sectă lipovenească aruncată prin mahalalele Tirchileștilor.

Mișca a fost odată cel mai vestit muscal al Capitalei. El îl plimba la șosea pe cneazul Moruzi, fostul prefect al poliției. Tot el plimba pe cele mai vestite demimondene și pe acei vieux marcheurs în cap cu mititelul și spilcuiul Petrovici Armis.

A venit apoi automobilul cu cai care mănâncă benzină, nu ovăz, și care fug mai iute fără să ostenească.

Dar și poezia plimbărilor s'a dus.

Cum s'ar putea împodobi cu flori roșile mașinilor în luna Maiu, când începeau la Șosea uriașele bătaii cu flori? Și cum ar putea să facă pe crainicii amorului și soferii de acum? Ei n'au biciu.

Mai înainte vreme, muscalul de pe capra trăsorii din față se înțelegea cu cel de pe capra trăsorii care-l urmărea, numai prin anume hieroglifre desenate cu sfârțul biciului. Bine înțeles în trăsura din urmă era craiul, și în cea din față aleasa inimii lui pentru câteva ceasuri.

Erau vremurile fericite când celebrul cupletist Ionescu desfăta publicul cu șansoneta lui vestită:

Atunci, cu un muscal ce mână

Mai iute ca drumul de fier,

Am fost la Vila cea regală

Privind la stele de pe cer...

Vila regală a fost un renumit loc de petreceri la șosea.

Dar încă n'am schițat înfățișarea generală a pieței Teatrului Național de până mai odinioară.

Palatul somptuos al Societății **Adria** a fost înainte o clădire pașoptistă cu câteva etaje suprapuse fără nici un stil: casa Török. La al treilea sau al patrulea cat, subt o fereastră ce privea înspre colțul Continentalului, era o firmă mare albă cu slove roșii pe care scria doar atât: Zeflemeaua.

Aici era redacția revistei umoristice a lui Ghiță Ranetti, pe atunci în floarea talentului și a vârstei. O tipărea nu departe: la tipografia de pe strada Enei, a lui Alexandru Ionescu. Tiparnița asta era ea însăși o magherniță mare de scânduri în mijlocul unui maidan cu bălării. Aici a tipărit Ranetti și cărticica *De inimă albastră*: versuri sentimentale puse pe socoteala răposatului Gh. Pallade, pe atunci ministru, care scria din voiajul său prin Veneția așa:

Barcagiul care mână

Pe lagune a noastră barcă,

Ține un ostroment în mână

Ce leit o cobză'i parcă...

Mai la vale ceva de casa Török, a fost multă vreme berăria neamțului elvețian Oswald, loc vestit pentru mâncarea și băutura aleasă. Peste drum de el, chiar în coasta teatrului era grădina și varietelul lui Mitică Georgescu. Ce mai chefuri!

Berăria de azi, Dragomir, a fost mulți ani de zile o casă bătrânească cu un cat, dar cu bunătați ce azi nu se mai văd. Arbori întregi de banane în geamurile prăvălicei, caracatițe

uriaeș spânzurate în tocul ușii, fazani vii, butoaie cu măslinae marinate, șvaițeri cât niște roți de moară. Icrele negre stăteau neacoperite în castroane de faianță albă, cu lingura înfiptă în miezul lor ca un țarus; nu ca acum, închise la cutie ca crema de ghetă și puse sub geam.

Aici, la băcănia asta, poposea adesea răposatul Costică Dissescu. Trăgea lingura din icre, o ducea la gură și o lingea ca altă aia. Îmbătrânise de mult.

Dincolo de Continental, mergând pe Calea Victoriei, spre bulevard, se deschidea gangul ce da în două curți interioare ale fostei clădiri Mercuș, azi pasagiul Imobiliara. Curțile, în mijlocul cărora se ridica o cișmea ca un țarus de lemn, erau pavate cu bolovani de gârlă; iar de jur-împrejur, șiruri de odăi ca de han cu un cat, unde urcai pe scări de lemn exterioare. Jos și sus, dau ocol curții lungi cerdacuri ca de mânăstire.

Intrarea cealaltă era în strada Academiei, în fața bisericii albaneze ce pe atunci încă se mai chema Biserica dintr'o zi.

În sfârșit, ceva mai departe, se înalța palatul ziarului "L'Independence roumaine" în ființă și astăzi dar modificat și fără orologiul ce bătea așa de misterios orele în timpul nopții și cânta atât de melancolic o veche arie franțuzească.

În colț, numaidecât după palatul ziarului liberal, a fost vreme multă magazinul de muzică al lui Gebauer, mai târziu Jean Feder.

Iar peste drum, grădina răcoroasă a restaurantului Oteteleşanu unde mai apoi se adunau literații și a căpătat numele Terasa. Aici, pe locul unde se înalță, ca umbra lui Goliat, palatul telefoanelor, au fost odată copaci umbroși și tarafuri de lăutari ce te purtau în altă lume. Mai devală, în

București – Calea Victoriei

spatele restaurantului, unde acum se văd numai dărâmături triste și moloz, se răsfața grădina cea mare.

Aici juca toată vara, trupa de operetă a răposatului Grigoriu. Aici și-au luat avânt și au fermecat cu cântecul lor o generație mai fericită, artiștii lirici ca Leonard, Poenaru, Ciucurete, Nora Marinescu...

Vremuri blagoslovite, când țapul de bere costa a patra parte dintr'un leu, a optzecea parte dintr'un pol de astăzi pe care dacă cineva îl scapă nu se mai ridică să-l ridice de jos.

(“Gazeta Municipală”, nr. 706, anul XV,
17 februarie 1946)

Pagini îngrijite de Serviciul Colecții Patrimoniu.
Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane București

Tudor GEORGE

Balcana temenire la Hoge-Nastratin

*Slăvite Anton Pann, grea temenea
Spre unghiul tău închin până-n podele!
S-adaogă la temeneaua mea
Și temeneaua gândurilor mele...*

*Cum nu pot eu – ca Barbu, – unanim
Să prind în pumn cuvântul – boț de candel,
Cleștarul din panerul lui Selim –
Să ți-l întind, balcanice arhanghel!*

*Cum nu pot eu, din alba Isarlâk
Să descojesc, cum varul, acel soare
Și drept ofrandă ție să-l aduc
Luminăției tale, la picioare!*

*Cum nu pot eu, dintr-un caic turcesc
Opaiț să închipui cu tămâie,
La țărnel tău, turcit, să te slăvesc,
Sub slava ta, ce-n slăvi va să rămâie?*

*Cum nu pot eu ca Dunării de-argint
Să-i prind în dești, de muselină – valul
Și-ngemuncheat, pe brațe să-ți întind
Atlasul ei noros să-ți fie șalul!*

*Cum nu pot eu Balcanii să-i însum
Acestei viziuni monumentale
Și să-i înalț cu firavul meu pumn
Un fes de Hoge-nțelepciunii tale!*

*Slăvite Anton Pann, cum nu cutez
A te privi făr-a orbi ca orbii!
Coranul nostru!
Sacru nostru crez!
Profetul!
Sfântul!*

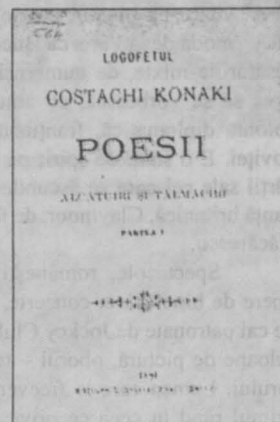
Tu – Povestea Vorbii!

Patrimoniu

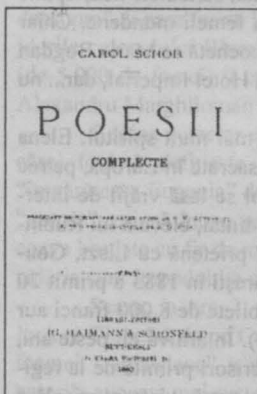
**Din Colecția de Memorie locală “N. Iorga”
a Bibliotecii Metropolitane București**

Logofetul Costachi KONAKI, Poesii. Alcătuiuri și tălmăciri. Partea I
Editura Librăriei Frații Șaraga, Iași, 1856

Această a doua edițiune a poeziilor, împreună cu bucățile în prosă adause la urmă, s'au tipărit sub privigherea d-lui M. Pompiliu, care a găsit cu cale a schimba întru câțva rëndul Alcătuiurilor, fiindu-se samă, pe cât a fost cu putință, de timpul când au fost compuse, și totodată a tălmăci cuvintele prea puțin sau de fel obicinuite astăzi.

Carol SCROB, Poesii complete
Librari-Editori Ig. Haiman & Schönfeld, Bucuresci, 1883

Bucuresci, 4 Novembre 1882

Domnul meu,

Mi-ați manifestat dorința ca să vă exprim opinia mea asupra poeziilor D-voastre. Sunt fericit de a vă mărturisi plăcuta impresie ce mi-au produs acele poezii ușoare și elegante. Ele au fost undite în comoara inimii și de aceea cântă cu înduioșire și în mod armonios.

Nu mă greșesc dar crezând că, sub forma lor modestă, ele vor fi apreciate mult mai presus de cât acele teancuri de versuri care, lipsite de miez, cearcă a produce în treacăț un vuet sgomotos și dispr grabnic în deșert cu ambițioasa lor deșertăciune.

Curaj, Domnul meu, și cale bună pe cărările înflorite ale Poesiei române. A fi ca D-voastră, militar și poet, este o dublă calitate de care vă puteți mândri.

Al D-voastre servitor devotat
V. ALECSANDRI

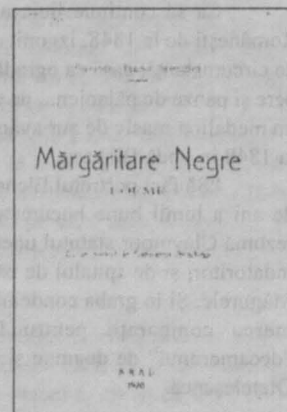
Alexandru Teodor STAMATIAD, Mărgăritare negre. Poeme
Cu un portret de Constantin Artachino
Tipografia Diecezană, Arad, 1920

Simfonie în roz

*Revăd imaginile roze din vremile cari au trecut:
Se auzea un cânt de flaut agonizând în depărtare,
Plutea răcoare în grădină, caișii fremătau în floare
Și se scăldau Nayade roze in lacul rece și tăcut.*

*Îmbătătoare ca o roză era pe-atunci ori ce himeră,
Urcau spre 'nalturi pasări roze, răpite 'n sbor ca de-o
chemare
Halucinat de visuri, gândul călătoreă din sferă 'n sferă,
Cu mii de roze fantazia inghirlandă întreaga zare.*

*Revăd imaginile roze din vremile care-au trecut:
Erau pe cer atâtea roze, chiar sufletul era o roză,
C'ai fi crezut că 'ntreaga vieață e-o nesfârșită-apoteoză, --
Dar astăzi visurile roze s'au risipit și s'au pierdut!*

Istoria cărții

La vie à Bucarest

Georgeta FILITTI

Poate că nici o capitală europeană nu și-a însușit cu atâta feroare, la nivelul elitelor, felul de trai, petrecerea timpului, moda de la Paris ca Bucureștiul. Fenomenul a fost înlesnit de căsătoriile mixte, de numeroșii români trăitori la Paris (peste ani, avea să se vorbească, cu amuzament, de *Bucarest-sur-Seine*), de colonia diplomatică, franțuzită și ea, prezentă pe malurile Dâmboviței. E o stare de spirit pe care o ilustrează cu nerv în paginile cărții sale cel care se ascunde sub un nume de împrumut cu rezonanță britanică, Claymoor, de fapt unul din mondenii capitalei, Mișu Văcărescu.

Spectacole, românești și străine, baluri, ceaiuri, dineuri, opere de binefacere, concerte, ședințe de spiritism, carnaval, curse de cai patronate de Jockey Club, patinaj, iarna, pe lacul Cișmigiuului, saloane de pictură, oborul – toate defilează năucitor prin fața cititorului. Lumea care le frecventează trăiește după ora Parisului, în primul rând în ceea ce privește moda vestimentară. Și cronicarul răsfățat al Bucureștiului consacră frumoaselor mondene mai bine de jumătate din carte pentru descrierea toaletelor lor.

Ce i se oferea unei femei frumoase, bogate, cochete la București, ca trecere plăcută a timpului? Desigur, în primul rând spectacolele din spațiul public (teatru, operă, operetă, concerte, bălci), apoi cele din spațiul privat: baluri, dineuri, ceaiuri, reuniuni pentru opere de binefacere. Vedea și era văzută. Același lucru se întâmpla și la *jour-ul fix* pe care orice doamnă respectabilă trebuia să-l aibă, primind vizite, oferind ceai, pișcoturi și mai ales întreținând acea conversație spumoasă, neobosită, unde bârfa, zvonurile, *les ont dits*, se încruciau cu zâmbetele malițios fermecătoare.

Balul cel mai prestigios era al Curții regale, la 1 ianuarie. Aici apăreau și femei din înalta societate care, din felurite motive, nu erau obișnuitele celorlalte petreceri. Regina Elisabeta dădea tonul în privința toaletei arborând rochii din pânză de casă, cu vâl de borangic. Evident, o urma toată lumea, dar cu o inventivitate care făcea până la urmă farmecul acestui oraș oriental cu pretenții occidentale care era Bucureștiul. La costumul popular de Mehedinți, principesa Valentina Bibescu pune ca podoabă solitarul dat de împăratul Napoleon I doamnei Pelaprat ori o bijuterie de la Carol Quintul păstrată în familia părintească Chimay.

Deopotrivă memorabile sunt balurile de la George și Valentina Bibescu, Elena Oteteleşanu, trimisul țarului, principele Uruzov, de la Ion Marghiloman sau Grigore și Irina Suțu.

Ca să continue linia națională, fiul fostului domn al Țării Românești de la 1848, izgonit de revoluția pașoptistă, își decorează, de circumstanță, casa ca ogradă țărănească, cu rogojini, velințe, ciubere și pânze de păianjen... de aur. Soția lui pune o singură bijuterie, un medalion masiv de aur având încastrat glonte cu care se trăsese la 1848 în vodă Bibescu.

“Să faci portretul Elenei Oteteleşanu, înseamnă istoria de 30 de ani a lumii bune bucureștene care s-a perindat în salonul ei”, rezumă Claymoor statutul uneia din mondenele capitalei, amintind, îndatoritor, și de spitalul de bătrâni construit de această în comuna Măgurele. Și în graba condeiului, excedat poate de nevoia de a găsi mereu comparații pentru lumea pe care o descrie, salută “decameronul” de doamne și domnișoare ce se adună duminica la Oteteleşancă.

* Claymoor, *La vie à Bucarest, 1882 – 1883*, București, f.a., Thiel et Weiss, 477 p.

La ministrul Rusiei nu numai balurile sunt strălucite ci și interiorul, cu saloanele Ludovic al XV-lea și al XVI-lea și “grota lui Aladin”.

La Marghiloman, sala de bal a fost transformată într-o uriașă cutie de bijuterii, cu orchestra – noutate la București – ascunsă. Bufetul, ca de altfel pretutindeni unde se petrecea, amintea de festinurile lui Balthazar din Biblie.

Grigore Suțu și soția lui “dețin arta serbărilor” și la balul costumat dat de ei Valentina Bibescu adoptă coafura Mariei Antoaneta, domnișoara Dabija e “un porumbel călător”, Zoe Sturdza “o poloneză cu șapca pe ureche” iar Lina Budișteanu “o frumoasă habaneră” încheie cronicarul, confundând dansul spaniol cu o făptură din lumea iberică.

Dansurile la modă în anii 1882 – 1883 erau valsul, polca, cotilonul, cadrilul dar și bătuta, chindia și sârba. Astfel că, ce-ți trebuia, până la urmă, ca să participi la baluri nu era doar averea, numele ci și condiția fizică: picioare rezistente să poți dansa până la ziuă și ochi să privești cum sunt îmbrăcate semenele tale. Dar Claymoor e realist: la patru dimineața golani din București fac coadă să vadă “aceste fantome defilând în lințoliile lor de satin și flori”.

A fi mereu prezentă, mereu proaspătă, cu toalete neașteptate – asta face parte din condiția obligatorie a femeii mondene. Chiar suferindă, “frântă”, cum scrie Claymoor, o cochetă ca Maria Bogdan își primește oaspeții alungită pe canapea, la Hotel Imperial, dar... nu se lasă.

Sunt și divertismente care solicită mai mult spiritul. Elena Bibescu și Ralu Brâncoveanu, pianiste consacrate în Europa, petrec sezoane întregi în țara natală. Și cronicarul se lasă vrăjit de interpretarea și grația feminină a fiecăreia. Cea dintâi, elevă a lui Rubinstein, ținea un salon faimos la Paris, fiind prietenă cu Liszt, Gounod, Vieuxtemps. La concertul dat la București în 1883 a primit 20 de buchete de flori și publicul a cumpărat bilete de 8.000 franci aur (oferiți artiștilor români lipsiți de mijloace). În arhiva ei, peste ani, aveau să se găsească peste patru sute de scrisori primite de la regina Elisabeta. Ele recrează, într-o formă elevată, viața muzicală a Bucureștiului.

Ralu Brâncoveanu, deopotrivă cu salon la Paris (“Palat din Bagdad”, pentru exotismul decorației) cântase în fața sultanului, în beneficiul victimelor cutremurului din Chios. Cucerit, acesta o răsplătise cu ordinul *Osmanié* și “voise să-i pună la picioare toate bogățiile”, comentează Claymoor, lăsându-l pe cititor să-și imagineze o poveste din *O mie și una de nopți* neisprăvită.

Dar concertele rămân momente de excepție. Divertismentul cotidian, mai bine zis nocturn, e spectacolul de operă și teatru, oferit de trupe românești, italienești, franțuzești, germane și... africane. Cronică lui Mișu Văcărescu în această privință devine stereotipă: câteva fraze de laudă pentru interpreți ori de desființare a lor și apoi descrierea la sajetate a toaletelor zărite în loji ori fotolii de orchestră. La București, în acel timp, se juca Donizzetti, Bellini, Verdi, Meyerbeer, Bizet, Auber, Planquette, localizări de Labiche, V. Hugo, Al. Dumas, apoi Caragiale (cu piesa *O noapte furtunoasă*, cam “fără perdea”).

Claymoor observă judicios că ceea ce dădea strălucire spectacolelor de la Paris ori Viena cu orchestre de 140 – 150 de instrumentiști (Meyerbeer, de pildă) eșua la București unde totul se făcea din puțin, cu obsesia câștigului rapid, cu înlocuiri frecvente de artiști, amputări de texte ori localizări hazardate. Uneori i se pare că opera e bună “de dus la târgul de șunci”. La un spectacol corul e for-

mat "din două coriste mute care datorită tenului o fac pe negresele în *Aida*". Un flautist "pare să se fluiera pe sine". I se pare reprobabil și boicotul spectacolelor românești. Lumea e atât de snoabă, declară el, încât preferă, ca "oile lui Panurge", o trupă chinezească ori dansuri africane cu grupul zugu-zugu doar fiindcă sunt străine. Apar însă și reușite notabile pe care cronicarul, generos, le comentează ca atare. Diva răsfățată a publicului bucureștean din acei ani era domnișoara Frostrum.

Spectacolele de teatru sau operă oferă și un prilej de a cuprinde în carnetul monden al cronicarului persoane onorabile dar care nu făceau parte din elita boierească. Ar fi hazardat să spunem că Mișu Văcărescu era sensibilizat într-un fel de acestea; poate doar apariția lor ca atare să-l fi impresionat? Reține, de pildă, pe m-me Nenciu, îmbrăcată în "ametist", m-me Fănuță, "un petit pastel", m-me Papisovici "cu un cap furat dintr-un tablou de Rafael", m-me Borș, "viziune sub un frumos clar de lună" etc. etc.

Exista pe atunci o instituție (înființată în 1875 și distrusă în 1948) care răspundea poate cel mai bine nevoii de a vedea și a fi văzut, a cultiva ambiția, afirmarea semeață, dorința de a fi perfect. Aceasta a fost Jockey Clubul Român, organizator al curselor de cai, al unor opere de binefacere remarcabile și al concursurilor de scrimă cu rezonanță în capitala Franței.

Cronicarul privilegiază acest gen de manifestări mondene, descriindu-le în detaliu. Unele lucruri legate de ele îl scot însă din minți. Ca să ajungi la hipodrom, treceai printr-o baie de praf ce amintea "de Tombuctu". Municipality e "mama vitregă a bucureștenilor". Singurul vinovat era primarul și speră ca pe lumea cealaltă să aibă parte doar de praf. În martie numai la București poți întâlni, în același timp, "zăpadă, noroi și praf".

Clădirea hipodromului, "vilă elvețiană cu un dom chinezesc deasupra", îi pare foarte luxoasă. Favoriții curselor sunt caii din grajdurile colonelului Blaremburg. Marele premiu al Jockey Clubului (de 5.000 de franci) îl câștigă iapa acestuia Queen Mary. Caii lui Alexandru Marghiloman își vor da măsura abia în anii ce vin.

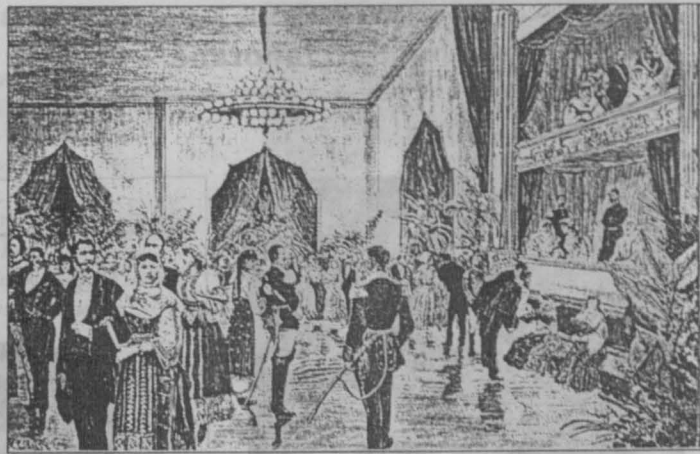
Regina curselor e, indiscutabil, soția lui Petre Grădișteanu a cărei toaletă definește admirabil locul și evenimentul: tunică "împărăteasa Eugenia" de dantelă, jupă de catifea otomană albastru "vameș", prinsă într-o parte cu o potcoavă imensă. Pe poale, potcoave brodate cu fir de mătase portocalie și cuie de oțel. Corsajul și pălăria sunt împodobite cu aceleași însemne.

Seara, la ora 7, banchetul de 40 de tacămuri din incinta Jockey Clubului de pe Calea Victoriei e "à la Lucullus", pe potriva foamei "rablaisiene" a convivilor. Să observăm că aici, ca și la balurile evocate mai sus, se mănca enorm. Denumirea mâncărilor, adevărată șaradă pentru cititorul de astăzi, însemna uneori și o inocentă înșelătorie. Așa "ouă à la Jockey Club", servite de casele Hugues ori Capșa, de fapt ouă umplute, se puteau transforma, după comanditar, în ouă "à la Sofia" (când a venit în vizită principele Bulgariei la București) ori "à la Derby", la dîneul oferit de ministrul Angliei, White...

Tot la Jockey Club publicul asistă la demonstrațiile de scrimă ale clubului aferent, prezidat de principele George Bibescu și având 50 de membri. Costumul președintelui, adoptat și la Paris, era compus din vestă albă, guler resfrânt, pantaloni colanți cu trei nasturi, sandale albe cu baretă neagră, ciorapi negri, curea neagră lucioasă, mănuși alb/negru, mască neagră. Eleganța și cavalierismul acestuia erau într-atât de laudate încât, într-o carte publicată la Paris, se spunea că dacă te învinge, ești tentat să-i spui *merçi!*

Acest public monden prin excelență manifestă apetit și pentru artă. Dovada: afluența la Salonul de pictură din curtea mănăstirii Stavropoleos unde expun Andreescu ("cu temperament de pictor", care își vânduse toate cele 65 de pânze expuse), Grigorescu ("copilul răsfățat al publicului"), S. Henția, Stahi, Stăncescu, Emilia Popovici, Socolescu ș.a.

Oriunde și-ar face apariția, bucureșteanca elitistă trebuie să strălucească. La baluri, la patinaj, sub "lumina electrică" pe lacurile Cișmigiuului, la curse, la Capșa toaleta ei trebuie descrisă, laudată,

Bal la Teatrul Național din București, la 1884
Gravură în lemn, după desenul lui F. Schlegel

comparată cu pânzele marilor maeștri ai Renașterii. La acest capitol Claymoor e neobosit, inventează, fabulează, face asociații năucitoare și până la urmă, de fapt, își atinge scopul: stârnește curiozitatea și, desigur, în epocă, și invidia. Iată, de exemplu, numai câte nuanțe de albastru și roșu deosebește în "curcubeul", cum singur îl definește, din loji și tribune. *Albastru*: baltic, suspin de mai, ochii regelui, de Dunăre, domnișoara, adriatic, Minerva, ca lacul, visător, electric, de Bagdad, sultan, geandarm, Delft, cenușă de trandafir, raze de lună, visător, polar. *Roșu*: incendiu, suspin, sânge regal, Cupidon, suspin de îndrăgostit, Dubarry, suspin înăbușit, antic, coapsă de nimfă emoționată, trandafir de Nisa, suveran, prejudecată înfrântă. Pentru *verde*, trestie, de Nil, de Damasc.

Pălăriile, de o inepuizabilă varietate, puteau fi Dirétoire, Robespierre, Tallien, Gainsborough, Mogador, Rubens, Récamier, mușchetar, ducesă, capotă, Valois, Rembrandt, Pamela, Trianon, capriciu, Montpensier, bébé, sombrero, țarină, student, Devonshire, matelot, pasăre cânepar, Lamballe, succes, huguenot, coș cu căpșuni, Pierrot, Mirabeau.

În fine, câteva bijuterii pot lăsa și azi femeile visătoare: săgeți uriașe de diamant așezate pe sân și îndreptate spre umăr, care-i puteau înțepa pe trecători. Apoi "funia spânzuratului" în diamante, care se vindea la metru și se purta ca brățară rulată de câteva ori în jurul încheieturii.

Deodată, din acest univers mirific, cronicarul simte nevoia unei tușe realiste, vigoaroase, și evocă, într-o formă foarte concretă, un obicei bucureștean nemurit, pentru noi, cei de azi, mai ales de Caragiale: *mutatul*. La Sf. Dumitru și la Sf. Gheorghe Bucureștii arată ca un oraș ce fuge din calea invadatorului. Căruțe pline de boarfe, pe marginea străzilor indivizi cu oglinzi și geamuri ș.a. Totul e dat peste cap. Cu o lună înaintea cauzi casă, te interesezi de chirie, te tocmești. Vezi igrasia, repari sobele, împachetezi (toaletă, cărți, haine, fleacuri ce se pot sparge). Studiezi noul cartier, te lași privit de noii vecini, afli numele furnizorilor și melicurile lor, te duci la poștă pentru noua adresă, afli pe ce drumuri, mai scurte, ajungi în Calea Victoriei, coloana vertebrală a orașului. De obicei, noua locuință e mai rea decât cea veche. Într-un cuvânt, în ajunul celor doi sfinți protectori "Bucureștii e al celor ce se mută".

Firește, rețeta de mai sus nu se aplică celor bogați, cu casă, care îi fac cu ochiul arendașului, gata să le aducă banii de la moșie. Sf. Dumitru, de data asta Basarabov, e întruchipat doar de moaștele în raclița lor de aur de la Mitropolie, pe care sunt obligați să le sărute. Și atunci au impresia "că e mâna țepănană a creditorului".

Claymoor te îndeamnă să te întorci, o clipă, într-un trecut revolut, fantastic și deseori de neînțeles din care, ici și colo, au mai rămas, în cotloane încă nebănuite ale orașului, un ac de cravată, o panglică de la pălăria Pompadour a străbunicii ori catarama de la costumul de scrimă al nu știi cărui bunic. Merită s-o facem.

Autografe contemporane

P E T R E G O T

Plâns de heruvim

EE

Poeți Români Contemporani

Petre GOT

Calvaria

Luminii ce o port în mine
Și se căznește drumul să-și slujească
I-ar trebui încă un trup
S-ajungă-n albia cerească.

I-ar trebui încă un crug,
Hăuri și mlaștini să învingă;
Glasuri mă strigă din adânc,
Tânjește ora-ntr-o ferigă.

Durere, lasă-mă să cred
Că ies din rană fruct și floare;
Plânge izvorul în pustiu,
Focul tămăduirii moare.

Bulbii așteaptă sub zăpadă,
Aripi în vânt își frâng puterea –
Ajută, Doamne, să se vadă
Cum se repetă Învierea.

Bio-bibliografie

Născut la 20 septembrie 1937, comuna Desești, județul Maramureș.

Licențiat al Facultății de Filologie a Universității din Cluj (1962).

Începând cu 1974, membru al Uniunii Scriitorilor din România și redactor la revista "Viața Românească".

A publicat următoarele cărți de poezie:

- 1969: *Cer înfrunzît*, Editura Tineretului
- 1972: *Glas de ceară*, Editura Eminescu
- 1975: *Masa de mire*, Editura Albatros
- 1976: *Ochii florilor*, Editura Cartea Românească
- 1980: *Dimineața cuvântului*, Editura Cartea Românească
- 1985: *Paranteza lunii*, Editura Cartea Românească
- 1988: *Stelele strigă*, Editura Eminescu
- 1991: *Timp răstignit*, Editura Eminescu
- 1996: *Inima lui septembrie*, Editura Eminescu
- 1997: *Poeme*, Editura Viitorul Românesc
- 1999: *Plâns de heruvim*, Editura Eminescu
- 2001: *Vocale celeste*, Editura Dacia
- 2001: *Clipa dintre hotare*, Editura Eminescu

Pădurile călătoresc prin noi

Pădurile călătoresc prin noi,
Ne sunt vindecare, mângâiere;
Sensul renaște-n fiecare brad,
Învierea altă înviere cere.

Rădăcină pură, zbor și stea,
Clipa cînează, calmă, cu străbunii.
Haina mântuirii va fi grea,
Ne visează pașii dealurile Lunii.

O, prea târziu ne-am prins cu timpu-n joc,
Rătăcirea n-o putem ascunde;
Moartea ne-a trimis un nou soroc,
Umbă prin secol cu picioare ude.

Scară

Gaterul astrului lasă în urmă
Stâlpi, scânduri, grinzi
Din trupul blândului septembrie,
Din visele mele fierbinți.

Repetate clipe, răscruce,
Inima veacului mai bate –
Pe care căi să apuce
Trista noastră singurătate?

Încotro să se îndrepte
Destinul acesta întruna izbit?
Suie scara cruntelor trepte
Poporul meu răstignit.

Clip

Cine a zugrăvit cerul cu nori
Și înăsprește aerul, clipa?

Unde vă duceți frunze și drumuri,
Sensuri și alcătuirii,
Sentimente și ape?

Încep să-mi uit numele.

Mi-l poartă vânt umed pe câmp,
Pe malul pustiu.

O întâmplare absurdă mi se par anii,
O poveste pe care nu o mai știu.

Nu reveni

Degetele privirii îți dezmierdau fața,
Stânci erau între noi, goruni,
Aer scris cu păsări –
Imens portativ.

Mă dezbrăcam de ani
Ca de veșminte
Înainte de a intra în valuri.

Flăcări zbatându-se,
Pletele își miroseau a nuntă.
Nu reveni,
Sunt colina pe care suie înserarea,
Prin craniu îmi trec unde
Din alte galaxii.

lecție

Lacrimă la nord de suflet,
Plâns la sud de remuşcare,
Mă întâmpină un cântec
Din adânc fără hotare.

Dor mă mistuie, ca lava,
Fir de praf sunt la răscruce,
Clipe năvălesc de-a valma,
Flacăra, unde mă duci?

Cerc nepământean şi cerc
Legănat de vii istorii,
Mama-n cer culege flori,
Tata păstoreşte zorii.

Nu mai eu sunt tristul rău
Vrând s-ajungă la izvoare –
Noaptea mă numeşte fiu,
Mă învaţă cum se moare.

Alter ego

Steaua alăptează crinii,
Viaţa mea este impară;
Poate, blândă, să răsară
Înc-o dată-n trupul pâinii?

Să nuntească ora spinii
Într-o toamnă-mpărătească;
Nimeni să nu mă cunoască,
Numai drumul, mărăcinii.

Să-mi vorbească trişti arinii
De istoria pribeagă;
Dealurile să-nţeleagă
Cum se roagă heruvimii.

Se înclină stâlpii Firii,
Vreme neagră, vreme surdă –
Însuşi Dumnezeu asudă
La izvoarele Luminii.

Treptele casei

Femeia mea, treptele casei
Tresaltă sub al tău picior;
Cu suflet lin să-mi urci spre suflet,
Ciută pe munte, ciocârlie-n zbor.

Să-mi fii răcoare în dogoarea cruntă
Şi vindecare când lovit sunt greu;
Să se repete mândra noastră nuntă
În faţa lumii şi a lui Dumnezeu.

Menite şapte, sens al înălţării,
Al jertfei, al urcuşului cinstit –
Stau ostenit pe malul înserării,
Nici când să nu pricepi cât te-am iubit.

Cuibul acesta, zarişte şi crin,
Împrejmuie de munţi, de liniştea albastră,
Va fi o şoaptă pentru cei ce vin,
Făclie-n vreme, mântuirea noastră.

Vom fi albine, fluturi, lilieci
Prin clipă, sub pleoapele grădinii;
Nu vei putea, aleaso, de aici să pleci,
Te vei zidi la templele Luminii.

De-o vreme...

Somn greu te-a prins, măicuţă, nu te mai trezeşti,
Încăperea e nespus de strămtă;
N-ai uşă, vai, nici geamuri, să priveşti,
Păsările nu le-auzi cum cântă.

Aşa întâmpin fiecare zi,
Cu flori în mâini şi rugăciuni în grai;
O singură silabă de-ai rosti,
Cărarea mea ar fi un colţ de rai.

Imense depărtări presimt
Pulsând ca inima bolnavă;
Fire de aur, fire de argint
Mă-nvăluie tăcut din slavă.

Privirea ta sunt? Dorul tău?
Ori semne că şi eu nu peste mult m-oi duce?
De-o vreme, parcă-L văd pe Dumnezeu
Cum mă aşteaptă seara la răscruce.

Flori

N-o să le smulg din raiul lor tăcut,
N-o să le tulbur liniştea înaltă –
Sunt ochii morţilor tâşniţi din lut,
Făclii din zariştea cealaltă.

Sunt stelele urnite bestial
Când îngerul căzu în univers;
Acum Luminii blând surăd
De după alt altar, revers,

Lacrima Maicii Preacurate
Urcându-ne în sânge, în privire,
La ceasul nunţii de prohod
De foarte neagră jeluire.

Petre Got

Vocale
celeste

Rocadă

Cuvintele alunecă în mine
Ca nişte păsări albe lin plutind.
E pace, pace, pace pe coline,
Nu mă încercă nici un jind.

Pădurea uită să suspine,
Florile şoptesc un vis înalt;
Mi-s clipele de taină pline,
Îmi pare că aud vocale din tărâmul
celălalt.

Mă cheamă marele versant,
Nu vrea nicicum să mă amâne.
Până acolo nu-i decât un salt,
Doar o desprindere dintre verbine.

Interjecție

Departele
Cel mai departe,
Aproapele
Cel mai aproape,
Între Tine şi mine se află
Aer cântând,
Ape rugându-se,
Sori în cosmic lichid amniotic,
Asemeni fragezilor fetuşi.

Ne despart nişte furtuni
Numite milenii,
Un tulburător Necuprins,
Un chinuitor Nepătruns.

Eşti roua sufletului.

Aş vrea să fii interjecția vie
Ieșită din gura Ta, Doamne,
Să mă rostogolesc pe colină
Ca un ghem de foc.

Orizonturi spirituale

Sfântul Benedict de Nursia († 547) și Cuviosul Dionisie Străromânul (Exiguul, † 555)

Unitatea creștină dintre Răsărit și Apus prin idealul înalt al cunoașterii lui Dumnezeu

Pr. Prof. Dr. Gheorghe DRĂGULIN

istoria monahismului apusean caracterizează cu dreptate activitatea și realizările abatelui de la Monte-Cassino drept prima treaptă însemnată a dezvoltării sale. Afirmatia aceasta implică o comparație și ea are în vedere instituțiile asemănătoare care le-au precedat în diferite țări. Este vorba de cea de la Ligugé, întemeiată pe la anul 360 de Sfântul Martin, de cea fondată la Lerins de Sfântul Honorat în jurul anului 400 și de mănăstirea de la Marsilia pe care daco-românul Ioan Casian a înființat-o prin anul 415.¹

Într-adevăr, mai mult decât îi putea oferi *Regula* augustiniană sau cea de mai înainte a lui Honorat, puternica personalitate română care ne preocupă a beneficiat și de o fericită influență răsăriteană. Simplificând puțin lucrurile, putem spune că acest imbold oriental pentru precizarea aspirațiilor duhovnicești ale Sfântului Benedict poate fi caracterizat cu dreptate de egiptean. Mai mult decât înrăurirea orientală venită în Apus prin pelerinajele siriene, o contribuție de seamă a adus-o fenomenului autoritatea Sfântului Ioan Casian. Convorbirile duhovnicești pe care acesta le-a avut cu părinții din pustia schetică făceau deliciul unor îndelungate lecturi patristice în mănăstirile din Marsilia veacului al V-lea.

A urmat apoi influența legislației monahale a Marelui Vasile, ea însăși sinteză a căutărilor alexandrine ale autorului.

Figura Sfântului Pahomie cel Mare († 346) a stat adesea în fața noului legislator apusean al monahismului datorită traducerii lui Ieronim în 404. Această preponderență a monahismului egiptean la Roma datorează enorm experienței daco-românului Ioan Casian, amintit mai sus. Ei i s-a alăturat după un veac mesajul Părinților pustului. *Apostegmele* (sentințele) acestora au fost traduse în limba latină între 526 și 556. Cel puțin o parte dintre ele s-a aflat în mâinile abatelui român aici în discuție. *Regula vieții monastice*, pe care a întocmit-o, citează versiunea latină a *Apostegmelor*. Pentru această operă de canonist cu destinație monahală, el a fost denumit *Patriarh al călugărilor din Occident*.

Biografia Sfântului Benedict, în ceea ce privește elementele ei omenești, a intrat în legendă după o jumătate de veac. Totuși latura ei de evoluție a organizării monahale poate fi reconstituită cu mai multă precizie.

Ridicat dintr-o familie de nobili de provincie, Benedict vine la Roma la studii. Spectrul istoric cotidian al Italiei de atunci, cu invaziile repetate ale barbarilor, cu violențele și cu păgânismul ei rezistent, oferea aspirantului la cele înalte slabe imbolduri de iubire a lumii. De aceea el s-a hotărât să o părăsească și să practice înfrânarea după tradiția patristică.

Plecând din Roma, a trăit ca ascet în comunitatea creștină din Enfida, apoi în singurătatea de la Subiaco. În această regiune, uceniciei săi se adună curând în număr mare, fiind repartizați în 12 schituri, după exemplul pahomian, se pare. Căutat și prețuit tot mai mult de pelerini și de monahi, el este izgonit de un paroh din apropiere, tare chinuit de ghimpele invidiei. Este nevoit astfel să se refugieze la Monte-Cassino prin anul 529. Aici a întemeiat o mare abație. A organizat astfel o viață monahală riguroasă, după prescripțiile pe care le-a fixat în *Regula pentru monahi* pe care a alcătuit-o el atunci. Păstrând o nedezmințită admirație pentru sihaștri² el nu mai era totuși satisfăcut acum de concepția egipteană. Avea o experiență monahală proprie. De aceea, la literatura de specialitate, el adaugă cunoașterea sufletului uman "din cercare", dar și a slăbiciunilor și a limitelor capacității călugărului. A rezultat astfel un cod al viețuirii în Dumnezeu care a devenit normă în Occident, pentru cel puțin șase veacuri. Îndreptarul propus oferea o unitate a strădaniilor de rugăciune, de lectură sfântă și de muncă. Echilibrul oferit de acest trinom este în general supraestimat de istoricii romano-catolici. Ei găsesc chiar un merit genial al teoriei benedictine care ar fi știut să evite maximalismul mistic oriental.³ Pe de altă parte, se crede astăzi că prezenta operă legislativă ar fi fost cerută de Papa Hormisdas.⁴ Din moment ce s-a supus dorinței conducerii romane centrale, ea a putut reduce însă formele monahale anterioare maxime.⁵

Pe bună dreptate se conchide în vremea noastră că "mănăstirea a sfârșit prin a realiza mai mult un model urban decât un model eremitic".⁶

Supranumele de *Părinte al monahismului din Apus*, de care se bucură Sfântul Benedict, se justifică îndeosebi prin calitatea lui de legislator în domeniu. Mănăstirea Monte-Cassino fiind înălțată între 520 - 529⁷, *Regula* trebuie că a apărut cam între 523 și 526⁸. Alți învățați o socotesc cu un deceniu⁹ mai târzie. Ne sunt necesare datele de mai sus pentru a discuta influența răsăriteană a Cuviosului Dionisie Smeritul (Exiguul) asupra teologiei și a legislației canonice pe care a elaborat-o marele abate român. În căutarea mijloacelor prin care cele două personalități au putut veni în raporturi reale și repetate, atragem atenția, mai întâi, asupra prezenței grecești din Capitală. În această privință, un învățat catolic constata: "Exista chiar, după cât se pare, un adevărat cartier grec la Roma: la picioarele Aventinului, unde se înalță mănăstirea greacă Sfântul Sava, și întinderea acesteia, *via Ostiensis*, pe care erau situate mănăstirea greacă Sfânta

Anastasia *ad aqua Salvias* și biserica Sfântul grec Mamas".¹⁰

Un prim personaj, care ar fi putut mijloci legătura lui Dionisie Smeritul cu Sfântul Benedict, pare a fi viitorul papă, diaconul Ioan. Acesta a tradus în latină o bună parte din *Adhortationes Sanctorum Patrum*, îndeosebi apoftegme egiptene. Lucrarea s-ar fi efectuat, după ultimele cercetări, prin anii 543 – 545. Contactul trimisului pontifical în Orient cu secretarul centrului roman s-a putut realiza, mai târziu, din dorința lecturii acestor vieți de sfinți. Alt motiv ar fi interesul cunoașterii luptelor ortodocșilor cu origeniștii de prin părțile Țării Sfinte. În lipsa apocrisariatului diplomat, prezența la mănăstirea benedictină a realizat-o episcopul Sabinus de Canossa, la întoarcerea lor de la Constantinopol, în 535, sau numai de la Roma¹¹, de mai târziu. O situație asemănătoare o releva episcopul Gherman de Capua, trimis de Papa Hormisdas în delegația de împăcare de la 518 din Constantinopol. Moartea lui a afectat și pe Sfântul Benedict, de unde presupunerea că au avut legături sufletești cu mult înainte.

Abatele de Monte-Cassino a fost influențat, poate, și prin Eugipiu (pe la 460 – 535). Stareț la mănăstirea Lucullanum, de lângă Neapole, el a adăugat la admirația sa față de monahismul augustinian interesul pentru tradiția răsăriteană. Învățul scit, care activa la Roma, Dionisie, a pus în circulație trei lucrări aghiografice. Traduse din grecește, acestea erau prevăzute cu prefețe proprii, adresate unor mari personalități monahale romane: abații Gaudențiu, Pastor și Eugipiu. "Este deci posibil, ținând cont de legăturile dintre Dionisie Smeritul și abatele Eugipiu, de apropierea spirituală a celui din urmă față de Benedict, ca sfântul abate de la Monte-Cassino să nu se fi dezinteresat, în chip direct sau indirect, de aportul *oriental* monahal, promovat prin Dionisie".¹²

"În schimb, Sfântul Benedict a cunoscut colecțiile lui Dionisie Smeritul", conchide un cercetător contemporan.¹³ Istoricul citat acordă totuși un credit exagerat concluziilor lui J. Chapman, după care chiar legislația împăratului Justinian s-ar fi inspirat din *Pravila* benedictină pentru dispozițiile sale în materie de subordonare monastică.

Afirmațiile că fondatorul abăției Monte-Cassino a cunoscut opera canonică a învățatului scit din Roma sunt susținute astăzi și pe alte căi. Christine Mohrmann, o mare specialistă în filologia medievală apuseană, crede că spiritul juridic este mai pronunțat în limbajul lui Benedict decât în acela al *Regulelor* Sfântului Cezar de Arlès. Se exemplifică prin utilizarea verbului "praesumere", pe care nu-l aflăm în vocabularul monahal al marelui Pahomie, ci numai la Ioan Casian și la Cezar de Arlès. Nu bucurăm să constatăm că edițiile canoanelor pe care amintitul consilier sub zece papi le publicase la Roma¹⁴ îi conferiseră o notorietate europeană.

El a putut fi cunoscut legislatorului monah benedictin și datorită faimei sale de erudită personalitate duhovnicească. Pe lângă necesitatea consultării sale de către orice fondator de așezăminte monahale, Cuviosul Dionisie a constituit în Roma o prezență vie a tradiției creștine ecumenice. În această calitate a fost cunoscut atâtor abați romani, atâtor monahi și monahii, unele provenite din aristocrația romană, atâtor

Sfântul Benedict de Nursia

reprezențanți ai intelectualității zilei. Amintim doar pe filosoful Boețiu, care a scris mai multe tratate teologice sub îndrumarea genialului nostru străromân¹⁵, și pe Casiodor, fostul prim-ministru al regelui Theodoric, prieteni în știință și rugăciune până la moarte.

Considerațiile de ordin mistic și dogmatic, asupra cărora vom insista în continuare, se adaugă la temeuriile istorice, filologice și aghiografice schițate mai sus. Ele constituie argumentul cel mai puternic al întâlnirii celor două personalități de proveniență etnică diferită, dar însetate deopotrivă de cunoașterea lui Dumnezeu. Astfel, încă din prima pagină a ei, *pravila* monahală benedictină cheamă la deșteptarea din somnul sufletesc "et apertis oculis nostris ad deificum lumen... audiamus".¹⁶ Textul are evident un caracter oriental. Spre deosebire de cel păgân și de cel eretic, sensul ortodox exprimă îndumnezeirea credinciosului prin toată activitatea mântuitoare a lui Hristos. Părinții latini nu leagă niciodată adjectivul *deificus* de substantivele *lux* sau *lumen*. Situația lui este la fel în peisajul teologic grec de până la Sfântul Benedict. Aici fac excepție doar Origen și Dionisie Pseudo-Areopagitul. Precizăm că adjectivul emblematic de mai sus se găsește și în *Regula Magistri*. După opiniile multor învățați de astăzi, aceasta ar fi tot opera cititorului benedictinilor.¹⁷ Ea a fost alcătuită în primă jumătate a veacului al VI-lea, când opera pseudoareopagitică era cunoscută și la Roma.¹⁸ "Chiar dacă ipoteza unui împrumut al expresiei *ad deificum lumen* de către Sfântul Benedict de la Pseudo-Dio-

nisie este fragilă, nu se poate nega că formula – cel puțin de a o traduce prozaic prin *lumina divină*, și nu prin *lumina îndumnezeitoare*, – permite să descoperi un aspect fugitiv, dar prețios, al misticii Sfântului Benedict”.¹⁹

Ipozeza pe care o dezvoltăm nu este atât de “fragilă”, dacă aducem o a doua mărturie în problematica pe care o urmărim. Aceasta este sintagma *sub uno solis radio* pe care o întâlnim în biografia pe care Papa Grigore Dialogul a întocmit-o sfântului. Aici ar trebui să relatăm o vedenie de noapte a lui. Diaconul Servandus, aflat în vizită la abatele de la Monte-Cassino, a înțeles că el a fost cuprins de o lumină strălucitoare care îi pune sub ochi lumea întreagă, deoarece perseverase în rugăciune și în înalta contemplație. A văzut atunci și sufletul episcopului Gherman de Capua mutat la cele veșnice. Adunarea sub o singură rază a soarelui a fost înțeleasă de către teologii catolici în sens cosmic. Thoma de Aquino însuși nu îndrăznește să afirme că sfântul a văzut esența dumnezeirii, ci vorbește numai de lumea “miniaturizată”. Și alți interpreți occidentali merg pe aceeași cale a ambiguității. O astfel de viziune cosmică poate fi întâlnită la Cicero, în *Visul lui Scipio*, într-un text al lui Seneca, într-un comentariu al lui Macrobiu²⁰, în *Mângâierile Filosofiei* de Boetiu.²¹

Totuși, cele două expresii referitoare la ctitorul mănăstirii Monte-Cassino merg împreună. Ele exprimă importanța luminii dumnezeiești în spiritualitatea lui și nu numai o contemplație senină a contingenței cosmosului. De aceea vedenia monahului roman, schițată mai sus, a meritat să fie citată și de teologul isihastătoniți, Sfântul Grigore Palama.²² Ea vorbește de acea tradiție duhovnicească tainică, odinioară comună Răsăritului și Apusului, a credinciosului înălțat la o treaptă extatică eminentă prin harul Sfântului Duh. Este treapta de sus a unei vrednicii lăuntrice prin care, datorită curăției inimii și păcii gândurilor, râvnitorii sunt răsplătiți cu vederea luminii celei necreate. “... Omul care este în Hristos Dumnezeu «se îndumnezeiește» devenind «asemenea» Lui, prin virtuți, apoi se unește cu El, prin energia Sfântului Duh”.²³ “Suirile acestea, în limbajul Părinților, sunt următoarele: Rugăciunea curată, căldura inimii, energia sfântă, lacrimile inimii, pacea gândurilor, purificarea minții, contemplarea tainelor, strălucirea minunată, lumina inimii, desăvârșirea. Aici se realizează porunca Domnului: «Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel ceresc desăvârșit este». Sufletul ajunge acum la starea aceea de înțelepciune pe care dumnezeiescul Apostol Pavel o numește «înțelepciunea ascunsă în taină»”.²⁴

Este destul de dificil să descriem această stare de contemplație supremă, când credinciosul poate fi dăruit cu vederea luminii dumnezeiești. “Aparițiile în care Iisus S-a lăsat văzut de ai Săi, în slava Sa ridicată din moarte, au fost fără îndoială momente ale sfârșitului istoriei în mijlocul ei, vedere eshatologică ce depășea «vederea și cunoașterea credinței»”.²⁵

Cele două elemente, al stării trupului transformat cu toate simțurile sale și copleșit de lumină și bucurie, ca și chilia și lumea întreagă golate de forme apăsătoare, indică fenomene de trăire îndumnezeitoare, atât cât este îngăduit pe pământ, care au cercetat pe nevoitorul Benedict de Nursia. “Această învățătură despre îndumnezeirea omului prin întruparea Fiului lui Dumnezeu ne lămurește pe deplin de ce în

creștinism trupul nu mai e mormânt ca în elenism, ci templu al Duhului Sfânt; în ce chip ea, adunare a atâtor păcătoși născuți din nou în valurile Duhului, formează trupul lui Hristos, neavând întinăciune, nici zbârcituri, nici altceva de acest fel”.²⁶ Astfel de trăiri deosebite au avut Preacuvioșii Antonie cel Mare²⁷ și Pahomie²⁸, Sfântul Simion Noul Teolog²⁹ și alții. Starea dobândită exprimă nu numai rolul Sfântului Duh în viața de credință ci și caracterul personal al acestei întâlniri cu Hristos. O lungă încordare de purificare și de rugăciune anticipează această realizare duhovnicească supremă. Este vorba, așadar, de participarea omului întreg, trup și suflet, realitate care nu constituie un obstacol în evoluția sa spirituală, ca în teologia Fericitului Augustin.³⁰ Chiar și Papa Leon cel Mare, cel care a oprit pe Atila la porțile Romei, nu vorbea în Occident decât de transfigurare.³¹ Mai însemnăm că, în Răsărit, Sfântul Grigore Palama a evidențiat adevărul scripturistic și patristic: Dumnezeu este purerea în cosmos prin energiile Sale necreate și divine. În schimb, Thoma de Aquino și alți teologi apuseni au fost preocupați de vederea esenței Creatorului³², rămas totuși departe de credincios.

Despre această teologie energetică, printre altele, va fi conversat ilustrul Dionisie Smeritul cu prietenii săi din Roma și din alte centre ale Italiei. În rândul acestora trebuie să numărăm mai întâi pe Patriarhul călugărilor latini. Prin poziția sa înaltă de consilier, după mulți ani de activitate la centrul eparhial, cu o autoritate teologică recunoscută în mediile romane, el a putut răspunde tuturor interpelărilor contemporane. Ne referim atât la cei interesați de stingerea rățăcirilor anticalcedoniene cât și la doritorii de modele autentice de viață dreptmăritoare și de posibilitatea organizării monahale după tradiția patristică.

Ca un argument în plus față de cele schițate până aici, propunem să se compare viziunea lui Hristos la Sfântul Benedict, la Preacuviosul Pahomie cel Mare³³ și la Ieromonahul Dionisie Smeritul.³⁴ După părerea noastră, cel din urmă este numele istoric și adevărat al autorului tratatelor pseudoareopagitice.³⁵ În aproximativ toate trei, Mântuitorul apare șezând pe tron, iar slava Sa este mărită de lumea scăldată în raze de lumina suprafirească și de îngeri care Îi contemplă chipul sau Îi proslăvesc prezența. “... Această Figură trebuie înțeleasă ca fiind a Doua Persoană a Treimii”.³⁶

Mai adăugăm că Sfântul Benedict acorda harului rolul său în realizările credinței, în conformitate cu hotărârile Sinodului de la Orange (529). Contribuția călugărilor sciți la această controversată adunare este recunoscută astăzi.

Colaborarea evidentă a mesagerului Tomisului cu Patriarhul călugărilor din Apus a stabilizat forma monahală de viață în Italia. În felul acesta a fost posibil un schimb curent de înalte valori teologice și de evlavie între Răsărit și Apus. Faptul a consolidat apoi unitatea romano-bizantină, în preajma eliberării Italiei de goți, și totodată a mărit rezistența față de năvălirile barbare repetate. Cultura occidentală a știut să beneficieze de aceste realități.

Vizita Sanctității Sale Papa Paul al II-lea în România mileniului încheiat de curând a avut precursori iluștri, vedem bine astăzi, încă din veacul al VI-lea.

Note:

1. H.-Ch. Puech (red.), *Histoire des religions*, vol. 2, Paris, 1972, p. 792; F. Cayré, A. A., *Patrologie*, vol. II, Paris,

1955, p. 81; Lector Dr. Cezar Vasiliu, *Benedict de Nursia. La 1500 de ani de la naștere*, în "Glasul Bisericii" XL (1980), nr. 10-12, p. 798.

2. Tommaso Leccisatti, *Benedetto, santo, fondatore dei Benedittini*, în *Enciclopedia cattolica*, vol. II, Firenze, 1949, col. 1252. Despre această evoluție, un cercetător de mai înainte scrie: "Deja în veacul al V-lea, – spre 420 dacă trebuie să credem pe Trithemius, – *Regula orientalis* atribuită diaconului Vigiliu reia, aproape literal, pasajii întregi din *Regula* lui Pahomie. Aproximativ un sfert din textul latin este repetat aici cu o astfel de fidelitate, că noi am putut să-l utilizăm ca martor indirect al operei lui Ieronim. După câțva timp, – nu se poate determina cu exactitate în ce epocă, – varianta scurtă ne arată că *Regula* lui Pahomie a fost respectată în Occident, probabil în Italia..." (Dom Amand Boon, *Pachomiana latina. Règle et Épîtres de S. Pachôme*. Edités par L. Th. Lefort, Louvain, 1932, p. VI).

3. "Monahismul lui Benedict a salvat Italia și Europa de orientizarea mai profundă a conștiinței (...), a eremitismului oriental" (Gabriel Pepe, *Il Medio Evo barbarico d'Italia*, Torino, 1945, p. 94).

4. Dom Fernand Cabrol, *Saint Benoît*, Paris, 1933, p. 74.

5. Adolf Harnack, *Monahismul, idealurile și istoria lui*. Trad. de Dr. Gh. Comșa, Sibiu, 1916, p. 69.

6. H.-Ch. Puech, *op. cit.*, p. 792.

7. Gabriele Pepe, *op. cit.*, p. 80.

8. Paul Collinet, "La règle de S. Benoît et la législation de Justinian", în *Revue d'hist. des rel.*, t. CIII (1931), nr. 1-3, p. 273; Pr. P.-H. Schmitz, "Saint Benoît", în *Dict. de spiritualité* (Marcel Viller și colab.), vol. I, Paris, 1937, col. 1372.

9. Jean Delorme, *Chronologie des civilisations*, Paris, 1949, p. 132.

10. Charles Diehl, *Études sur l'administration byz. dans l'exarchat de Ravenne (568 – 751)*, Paris, 1888, p. 278. Agostino Pertusi, *Bisanzio e l'irradiazione della sua civiltà in Occ. nell'alto medioevo*, în "Sett. di studio del Centro ital. di studi sull' Alto Medioevo", Spoleto, XI (1964), p. 118, amintește și pe diaconul Pascasiu din Roma. Alți intermediari, la Pr. prof. dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Areopagitica. Dionisie Smeritul (Exiguul) și alți teologi străromâni în context european, sec. V – VI*, București, 1998, p. 223.

11. Michel Van Parys, "L'accès à l'Orient monastique chez Saint Benoît", în *Irenikon*, 1974, nr. 1, p. 53.

12. *Ibidem*, p. 57.

13. Paul Collinet, *op. cit.*, p. 273.

14. Chr. Mohrmann, *Études sur le latin chrétien*, vol. II, Paris, 1965, p. 334.

15. P. Dr. Viktor Schurr, *Die Trinitätslehre des Boethius im Lichte der "skythischen Kontroversen"*, Paderborn, 1935, *passim*.

16. *S. Benedicti Regula monasteriorum*. Edidit, prolegomnis, apparatus critico, notis instruxit Benno Linderbauer, O.S.B., Bonn, 1928, p. 13.

17. *Règle de Saint Benoît et Règle du Maître*, la Louis Bouyer, *La spiritualité du N. Testament et des Pères*, Paris, 1966, p. 614.

18. Pierre Miquel, "La lumière divine dans la Règle de

S. Benoît et dans sa Vie par S. Grégoire le Grand", în *Irenikon*, t. LIII (1980), nr. 3, p. 335.

19. *Ibidem*, p. 336.

20. Robert Bultot, "Cosmologie et *Contempus mundi*", în *Sapientiae doctrina. Mélanges de théologie et de litt. méd. offerts à Dom H. Bascour*, O.S.B., Leuven, 1980, p. 7.

21. Pierre Miquel, *ibid.*, p. 339; C.J. de Vogel, "Quelques probl. concernant Boèce", în *Actes de la XIIe Conférence Intern. d'études classique*, Cluj-Napoca, 1972, p. 576.

22. Michel Van Paris, *op. cit.*, p. 50, nota 2.

23. Monahul Teoclit Dionisiatul, *Între cer și pământ. Monahismul aghioritic*. Trad. din grecește de Pr. Dr. Olimp Căciulă, Oradea, 1991, p. 213.

24. *Ibidem*, p. 217.

25. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. 3, București, 1978, p. 364.

26. Dr. Nicolae Chițescu, "Despre îndumnezeirea omului. De ce nu primesc romano-catolicii această învățătură", în *Închinare Î.P.S. Patriarh Miron*, București, 1938, p. 251.

27. Lucian Regnault, O.S.B., *Viața cotidiană a Părinților deșertului în Egiptul secolului al IV-lea*. În rom. de Diac. Ioan I. Ică, Sibiu, 1997, p. 215.

28. Ieromon. Alexander Golitzin, *Mistagogia*. Experiința lui Dumnezeu în Ortodoxie. Trad. și prez. de Diac. Ioan I. Ică, Sibiu, 1998, p. 202.

29. Vezi Dr. Nicolae Chițescu, *ibid.*, p. 250; Père Marc-Antoine Costa de Beauregard, *La vision de S. Benoît et son interprétation*, în "Présence orth.", 1980, nr. 45, p. 28.

30. Père M.-A. Costa de Beauregard, *ibid.*, p. 29.

31. J. Pintard, "Remarques sur la transfiguration dans l'oeuvre de Saint Augustin. Une influence de l'Orient?", în *Studia Patristica*, XI/2 (1972), p. 335; Pr. drd. Cristian Popescu, "Îndumnezeirea omului în teologia catolică și în cea ortodoxă", în *Ortodoxia*, LI (2000), nr. 1-2, p. 44 și urm.

32. Asupra altor cauze apusene care au determinat îndepărtarea de tradiția Părinților, în general, vezi Dr. Nicolae Chițescu, *ibid.*, p. 253 – 260.

33. Comp. Ierom. Alexander Golitzin, *ibid.*, p. 202.

34. Comp. "Epistola a VIII-a", în vol. Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistolele*. Studiu intr., trad. (în col.) și ref. critico-bibl. de Pr. Conf. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, București, 1994, p. 76.

35. Vezi Pr. Dr. Gh. I. Drăgulin, *Identitatea lui Dionisie Ps.-Areopagitul cu Ierom. Dionisie Smeritul (Exiguul)*. Cercetare ortodoxă a unei controversate probleme de istorie a culturii bizantine și a celei străromâne, Craiova, 1991, 342 p. Idem, *Areopagitica*, 413 p.

36. Ierom. Alexander Golitzin, *ibid.*, p. 203.

(Articol preluat din "Lumină Lină", nr. 3/2003, Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, New York, pp. 25 – 32)

Meridian biblioteconomic

Seminarul Bibliografic Național

– ediția a II-a –

Angela OPREA

În zilele de 27 – 28 noiembrie 2003, Biblioteca Județeană Constanța a organizat cea de-a II-a ediție a Seminarului Bibliografic Național, la care au participat bibliografi de la: bibliotecile județene din întreaga țară, Biblioteca Metropolitană București, Biblioteca Națională, precum și alți specialiști implicați în dezvoltarea activității bibliografice locale, temele propuse de organizatori fiind:

- Aspecte ale descrierii analitice a articolelor din periodice și a capitolelor din carte în modulul de bibliografie locală din TINLIB;
- Completarea informației despre personalități locale;
- CIC – noi orientări în bibliotecile județene;
- Denumirea Comisiei Naționale de Referințe Științifice.

În cadrul seminarului au fost dezbătute probleme de interes deosebit pentru specialiștii în bibliografia locală, scopul fiind acela de a crea “un spațiu de armonizare a variatelor idei și soluții”.

După cum este cunoscut, elaborarea bibliografiei curente locale, alcătuirea de baze de date și asigurarea serviciilor de informare comunitară reprezintă câteva din atribuțiile principale ale oricărei biblioteci publice (conform Art. 28 din Legea bibliotecilor).

Biblioteca modernă trebuie să joace rolul unui adevărat centru de informare, răspunzând problemelor variate din toate domeniile activității cotidiene a tuturor categoriilor de utilizatori.

Problema depistării, conservării și valorificării publicațiilor și informațiilor referitoare la evoluția comunității unei zone geografice a preocupat întotdeauna biblioteca publică ce își desfășoară activitatea în zona respectivă.

Bibliografia locală cuprinde tot ceea ce oglindește specificul local, înregistrează informații – extrase din publicații periodice și monografii – referitoare la viața unei localități, privită sub toate aspectele: economic, social, politic, cultural. Sunt urmărite evenimentele importante din toate domeniile de interes referitoare la instituții și personalități locale.

Pe lângă problemele referitoare la uniformizarea descrierii analitice a articolelor din periodice, în cadrul seminarului s-au discutat probleme de interes major în contextul biblioteconomic actual:

- Adaptarea serviciilor bibliografice și de referință la cerințele pieței informaționale; studierea cerințelor diferențiate de informare ale beneficiarilor;
- Digitalizarea colecțiilor (transpunerea de pe hârtie pe un alt mediu);
- Adoptarea termenului de “webliografie” (biblio-

Biblioteca Județeană Constanța

grafie web) – “un nou concept, o nouă provocare” în domeniul științei informării; webliografia sistematizează cunoștințele despre publicațiile digitale. Biblioteca publică structurează informația de pe Internet în folosul comunității locale. Informația trebuie verificată, evaluată de către bibliograf. Problemele ce decurg din specificul acestor informații trebuie privite cu prudență, avându-se în vedere: accesibilitatea și credibilitatea surselor, fluiditatea conceptului Internet.

Tot în cadrul seminarului au fost lansate lucrările:

- *Repere Bibliografice. Ediția a II-a. Lucrare realizată în cadrul Serviciului de Informare Bibliografică Dobrogeană și Informare Comunitară al Bibliotecii Județene Constanța, Constanța, 2003.* Această lucrare “își propune să continue inventarierea materialelor bibliografice elaborate în serviciile de specialitate din bibliotecile județene din România, având în vedere dinamizarea cererilor de acest tip și creșterea interesului comunităților locale pentru istoricul, dezvoltarea economică, viața culturală, personalitățile zonelor respective”.

- *Resurse Internet la dispoziția utilizatorilor CIC*, lucrare realizată în cadrul aceluiași serviciu al bibliotecii constănțene, ce vine în sprijinul comunității locale prin facilitarea regăsirii informațiilor pe Internet.

Dovedindu-se a fi de un real folos bibliografilor din bibliotecile publice din întreaga țară, continuarea tradiției acestui seminar este de bun augur, cu atât mai mult cu cât, în prezent, adoptarea unei metodologii unitare de elaborare a bibliografiei locale, stabilirea unor criterii ferme și precise privind descrierea, profunzimea cercetării bibliografice, structura bibliografiei locale – reprezintă teme de interes major pentru toate bibliotecile publice din țară.

BIBLIOTECI PUBLICE – SERVICII SPECIALE

Bibliotecile de spital din Federația Rusă: statutul actual și provocările viitorului

V.V. ELTSOVA-STRELKOVA

A.I. GONCEAROVA

In Rusia, biblioteci pentru pacienți există în multe spitale, unul dintre principalele lor scopuri fiind acela de a-i face să se simtă mai confortabil pe timpul spitalizării. Unele biblioteci funcționează de mult timp, au un personal experimentat și dețin colecții destul de bune. Rolul bibliotecilor nu este întotdeauna bine definit, fapt pentru care administrația spitalelor are probleme în a stabili modul în care să funcționeze aceste instituții. Majoritatea bibliotecilor de spital sunt astăzi în situații financiare dificile și dețin spații și colecții inadecvate. Personalul bibliotecar nu este suficient de pregătit pentru a oferi un serviciu eficient. Dezvoltarea și adoptarea liniilor directoare și a standardelor pentru bibliotecile de spital din Rusia ar fi un pas major în direcția îmbunătățirii.

Istoric

În anul 1970 existau biblioteci în peste 4.000 de instituții medicale din Uniunea Sovietică. După dispariția Uniunii Sovietice nu au mai fost disponibile date despre numărul exact al bibliotecilor de spital care au supraviețuit. Nici astăzi în Federația Rusă nu există un număr definit, dar Rusia și-a păstrat rețeaua de biblioteci specializate înființate de diferite agenții guvernamentale în timpul anilor sovietici. Bibliotecile de spital sunt o parte a acestei rețele și funcționează în Moscova, St. Petersburg, Tver și Krasnoïarsk.

Multe dintre problemele cu care se confruntă aceste biblioteci rezultă din faptul că misiunea și rolul lor în cadrul respectivei unități medicale nu sunt clar definite. Structura de conducere și de finanțare nu este stabilită, anumite mandate sunt elaborate de Ministerul Culturii, altele de Ministerul Sănătății Publice. Personalul bibliotecar este strict determinat de Ministerul Sănătății Publice (un bibliotecar la 300 de paturi), dar funcțiile și serviciile corespund standardelor bibliotecilor publice, care nu sunt adecvate situațiilor din spitale; aceste standarde nu sunt obligatorii pentru spitale, astfel că multe dintre ele nu oferă servicii bibliotecare. Spitalele care oferă servicii de bibliotecă se împart în patru categorii:

- biblioteci – colecții medicale profesionale;
- biblioteci – colecții urmărind interesele recreative ale pacienților;
- biblioteci – colecții urmărind interesele recreative ale pacienților și ale personalului medical;
- biblioteci care combină funcțiile de mai sus.

Colecțiile totale ale celor patru tipuri de biblioteci sunt semnificative. Conținutul colecțiilor pentru personalul medical corespunde cu scopul general sau specializarea fiecărei unități (spital de medicină generală sau de psihiatrie, clinică de oncologie, institut de cercetare etc.). De-a lungul anilor au fost achiziționate enciclopedii, lucrări de referință

și periodice; din păcate, astăzi, multe din aceste colecții medicale sunt depășite și de uz limitat.

Vechile biblioteci urmărind interesele recreative ale pacienților aveau colecții diverse. De regulă, ele achiziționau un fond minim de lucrări de referință, clasice și ideologice; restul era selectat conform disponibilității de pe piața cărții și preferințelor personalului. În prezent, cele mai multe dintre aceste materiale nu mai sunt solicitate, dar pot constitui încă un fond de bază al colecției. Se poate spune că filosofia dezvoltării colecțiilor s-a schimbat profund în timpul anilor '90; economia de piață și noua tehnologie au impus condiții diferite, care cer perfecționarea profesiei de bibliotecar.

Bibliotecile din Moscova, de profil medical și cele destinate pacienților, necesită o atenție specială. Numărul lor s-a redus iar cele rămase se confruntă cu dificultăți economice. Bibliotecile pentru pacienți au colecții de 1.000 – 8.500 de unități biblioteconomice, care nu includ ziare. Aceste materiale au fost achiziționate de spitale. Personalul bibliotecar cuprinde între 1 – 12 persoane. Locația bibliotecilor nu este întotdeauna convenabilă pentru utilizatori și nu îndeplinește standardele acceptabile. Accesul fizic diferă de la spitale de o singură clădire la spitale cu mai multe clădiri. În spitalele cu o singură clădire, biblioteca poate ocupa două încăperi, una pentru depozitarea colecției și alta pentru circulația fondului. Colecția poate cuprinde 4.000 de volume, în principal cărți de ficțiune și câteva lucrări de referință. Personalul bibliotecii este format din două persoane care lucrează nu numai în bibliotecă, oferind materiale și pacienților din saloane.

În Moscova, majoritatea bibliotecilor se găsesc în complexe de mai multe clădiri, unde serviciile de bibliotecă sunt descentralizate. Bibliotecile pentru pacienți au o lungă istorie și colecții considerabile. Cel mai bun exemplu îl reprezintă Spitalul Botkin și Spitalul Militar Burdenko. Cel din urmă a fost înființat în anul 1707 de Petru I. Biblioteca spitalului a fost înființată înainte de Revoluția din Octombrie, dar până după anul 1920 nu a fost bine administrată. A fost constituită și o colecție medicală. Înainte de Războiul Civil, surorile medicale erau cele care ofereau pacienților materiale din bibliotecă. După Războiul Civil, cărțile au devenit mai accesibile publicului larg dornic să-și îmbunătățească nivelul cunoștințelor; în acea perioadă, spitalul militar și-a mărit finanțarea pentru noi achiziții.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Spitalul Militar Burdenko era plin de soldați răniți iar biblioteca făcea eforturi pentru a le satisface cerințele de lectură. Bibliotecarii citeau cu voce tare ziarele și revistele iar diferite expoziții prezentau teme legate de "Marele război patriotic". Astăzi, colecția cuprinde 85.000 de volume de literatură generală,

incluzând și multe cărți rare. Un număr de 1.500 până la 2.000 unități biblioteconomice se adaugă în fiecare an. Opt bibliotecari servesc aproximativ 4.000 de cititori pe an. Din cauza așezării fizice a acestui vechi spital, nu pot fi folosite cărucioare pentru transportul cărților în saloane iar bibliotecarii sunt siliți să poarte cărțile în brațe, ceea ce nu este o situație ideală! Spitalul Ulinskaia se află într-o situație mai bună, având tunele subterane care fac legătura între diferitele clădiri ale spitalului, astfel încât cărucioarele pot fi folosite pentru transportul a aproximativ 150 de cărți fiecare. Alte spitale au servicii de bibliotecă descentralizate la mai multe locații; este cazul Spitalului Clinic Central al Departamentului Administrativ al Președinției Rusiei. Există o bibliotecă centrală în clădirea cea mai mare și filiale mai mici în clădirile cu mai puține paturi. Acest sistem combinat este sub conducerea unui singur bibliotecar șef. Colecțiile cuprind un spectru larg de subiecte și sunt catalogate în totalitate. Bibliotecarii sunt sensibili la diferitele cerințe și interese ale pacienților pe care le iau în considerare în selectarea materialelor. Pacienții pot să-și aleagă personal cărțile din bibliotecă sau pot să le primească la pat. Cărucioarele de cărți trec prin saloane săptămânal. Spitalul are și o bibliotecă pentru personalul medical care este situată într-o zonă separată, deși toate serviciile sunt administrate central.

Situația actuală

În prezent, toate bibliotecile de spital din Rusia se confruntă cu aceleași probleme: finanțarea inadecvată și spațiul insuficient. Bibliotecarii cunosc standardele IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare) pentru bibliotecile de spital care, din păcate, nu au fost pe deplin acceptate de instituțiile medicale. Totodată, nu există o instruire specială pentru bibliotecarii din aceste instituții; în cel mai bun caz, este angajat personal cu o pregătire biblioteconomică generală, dar care adeseori este specializat în alte domenii. Unii bibliotecari au doar o pregătire medie.

Bibliotecarii ruși cunosc conceptul de biblioterapie, dar acesta nu a fost integrat în practică, în programele de tratament al pacienților. Nu a fost inițiată o cercetare în domeniu iar până de curând informațiile din alte țări privind acest subiect au fost puține și adeseori prea generale pentru a fi utile. Prin contactele cu IFLA, și în special cu membrii Secției Bibliotecii pentru Persoanele Dezavantajate, informațiile despre biblioterapie și bibliotecile de spital au devenit mult mai disponibile. Proiectul *Liniilor Directoare revizuite pentru Bibliotecile de spital* a stârnit interes printre bibliotecarii ruși. Sperăm că o relație mai strânsă cu IFLA va îmbogăți cunoștințele noastre despre bibliotecile de spital astfel încât să putem disemina aceste informații în toată țara și să putem îmbunătăți performanța bibliotecilor noastre.

Biblioteca Publică din Seattle

Servicii mobile

David WILMA

Începând cu anul 1947, cititorilor din Seattle care nu puteau merge la biblioteca centrală sau la o filială li s-au pus la dispoziție bibliobuzul și alte servicii mobile. Bibliobuzul a adus mai întâi cărți cititorilor de la periferia orașului. Traseele erau ajustate pe măsură ce orașul se extindea și se construiau noi filiale. Cu timpul, bibliobuzele s-au orientat către persoanele vârstnice, rezidenții din azile și case de îngrijire, persoanele nedeplasabile și centrele de îngrijire a copiilor.

Primul serviciu mobil al bibliotecii, inițiat în 1921, a fost furnizarea de cărți către pacienții din spitale. Un bibliotecar vizita saloanele și distribuia cărți, primind în prealabil de la sora șefă o listă a saloanelor neaccesibile din cauza pericolului de contaminare sau din alte cauze medicale. Primul bibliobuz este atestat în 1902, la Hagerstown, Maryland. Joshua Thomas, administrator al Bibliotecii districtului Washington (Maryland), conducea un autobuz Concord către stațiile de depozit rural. În 1905, el a fost înlocuit cu o camionetă pentru transportul a 250 de cărți.

În anii '20, prin dezvoltarea industriei construcțiilor de mașini, autobuzele destinate să servească drept biblioteci mobile au devenit mai sigure și mai eficiente.

În 1924, biblioteca din Everett a fost prima din districtul Washington care folosea un biomobil, numit Pegas. În

1927, bibliotecarii din Seattle au început să investigheze posibilitatea creării "serviciului mobil de bibliotecă", având în vedere succesele din Everett și Portland. O problemă care trebuia rezolvată era aceea dacă vehiculele trebuiau proiectate pentru accesul exterior, utilizabile numai în condiții de vreme bună, sau accesul interior, limitându-se numărul cititorilor serviți.

În ziua de 4 mai 1931, primul biomobil al orașului Seattle, cu 600 de cărți, se îndrepta spre West Seattle. În fiecare zi a săptămânii, autobuzul, șoferul lui și un bibliotecar vizitau diferite zone ale orașului, cu opriri în locuri dinainte stabilite. Biomobilul, proiectat de Arthur D. Jones din Seattle, avea patru rafturi pentru cărți, două pe fiecare parte, care se roteau în interior sau în exterior. În funcție de vreme, cititorii răsfoiau cărțile în stradă sau în interiorul vehiculului. În august 1932, Marea Criză a obligat biblioteca să gareză bibliobuzul și să desființeze serviciile pentru spitale.

În 1943, Liga Juniorilor, o organizație a femeilor, a încercat să înființeze un serviciu de bibliotecă mobilă, dar pentru că se pierdeau prea multe cărți, biblioteca a trebuit să oprească experimentul. În februarie 1946, bibliotecarii au adus cărți pacienților de la Spitalul Ortopedic pentru Copii de pe Queen Anne Hill.

Bibliomobilul Molly

Cărțile bibliotecii au căpătat din nou roți în ziua de 6 octombrie 1947. Prin fonduri de la stat a fost achiziționat un camion nou construit de Pacific Body Builders din Portland. Dezvoltarea orașului Seattle în timpul celui de-al doilea război mondial a favorizat deschiderea mai multor biblioteci mici, dar multe cartiere rămăneau încă fără servicii de bibliotecă. Stațiile bibliomobilului includeau școli publice și private, unde înscrierile creșteau datorită nivelului ridicat al natalității de după război. La fiecare stație, doi bibliotecari petreceau între 1 – 3 ore în îndeplinirea serviciului de bibliotecă. Vizita bibliomobilului era adeseori o oportunitate comunitară de socializare. Bibliomobilul se bucura de o astfel de popularitate încât șoferul și bibliotecarul trebuiau să amâne pauzele de masă pentru a respecta orarul.

Bibliomobilul Molly avea în acel prim an 17 stații de oprire. Pentru satisfacerea tuturor cerințelor, durata de staționare a fost redusă la 10 – 30 de minute. Cursele erau anulate dacă șoferul era bolnav (bibliotecarii puteau fi înlocuiți, dar nu și șoferii) iar cititorii trebuiau să aștepte până la următoarea vizită, uneori două săptămâni, pentru a primi cărți noi. Un experiment, prin care în locul șoferului a fost folosit un agent de poliție, s-a dovedit nesatisfăcător întrucât polițistul dorea să ajungă acasă la ora 15,00. În 1952, Molly a programat o oprire la Spitalul Districtual King din Georgetown, unde un pacient a preluat responsabilitatea distribuirii cărților. În același an, bibliotecarii au început să viziteze anumiți pacienți de la casele de îngrijire și și-au redus timpul de pauză pentru a respecta programul oficial de funcționare.

Benny

La 1 ianuarie 1954 a apărut al doilea bibliomobil, Benny. Benny servea stațiile de la periferie iar Molly vizita școlile. Cele două vehicule parcurgeau între 8 și 9.000 de mile pe an.

În anii '50 și '60 au apărut noi filiale în cartierele aflate în dezvoltare în împrejurimile orașului Seattle. Bibliomobilele și-au ajustat, în timp, traseele. Stațiile au fost selectate în funcție de diferite criterii informale precum interesul utilizatorilor, distanța până la cea mai apropiată filială și accesibilitatea filialelor pentru vârstnici și pentru persoanele cu nevoi speciale.

În 1958 Molly, primul bibliomobil, a fost pus în rezervă în favoarea unui vehicul nou.

Paul CÉZANNE

1839 – 1906

165 de ani de la naștere

Tânăr cu vestă roșie

Ramona

În anii '60 numărul elevilor a început să scadă pe măsură ce nivelul natalității a început să coboare iar bibliotecile școlare să se îmbunătățească. Un vehicul numit Ramona, după un personaj din poveștile pentru copii ale lui Beverly Cleary, a intrat în funcțiune în 1969. În timpul vacanței sale, șoferul Doyle Barner a zburat spre Wooster, Ohio, și a condus noul vehicul înapoi spre Seattle.

În 1972, finanțările federale prin Programul de Instruire pentru Persoanele Vârstnice și cu Handicap (HELP) au permis extinderea serviciilor către 100 de utilizatori nedeplasabili, vârstnici și cu handicap. Bibliomobilele opreau la 64 de cămine pentru bătrâni, 40 de case de îngrijire și 10 alte instituții. Acest fapt a marcat o trecere de la servirea cartierelor care nu aveau filiale sau stații pentru bibliomobile. Până în 1975, s-a renunțat în totalitate la serviciile pentru școlile elementare în favoarea opririlor în cartiere și vizitelor la diferite instituții.

În 1984, Biblioteca din Seattle a primit Cupa de Aur, un mic vehicul Nissan cu laturile decapotabile. Bibliomobilul participa la târgurile stradale, la diferite serbări populare, unde făcea publicitate pentru bibliotecă.

Animal și Eugene

Până în 1990, existau două bibliomobile și trei camioane care serveau 75.000 de utilizatori. Camionul colorat Animal vizita grădinițe și centre de tip internat. Bibliobuzul Eugene (numit astfel după orașul Eugene, Oregon, care a vândut vehiculul orașului Seattle) l-a înlocuit pe cel numit Ramona, care avea o vârstă înaintată, în 1989. Până în 2001, 275 de persoane nedeplasabile au beneficiat în mod regulat la domiciliu de servicii de bibliotecă. În 1997, computerele de tip laptop cu modem-uri au conectat bibliomobilele la sistemele de circulație și de cataloage ale Bibliotecii Centrale. Bibliomobilul a reluat drumul în cartiere, cu stații în South Park, care va avea o nouă filială prin programul *Bibliotecii pentru toți*, inițiat în 1998. În aprilie 2003 a sosit un nou vehicul construit special pentru a funcționa cu gaz natural comprimat.

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Vaza albastră

Bibliotecile ca mediu ospitalier și rețeaua de lectură publică în Franța: care sunt colaborările?

Claudie GUERIN
Spitalele Parisului

Pentru o persoană spitalizată, "închisă" între cei patru pereți ai unei camere, lectura poate fi un excelent mijloc de a evada, de a uita un timp de boală, angoase și dureri. Cartea este, de asemenea, o ocazie de a avea o relație privilegiată cu un mediator, bibliotecarul, un prieten... Cititul, o întâlnire, vizitarea unei expoziții sunt tot atâtea elemente care contribuie la confortul și însănătoșirea bolnavului.

1. Despre bibliotecile de spital

a) Context istoric și reglementări

În Franța, lectura în spital își are originile în 1634 sub titulatura de *distracție a bolnavului*. A fost nevoie să treacă două secole (1845) pentru a se lua măsuri concrete referitoare la locurile destinate lecturii organizate. Asistența Publică din Paris a fost prima instituție (1934) care a angajat o bibliotecară profesionistă la Biblioteca Centrală a Spitalelor, urmată de Ospiciile Civile din Lyon în 1938. În 1947 – 1948 Ministerul Sănătății Publice a instituit obligația creării de biblioteci în sanatorii și centrele medico-universitare. În anii '50, conceptul de *umanizare* a stabilimentelor spitalicești s-a tradus printr-un efort de a îmbunătăți condițiile de viață ale persoanelor spitalizate, iar între acestea biblioteca a jucat un rol important. În mai 1999, Ministerul Culturii și al Comunicației și Secretariatul de stat al Sănătății au semnat o convenție având ca obiectiv favorizarea organizării de activități culturale în spitale.

b) Starea localurilor bibliotecilor de spital în Franța

După câteva anchete parțiale realizate în anii '70 și '80, un studiu la nivel național a fost hotărât în 1992 de către Ministerul Educației Naționale și al Culturii (Direcția "Carte și Lectură"). 1.860 de spitale au fost monitorizate pentru a se testa oferta de lectură. Majoritatea spitalelor (90%) au răspuns pozitiv la întrebarea dacă au activitate de lectură. Dar această constatare, satisfăcătoare la prima vedere, ascunde totuși realități diferite. Majoritatea punctelor de lectură sunt alimentate, în bună parte, prin donații și girate prin bunăvoința unor persoane. În 93% din cazuri gestiunea a fost încredințată unor persoane fără o pregătire specială pentru a presta servicii de calitate. Așadar, pe ansamblu, profesioniștii sunt puțini, excepție făcând rețeaua celor 26 de mediateci ale Asistenței Publice a spitalelor din Paris și bibliotecile spitalelor din câteva orașe (Dijon, Bordeaux, Le Havre...). Fondul de lectură prezintă o medie de cca. 2.900 volume per stabiliment, din care 46% achiziționate, 39% donații și 16% din depozitele rețelei de lectură publică. Astfel se explică faptul că multe cărți sunt vechi, colecțiile incomplete și, în general, fondul de lectură din bibliotecile de spital este de o calitate inegală.

Acest bilanț național a scos în evidență necesitatea găsirii de mijloace, competențe și parteneriate, citate la semnarea convenției din 1999, mai sus amintită.

2. Despre bibliotecile din rețeaua instituțională de lectură publică

În anii '70 s-au depus eforturi pentru construirea de biblioteci moderne și recrutarea de personal calificat. În paralel, o rețea de instituții publice (școli, spitale, închisori, cazărmi etc.) și de organisme private (asociații, comitete de inițiativă) s-a dezvoltat, ajungând la un alt segment de public. Publicarea în 1982 a raportului Pingaud-Barreau a marcat debutul unei politici "la toți cetățenii, la toate vârstele și în toate locurile". Așa s-a impus, treptat, ideea locurilor de lectură pentru spitale, închisori sau persoane cu handicap. Cu toate că politica de lectură în spitale nu relevă în Franța de cele mai multe ori decât inițiativele directorilor stabilimentelor, diversele elemente amintite semnaleză o implicare din ce în ce mai serioasă a diferiților parteneri.

3. De la prestarea de servicii la parteneriat: mic inventar

Colaborarea între spitale și bibliotecile municipale și/sau departamentale, la inițiativa unuia dintre parteneri, se situează la diferite nivele și implică investiții mai mult sau mai puțin importante.

Depozit de documente

Cum conducerile instituțiilor ararocri pun la dispoziția bibliotecilor lor un buget de achiziții acceptabil, e firesc să se recurgă la depozitele bibliotecilor municipale sau departamentale, chiar dacă pentru aceasta e uneori nevoie să fie învinse reticențele unor funcționari publici care invocă inerenta pierdere de documente. Se remarcă în ultimii ani că persoanele de vârstă a treia profită de perioada de spitalizare pentru a-și umple golurile de lectură, astfel că cererea lor de carte este precisă și extinsă, fapt care confirmă o dată în plus necesitatea colaborării conducerii spitalelor cu marile depozite de carte.

Circulația bibliobuzului în incinta spitalului

Oferta de lectură se face de asemenea prin intermediul bibliobuzului (în cazul de față un vehicul de mai mici dimensiuni) care circulă regulat în incinta spitalului, ca de exemplu la Givors. Doi bibliotecari de profesie deservesc în mod regulat toate camerele și întâlnesc un public mai diversificat decât la biblioteca municipală. Frecvența cu care sunt auzite în spital cuvintele "Nu știu să citesc" sau "Nu știu ce să citesc" îi impune bibliotecarului obligația de a propune chiar el lectura potrivită.

Servicii la domiciliu

Unele persoane care au terminat perioada de spitalizare și sunt înscrise la biblioteca municipală au posibilitatea, în anumite condiții, să beneficieze în continuare de serviciile bibliotecii prin aducerea de carte la domiciliu.

Primirea la biblioteca municipală

Spitalele de psihiatrie sau serviciile de pedopsihiatrie sunt în general interesate de vizitele în bibliotecă cu grupul de pacienți, pentru care cartea reprezintă o punte de legătură cu exteriorul. Astfel, în regiunea normandă Sotteville-les-Rouen, bibliotecarul primește lunar grupuri de pacienți de la sanatoriul Rouvray pentru o audiție colectivă cu tematică, urmată de un împrumut de cărți. Această activitate este completată de amenajarea, de către un scriitor, a unor ateliere de creație scrisă pentru pacienți și cititorii bibliotecii. Publicul participant în jurul unui proiect comun, spațiul destinat activității (biblioteca sau spitalul) favorizează studiul sociologic, uneori de o surprinzătoare utilitate.

Trei exemple de parteneriat

Iată trei exemple de orașe care au decis să se implice în acest tip de colaborare:

- La Rochelle – biblioteca spitalului, ca anexă la biblioteca municipală, este un caz unic în Franța. Ea beneficiază în această calitate de avantajele unui serviciu public: fond informatizat și integrat în catalogul general consultabil la distanță, facilități la abonamente și bogate schimburi de experiență.

- Nîmes – Spitalul Central Universitar în parteneriat cu câteva importante instituții culturale a deschis un sediu

într-un Centru de îngrijire a persoanelor în vârstă. Sunt deserviți atât pacienții cât și publicul din exterior de o bibliotecă, atașată la rețeaua de lectură publică, cu un fond sistematic actualizat de cca. 3.500 volume. Există și un program de manifestări culturale (expoziții, spectacole) care întrețin legătura persoanelor în vârstă spitalizate cu viața culturală și socială.

- Nanterre/Garches – orașul Nanterre și spitalul Raymond Poincaré din Garches au semnat o convenție de parteneriat între bibliotecile lor. Sunt organizate activități comune: expoziții, întâlniri cu autori și ilustratori, oameni de știință sau artiști, spectacole de teatru, manifestări pentru copii urmate de concursuri și donații etc. Organizarea aparține, pe rând, bibliotecii municipale și spitalului.

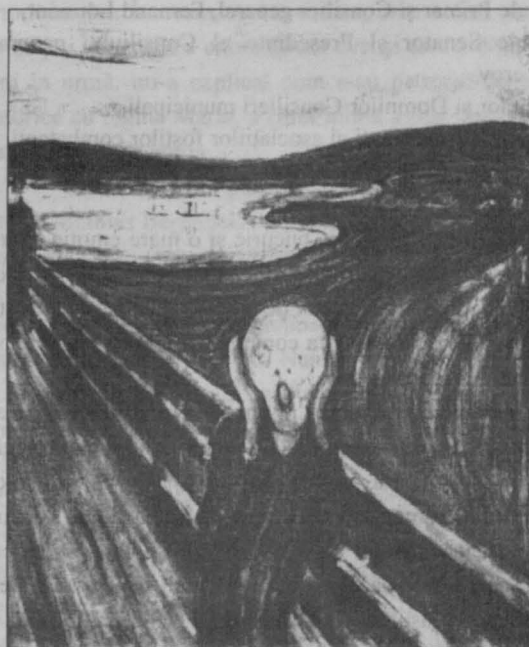
Aceste câteva exemple de realizări înseamnă însă prea puțin în ceea ce privește colaborarea între bibliotecile de spital și rețeaua de lectură publică. Totuși, se observă o oarecare dinamică în acest domeniu, în care alte țări europene au făcut mai mult decât Franța: acces egal la informație pentru toată lumea, infuzie de profesioniști, extindere a ofertei... interesul pentru parteneriatul între structuri se simte. Calitatea vieții persoanelor spitalizate a devenit în ultimii ani o preocupare esențială a stabilimentelor spitalicești franceze, și bibliotecile pot juca un rol important în această evoluție.

Traducere de Radu VLĂDUȚ

(IFLA, Buletinul Secției Bibliotecii pentru Persoane Dezavantajate, 1998, 2000, 2003)

Anxietate

Strigătul

Edvard MUNCH

1863 – 1944

60 de ani de la moarte

Corespondență din Franța

La mormintele ostașilor români

Cimitirul din Dieuze, la mormintele ostașilor români căzuți pe pământul Franței în primul război mondial.

Discursurile D-lor Cornel Alece, ministru consilier la Ambasada României la Paris, și Jean-Yves Conrad, autorul cărții *Roumanie, capitale... Paris*, fiu al orașului Dieuze, în ziua de 11 noiembrie 2003, cu ocazia celei de-a 85-a aniversări a armistițiului.

Domnule Primar și Consilier general, Fernand Lormant,
Domnule Senator și Președinte al Consiliului general,
Philippe Leroy,
Doamnelor și Domnilor Consilieri municipali,
Domnilor reprezentanți ai asociațiilor foștilor combatanți,
Doamnelor, Domnilor,

Pentru mine este o mare bucurie și o mare emoție să mă aflu aici, la Dieuze, în Moselle, în mijlocul prietenilor de ieri și de azi, în ziua celei de-a 85-a aniversări a armistițiului, pentru a comemora lupta conjugată a bravilor noștri soldați în timpul Marelui Război.

Nu demult, ca diplomat, m-am aflat pe pământ alsacian și am putut descoperi numeroasele dovezi de amicitie și legăturile strânse de camaraderie și eroism care-i leagă pe români de locuitorii acestui frumos colț al Franței – Alsacia și Lorena. Am fost de asemenea prezent în 1999, la Strasbourg, în parcul Vauban, la ceremonia de inaugurare a statuii generalului Berthelot, oferită de orașul Iași. Ulterior, am devenit un obișnuit al ceremoniilor ortodoxe de comemorare a eroilor, care au loc în fiecare vară la cimitirul românesc de la Soultzmat.

Ce destin emoționant a vrut ca România și această parte a Franței să țeasă împreună, de-a lungul secolelor, firele ce le leagă inimile și amintiri comune de neșters?

Mai întâi, acest general Berthelot, legendar pentru români, care a știut, prin inițiativele sale militare, să reaprindă speranța și eroismul armatei române într-o Moldovă la capătul puterilor, amenințată de trupele germane. Da, acest mare om de

arme, dar mai ales al păcii!, a intrat în spiritul poporului: într-adevăr, țărani români îl numeau, stâlcind limba franceză, “Burtălău” și, cu venerație, regina românilor îi spunea odinioară că are cel mai mare piept din țară, dar și cea mai mare inimă ce bate pentru România!

Și, mai târziu, numeroasele dovezi ale durerii și suferințelor românilor presărate pe aceste pământuri: Soultzmat – 682, Metz – 200, Kronenbourg – 200, Haguenau – 540 și aici, la Dieuze, 947 morminte ale prizonierilor de război.

Dar să vorbim și de viață și de prieteni. Îmi face plăcere să salut în mod deosebit familia, aici de față, a părintelui Iorgulescu, preotul nostru ortodox din Strasbourg. Sunt persoane scumpe nouă care trăiesc cu demnitate pe pământul Alsaciei, dar mai cu seamă dau un exemplu de cinste și sfântă modestie tuturor românilor ce se găsesc de o parte și de cealaltă a Rinului. Salut de asemenea familia doctorului Georg, prieteni care trăiesc și seamănă românismul lor de calitate, vivace și optimist, între Bad și Rinul de Jos. Ei nu scapă nici o ocazie de a vorbi francezește și de a lăuda bucătăria franceză în Germania, precum și de a folosi dialectul din Bad când sunt la Strasbourg, asemenea românilor din Transilvania.

Țin să mulțumesc d-lui Jean-Yves Conrad, care și-a petrecut copilăria și adolescența aici, și a ținut în mod deosebit să ne aflăm alături de dvs. în această zi a amintirilor. Știu ce strădanii depune de aproape un sfert de secol pentru o mai bună cunoaștere a țării mele în Franța. Ultima sa carte – *România: capitala... Paris* – pe care v-o prezintă aici în premieră, atestă

acest atașament mai bine decât un lung discurs.

Este de-a dreptul emoționant să descoperi cele 947 morminte ale concetățenilor mei morți de foame și de frig aici, pe pământ loren, copiii ai României ce au luptat alături de trupele voastre la fel de bine în această regiune ca și în patria mea, după cum o atestă numeroasele cimitire franceze ce se numără în România, de unde bucăți de pământ au fost aduse aici cu 5 ani în urmă. În această zi care aniversează sfârșitul primului război mondial pot să apreciez meritele imense ale populației și ale asociațiilor foștilor combatanți care au știut să îngrijească cu atâta căldură mormintele concetățenilor mei. Acești eroi francezi și români care odihnesc alături în pământul Franței simbolizează pentru eternitate lupta noastră comună pentru o Europă unită, liberă și democratică. Nu pot uita că acest cimitir și monumentul sculptorului nostru Ion Jalea au fost inaugurate la 7 iulie 1920 de către regina țării noastre, Maria, în prezența celui care ne-a reorganizat armata și pe care l-am evocat mai înainte, generalul francez Henri Mathias Berthelot, atât de ve-

nerat în România.

Știu, de altfel, că această regiune Saulnois a fost de mare ajutor țării mele, în secolul al XVIII-lea, pentru că *Lothringer*-ii au plecat de aici pentru a asana mlaștinile din Banat, la solicitarea împărătesei Maria-Tereza a Austriei, și ducese de Lorena după soțul său, François I de Lorena. În regiunea Timișoarei se regăsesc așadar urme de nume de familii și de locuri din aceste părți, precum Henrion sau Rémillon, de exemplu.

Nu mi-e necunoscut nici faptul că acum câțiva ani ați adoptat Stupinii Prejmerului, o comună de la marginea Brașovului. Prin urmare, acest loc și această regiune ne sunt dragi de multă vreme. Și lista dovezilor de prietenie ar putea continua; ea va fi fără îndoială îmbogățită la înălțimea dragostei noastre pentru Franța și a sentimentelor voastre pentru România. Dar să nu uităm niciodată că toate faptele, inițiativele și sentimentele care ne unesc din ce în ce mai mult se datorează eroilor noștri căzuți pe aceste pământuri. Dar niciodată căzuți în uitare.

Domnule Primar și drag prieten,
 Excelență Domnule Ambasador Eugen Mihăescu și dragă Doamnă,
 Domnule Ministru Consilier Cornel Alecse și dragă Doamnă,
 Domnule Ministru Consilier Dumitru Preda,
 Doamnelor și Domnilor Adjuncți și Consilieri Municipali,
 Dragi prietene și dragi prieteni din Dieuze și Saulnois,
 cunoscuți sau mai puțin cunoscuți,
 Dragii mei copii,

Ca și tine, dragă Cornel, m-am născut la 10 ani după sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Pe când eram copil veneam aici în fiecare an pe 8 mai sau 11 noiembrie, așa cum o facem noi astăzi, pentru a ne omagia strămoșii datorită cărora am rămas liberi, dar și pentru a omagia armatele aliate care au contribuit cu atâta patriotism la apărarea valorilor europene comune. Printre aliați: România. Ceremoniile erau atunci prezidate de Francis Liard, René Peltre, apoi Roger Husson, căruia tatăl meu, al cărui interpret mă consider aici pentru a saluta toată populația, i-a fost adjunct timp de 23 de ani. Mai veneam în acest loc cu ocazia înmormântărilor, cu acordul d-lui Ritz, institutorul meu de la grupul școlar Gustave-Charpentier, în compania bătrânului nostru preot, canonicul Leroy. Și, după ceremonie, neputând să mă întorc la cursuri din cauza orei târzii, mă rătăceam uneori prin cimitirul unde odihneau alături trupuri de francezi și polonezi căzuți pe frontul celor două războaie mondiale. Căutând în continuare, descoperisem ceva mai departe morminte inscripționate cu nume terminate descori în "u" – Popescu, Ionescu, Radu... – sau în "a" – Păpușa, Badea, Drăguța... Mă întrebam atunci de unde oare proveneau cele 947 morminte din primul război mondial. Citind cu mai multă atenție, am descoperit o inscripție bilingvă a Elenei Văcărescu, minunată poetă și ambasadoare a României. Citez cele două versuri: "*A la fière douceur de leur victoire unie / Dormez au sol de France, enfants de Roumanie...*" Pentru frumusețea cuvintelor, nu rezist plăcerii și emoției de a vă încredința și versiunea

lor românească: "*De-al vostru vis eroic, știindu-vă stăpâni / Dormiți, vegheați de Franța, dormiți, soldați români...*" Așadar aici odihneau fiii României, o treime din cei "2.344 prizonieri de război români morți în lagărele germane din Alsacia și Lorena în 1917 și 1918", conform celei de-a doua inscripții, de asemenea bilingvă. Dacă mi-amintesc bine, unul din aceste lagăre era situat pe drumul spre Lindre-Haute, în apropiere de cimitirul israelit, cam pe unde mi-am petrecut copilăria. Așa cum ai suferit, dragă Cornel, în această regiune se situează majoritatea mormintelor. În seara aceea, mama, care a fost profesoara de istorie și geografie a unora dintre dvs. și care a decedat cu patru ani în urmă, mi-a explicat cum s-au petrecut acele momente istorice cu regina Maria, a cărei inimă a fost mult timp păstrată la Balcic, în Bulgaria.

Pe-atunci eram pasionat de epopeea generalului francez Henri Mathias Berthelot, născut acum aproape 140 de ani, care, așa cum ai spus, este atât de venerat la București și în toată România, care a reorganizat armata română și i-a permis ulterior să obțină victorii răsunătoare, mulțumită, printre altele, și doctorului Jean Clunet din Nancy, care s-a dedicat întru totul luptei împotriva tifosului exantematic. Amândoi au avut onoarea de a da numele lor unor străzi atât din Iași, vechea capitală a Moldovei, unde s-a retras conducerea țării în timpul Marelui Război, cât și din București – orice român știe că Radio România are sediul pe strada cu numele Berthelot! Precum ai amintit, dragă Cornel, să nu uităm nici că regina și generalul au venit să inaugureze acest cimitir pe 7 iulie 1920. Sunt mândru de-a fi fost concetățeanul dvs., dragii mei compatrioți din Dieuze, rememorând emoționanta alocuțiune pe care Consilierul nostru General de-atunci, M. Bour, a rostit-o în acea zi inaugurală în onoarea reginei românilor, dar și în onoarea acestor copii ai României pe care ați știut întotdeauna să-i cinstiți cum se cuvine și le-ați întreținut mormintele cu o asemenea mișcătoare dragoste. Citez extrasul din "*L'Est Republicain*" din 8 iulie 1920, pe care l-am consultat la Biblioteca Națională:

“Majestate!

Marea onoare pe care Majestatea-Voastră o face astăzi orașului Dieuze prin vizita la mormintele supușilor săi, soldații români căzuți pentru gloria patriei lor care își dorm somnul de veci în pământul loren redevenit francez, alături de camarazii lor de arme francezi, este pentru noi o prețioasă dovadă a înaltei prețuiri a Majestății-Voastre pentru credincioșii săi supuși, morți departe de patria lor, lipsiți de orice îngrijire, victime ale barbariei germane care interzicea sub pedepsele cele mai severe să li se acorde ajutor; adresăm felicitări și mulțumiri persoanelor caritabile care au înfruntat mari pericole întinzând voluntar o mână de ajutor acestor martiri ai suferinței; multe din aceste persoane au fost amendate sau condamnate la închisoare.

Noi, locuitorii acestui mic oraș loren care i-a văzut pe sărmanii soldați români târându-se anevoie pe străzile sale, mulți dintre ei căzând de inaniție, ne vom face o datorie de onoare din a veghea cu grijă aceste ilustre morminte, pe care le primim ca pe o valoare sacră pe care guvernul român binevoiește să ne-o încredințeze. Onoare și glorie acestor eroi martiri, care vor servi drept model pentru generațiile viitoare și pe care istoria îi va pomeni secole de-a rândul!

Urăm un călduros bun-venit Majestății-Voastre, regina preaiubită a poporului său, căreia îi asociem pe Majestatea-Sa regele, ilustrul soț al Majestății-Voastre, vitezei națiuni române, glorioasei sale armate conduse de înalți ofițeri ce s-au ridicat la înălțimea datoriei lor. Tuturor le aducem tributul nostru de sinceră admirație. Prezentând Majestății-Voastre omagiile cele mai respectuoase, vă rugăm să primiți asigurarea veșniciei noastre prietenii!

În numele comitetului «Amintirii românești», ce s-a constituit la Dieuze, am onoarea de a prezenta Majestății-Voastre această jerbă de flori”.

Străbătând de unul singur aceste locuri de reculegere în

Românii din Paris

Domnule primar și drag prieten,

Înmânându-vă simbolic primul exemplar al acestei lucrări aici, în sediul primăriei, în fața atâtor prieteni români și francezi adunați laolaltă, îmi plătesc înaintea celui dintâi dintre cetățenii din Dieuze datoria pentru formarea mea în acest mic oraș din Saulnois în care mi-am petrecut primii 23 ani din viață, mai întâi la Grupul Școlar Gustave-Charpentier, apoi la liceul și colegiul Charles-Hermite, sub oblăduirea veneraților noștri institutori și profesori. Printre aceștia, aș dori să menționez în mod aparte pe d-l Ritz, care prin exigența sa ne-a impus rigoarea și disciplina în școala primară.

care odihnesc de 85 de ani trupurile bravilor eroi, veți înțelege mai bine, fără îndoială, Excelență, Domnilor Miniștri Consilieri, dragi prieteni, de ce spunea Nicolae Titulescu: “*Simt nostalgia României în Franța și nostalgia Franței în România*”. Asemeni lui, simt și eu acel dor atât de caracteristic sufletului românesc și sunt pe deplin convins că prietenia dintre țările noastre constituie un model: “*Nu cunosc – spunea el în 1934 – o prietenie mai dezinteresată decât cea care stă la temelie raporturilor franco-române!*”

Și tot el, în 1937: “*Franța are nevoie de Europa Centrală și Orientală așa cum și acestea au nevoie de Franța*”. Idei atât de actuale referitoare la această țară ce a devenit a mea cu 22 de ani în urmă, țară ai cărei copii au murit de foame și de frig aici, țară care merită admirația noastră și întoarcerea de drept în concertul națiunilor Europei, în cadrul axei istorice Paris – București. Vă pot asigura, Excelență, Domnilor Miniștri Consilieri, dragi prieteni din România: cei care au apărat libertatea copiilor francezi nu vor fi niciodată uitați aici, în Saulnois.

Înainte de a conchide, pentru că anul acesta am consemnat a 40-a aniversare a tratatului franco-german, cunoscut ca *Tratatul de la Elysée* din 22 ianuarie 1963, magnifică operă de reconciliere a celor doi “mari” – Konrad Adenauer și Charles de Gaulle, aș dori să trimit un gând plin de emoție pentru soldații acelei țări, vecine și acum prietene, căzuți aici, pe pământ francez: *Schlafen Sie in Ruhe!*

În acest colț de țară al sării și al iazurilor, atât de drag inimii mele, unde m-am format ca om și unde și chipurile necunoscute îmi sunt familiare, noțiunea de Europă a tuturor își găsește adevărata dimensiune: aceea a bogăției sufletului! Sunt convins că și copiii pe care îi am acum în față vor ști să continue, la fel ca mine, opera înaintașilor noștri și vor întregi viziunea europeană a marelui Titulescu, unul din creatorii Micii Antante, precursor al Pieței Comune și al Uniunii Europene la care România aspiră în mod firesc.

Vive la France! Trăiască România!

În timpul colegiului și liceului, fără a-i uita pe ceilalți profesori, aș dori să subliniez importanța pe care a avut-o ca îndrumător în scurta mea carieră literară de până acum d-na Geneviève Dietrich, căreia îi aduc acum omagiul meu. Iubită profesoară, vă sunt profund recunoscător pentru că mi-ați insuflat dragostea pentru limba franceză și cea latină, atât de apropiate de limba română. Mulțumită dvs. l-am descoperit pe Ovidiu, poetul exilat la Tomis, în antica Dacie. Acolo a scris el minunatele *Pontice*. Pentru mine e un simbol, căci primul monument pe care l-am descoperit când am pus prima oară piciorul pe pământul românesc a fost statuia lui Ovidiu în piața principală din Constanța, mare port la Marea Neagră,

oraș încărcat de istorie, aflat la confluența Orientului cu Occidentul. Grație acestei revelații dintr-o seară de vară m-am simțit numaidecât "ca la mine acasă". Și așa m-am simțit mereu, "ca la mine acasă", în România! Căci de mai mult de 22 de ani sufletul meu a rămas definitiv cucerit de această insulă latină aflată într-o lume slavă, iar această carte, după cele două precedente și înaintea celor numeroase care-i vor urma, este un cadou pe care-l fac întregului popor român drept mulțumire pentru tot ce mi-a dăruit începând din acea seară de Sfântă Mărie.

Este, în fond, o continuitate, într-o viață consacrată României încă din fragedă copilărie, într-atât sunt de multe aici legăturile noastre cu această țară. Câteva au fost amintite cu puțin timp înainte la monument: cele 947 morminte de soldați, ajutorul dat localității Stupinii Prejmerului în cadrul operațiunii "Sate românești", călătoria lui Edmond About la inaugurarea *Orient Express*-ului.

N-aș vrea să închei înainte de a aminti un amănunt complet necunoscut pe care l-am descoperit în arhive, așa cum am descoperit adevărate comori în arhivele dvs., domnule primar, atunci când le-am reorganizat, în 1977, înainte de a lua drumul Parisului. Țineam să fiți prezent, d-le René Gaillot, nu atât pentru fiul dvs. Philippe, fotbalist profesionist la F. C. Metz (regret că Excelența Sa d-l ambasador Oliviu Gherman nu se află aici, căci a fost, cred, președintele clubului Universitatea Craiova de care își amintește atât de bine echipa franceză Girondins de Bordeaux), ci în calitate de prim edil al localității Bassing, pentru a omagia unul din concetățenii dvs.: Antoine Béchamp. Nu avem acum răgazul

de a prezenta remarcabila contribuție științifică a acestui mare savant, vreau doar să spun că, mulțumită unchiului său, numit consul al Franței în Principatele Unite, tânărul Antoine a deschis farmacia sa la... București! Cu sprijinul Excelenței Sale d-l Eugen Mihăescu și al prietenului meu Dumitru, vom reuși fără îndoială să vă punem la dispoziție altă dată documente autentice. În acest cadru îmi formulez dorința și mă întorc către dvs., d-le ambasador. Vă propun să interveniți pe lângă domnul primar al Bucureștiului, Traian Băscescu, pentru ca numele de Antoine Béchamp să fie dat unei străzi din cartierul Cotroceni, pentru a putea figura alături de Dr. Lister, Louis Pasteur sau Jean Clunet, medicul din Nancy care a fost evocat mai înainte. Nu este o rugămintă a mea neîntemeiată; în urma cercetărilor pe care le-am făcut asupra lui Jean-Pierre Clause, cofetarul mareșalului de Contades și inventator al "pateului de ficat de Strasbourg", cercetări care au făcut obiectul unui articol în "Le Républicain Lorrain", portretul său apare alături de celebritățile din holul primăriei și numele său, dacă nu mă înșel, a fost dat unei străzi din oraș. Vă mulțumesc pentru atenție, în ciuda setei și foamei dvs. îndreptățite.

Trăiască prietenia franco-română!

Jean-Yves CONRAD

Traduceri de Radu VLĂDUT

Roumanie, capitale... Paris

Georgeta FILITTI

Popoare neolatine, românii și francezii au o matrice spirituală comună care motivează îndelungata și fructuoasă lor cooperare, sesizabilă mai cu seamă din secolul al XIX-lea. Visul oricărui român mai răsărit a fost, încă de atunci, să studieze, să trăiască, să se desăvârșească în Orașul Lumină. Era, într-un fel, un certificat de calitate pentru acești meritocrați care aveau să edifice România modernă. Influența franceză în România s-a regăsit în toate compartimentele vieții noastre spirituale și materiale în asemenea măsură încât Pompiliu Eliade, G. Bengescu, F. Damé ori N. Iorga au putut scrie tomuri întregi pe această temă.

Iată însă că azi ni se dezvăluie un fenomen ale cărui dimensiuni puțini dintre noi le-au intuit și anume influența românească în Franța. Cel care și-a asumat această complicată sarcină este un francez, am zice atipic, prin tandrețea cu care abordează subiectul când e vorba de străinii trăitori în Franța. Jean-Yves Conrad propune "un ghid de plimbări neobișnuite pe urmele românilor celebri la Paris".

* Jean-Yves CONRAD, *Roumanie, capitale... Paris*, Oxus, Paris, 2003, 415 p. il.

O documentare exemplară și răbdătoare, un interes constant îl fac pe autor să-și iubească subiectul în asemenea măsură încât în postfață mărturisește înduioșător: "România nu-mi aparține dar eu aparțin României". Acest "Bucarest-sur-Seine", acest "Paris inspirat de români" e o galerie fascinantă pe care, oricât de informat ai fi asupra geografiei românești a capitalei franceze, n-o poți parcurge decât cu imensă emoție. De la cei ce aveau să devină pașoptiștii noștri prestigioși (Ion Ghica, C.A. Rosetti, I.C. Brătianu, M. Kogălniceanu, I. Eliade Rădulescu) școliți la Paris și inoculați cu ideile liberalismului militant propovăduit de un Edgar Quinet ori un Jules Michelet (căsătorit, primul, cu Hermiona Asaki, celălalt cu o guvernantă franțuzoaică în familia Cantacuzino din Țara Românească) până la sculptorul George Apostu, se perindă prin fața ochilor francezului care "flanează" pe trotuarele capitalei sale dar și ale românului nerăbdător să-i calce pe urme o lume care te obligă la reflecție. "Coloană a infinitului", cum numește Jean-Yves Conrad prezența românilor la Paris, prin diversitatea contribuțiilor la istoria universală, primatul în multiple domenii ca și prin statutul

privilegiat în trufașa societate franceză, face de neînțeles sentimentul de stinghereală, ca să nu spunem de umilință, încercat de lumea românească de astăzi în așteptarea intrării în Europa. Nu numai că am fost europeni, dar am contribuit plener la modelarea profilului spiritual al bătrânului continent. Răspunzând parcă nevoii noastre actuale de confirmare a propriei valori ca popor, Jean-Yves Conrad vine cu statistici și informații reconfortante: în 1895 erau deja 100 de doctori români de la Facultatea de Drept din Paris, 160 ai celei de Medicină, 12 ai Facultății de Științe. La Biblioteca Națională a Franței se păstrează 1.000 de teze de licență și de doctorat făcute de români. În numai cinci ani, Regina Elisabeta, George Bibescu, Elena Văcărescu, George Bengescu ajung laureați ai Institutului Franței. Maria Cantacuzino, muza pictorului Puvis de Chavanne, ia chipul Sf. Genevea, patroana Parisului, pe un vitraliu în Panteonul Franței. N. Iorga e cel care, fapt unic în anele Sorbonei, universitate ce dăinuie de 800 de ani, a ținut acolo cursuri de istorie în limba română și a întemeiat școala română de la Fontenay-aux-Rosés (autorul dedică acestei instituții șapte pagini din carte). Paul Celan, “cel mai mare poet de limba germană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după Rilke”, Tristan Tzara, creatorul dadaismului, Anna de Noailles, prima femeie comandor al Legiunii de onoare (1931), avocatul B. Goldman, președintele Universității Paris II, inventatorul acelei “lex mercatoria” – și lista continuă năucitoare pentru călătorul prin Paris – sunt tot atâtea exemple de “extraordinara îmbogățire pe care imigrația a dus-o spiritualității franceze”.

Dar lucrurile trebuie luate metodic, așa cum cineva, făcând portretul lui Enescu, amintea că datorează Franței ordinea, știința, disciplina dar și brațele deschise ale prieteniei. Pentru că cele 15 itinerarii propuse de Jean-Yves Conrad prin Parisul de azi, în căutarea urmelor românești, sunt făcute sistematic, cu o fermecătoare îmbinare de informație tehnică (adrese, instituții, îndeletniciri) și adaos spumos de

date, precizări, anecdote, întâmplări, *les ont dits* ce configurează o personalitate, dându-i, în atâtea cazuri, stigmatul nemuririi. Fiindcă România, dintre toate țările europene, are contribuția cea mai semnificativă la edificarea culturii franceze în secolele XIX – XX.

Ceea ce dă culoare, vivacitate ghidului și te face, ca român, să-l iei în mână și să-l urmezi e – dincolo de multitudinea numelor ilustre românești – informația colaterală. La un moment dat ai senzația că întregul Paris a fost marcat, într-o formă sau alta, de prezența românească. Nu e stradă, cimitir sau instituție unde aceasta să nu fi fost resimțită. Așa, de pildă, autorul semnalează că la nr. 74 pe rue Chevert au stat de vorbă d-na Cornu și I.C. Brătianu, punând la cale aducerea pe tronul României a principelui Carol de Hohenzollern. E o informație preluată, am zice, din istoriografia tradițională româno-franceză. De fapt conciliabulele s-au purtat cu Ion Bălăceanu, emisarul Locotenentei domnești de la București; de afacerea asta nu era străin nici Napoleon al III-lea, marele prieten al românilor din acea vreme. La muzeul Rodin figurează busturile românilor Anna de Noailles, Constantin Gănescu și Maria Bengescu. La Muzeul Descoperirilor, la Muzeul Omului, în vitrinele marilor case de editură Gallimard, Grasset ș.a. numele unor români face parte din fondul de aur al patrimoniului lor.

O ierarhizare a domeniilor abordate ar fi aleatorie și nici nu intră în intenția noastră. Ne mulțumim să semnalăm câteva nume reprezentative din sfera literelor, artelor decorative, teatrului, muzicii și științei. Purtătorii lor își dorm, în majoritate, somnul de veci în cimitirele pariziene Père Lachaise, Montparnasse, Neuilly-sur-Seine, Pantin, St. Ouen, Thiais (terenul acestuia din urmă a fost oferit românilor de primarul de atunci al Parisului, Jacques Chirac).

Pentru început, să-l amintim, în treacăt, pe D. Bolinteanu, primul care traduce *Mizerabilii* lui V. Hugo într-o limbă străină (1864). Un personaj răsfățat în epocă, privilegiat și de autor, e Anna de Noailles. Camera de culcare i-a fost reconstituită la muzeul Carnavalet; la monumentul ei din capela Bibescu are acest epitaf sfidător: “Vai, nu eram făcută să mor!” Elena Văcărescu, cu faimosul ei salon din rue Chaillot; Martha Bibescu, “femeia surprinzătoare”, admirată într-atâta de sobrul general De Gaulle că o șocotea “în toate privințele Europa însăși” (aluzie galantă la cartea ei *La nymphe Europe*); Matila Ghyka, “vagabondul rafinat”, estetician și filosof vitalist, autorul unei cuceritoare autobiografii de factură renescentistă e făcut, pe nedrept, *amiral* de Jean-Yves Conrad. Eugen Ionesco, Mircea Eliade, Emil Cioran, triada de aur a culturii române de expresie franceză, e omniprezentă. Pentru autor, *Huchette*, teatrul care joacă, neîntrerupt, din 1957, piesele celui dintâi, e “un loc mic”. Avangarda românească (T. Tzara, I. Voronca, Gherasim Luca), apoi “povestitorul fabulos” Panait Istrati, poeta Mira Simian, ajunsă “de la Olt la Versailles”...

Artele plastice datorează, indiscutabil, enorm românilor. Brâncuși, cu *Sărutul* (1910) pe mormântul Tatiane Rașevscaia, care s-a sinucis din dragoste, ori *Prière* din stația de metro Madeleine amintesc parizienilor de “cel

mai mare sculptor al secolului al XX-lea”. Victor Brauner, suprarealistul prețuit abia după moarte și retras la Varangeville, pe malul Atlanticului, unde, adăugăm noi, se află grădina, clasadă monument istoric, a soților Sturdza, urmași ai domnului Moldovei Mihai Sturdza. Nadia Polizumicșunești (căsătorită cu Jean Kassel), elevă a lui Bourdelle, l-a tradus pe Gala Galaction în franceză. Cartea ei *Maladie*, în 25 de exemplare, rămâne o mică bijuterie de sensibilitate și forță în fața destinului implacabil (avea să moară prematur de TBC). Mai sunt amintiți Mica Moruzi, sculptoriță, ceramistă, autoare de vitralii, basarabeanul I. Iankelevici (născut la Leova, lângă Huși – sic), Victor Roman, cu 5 piese împodobind străzi pariziene, Ion Vlad ș.a.

Rue Ravignan e, prin excelență, o stradă cu ateliere de pictură și sculptură ale românilor, așa cum hotelul Ritz era preferat de *Tout Bucarest* când descindea în capitala Franței. Autorul înregistrează nu numai numele ilustre ale pictorilor români din școala de la Barbizon (N. Grigorescu, I. Andreescu, G. Mirea, N. Tonitza) ci evocă generos pe mecena impresionistilor, “românul de excepție”: Georges de Bellio, medicul homeopat a cărui fabuloasă moștenire în tablouri e împărțită între Louvre și muzeul Marmottan.

Dar poate domeniul unde românii au pătruns cel mai durabil în conștiința francezilor e teatrul. Iată câteva nume: Aristița Romanescu “cu vocea ei de privighetoare”; Elvira Popescu, “la grande dame” a teatrului francez, care a primit Molière-ul de onoare al Comediei Franceze, una din “reginele orașului Lumină”, directoarea teatrului Marigny de pe Champs Elysées; De Max, “novator al artei dramatice”; Jean Yonnel, decan al Comediei Franceze, maestru de dicție al generalului De Gaulle; Marioara Ventura, care a refuzat să se căsătorească cu Paul Boncour numai ca să-și urmeze vocația; Alice Cocea, directoarea teatrului de pe Champs Elysées, unde s-a jucat mult Ionesco și care azi e condus de M. Făgădău, a creat rolul titular din *Phi Phi* de Willemetz, piesă cu 40.000 de reprezentații în lumea întreagă.

Lor li s-au alăturat Elena Teodorini, “ultima mare cântăreață a secolului XIX”, întemeietoarea Academiei lirice române din Paris; Hariclea Darclee (la opera Garnier); Maria Cebotari; Constantin Stroeșcu. Firește, marea figură a muzicii românești în capitala Franței rămâne George Enescu, însoțit de femeia fantastă care a fost Maruca Cantacuzino. Dar deopotrivă au strălucit acolo Dinu Lipatti, a cărui artă era “întruchiparea perfecțiunii”, după A. Cortot, ori Clara Haskil, bursiera reginei Elisabeta.

Și în domeniul științei Jean-Yves Conrad face dreptate românilor recunoscând, de exemplu, contribuția de pionier a lui Paulescu în fabricarea insulinei, a lui George Cosmovici în inventarea frânelor pentru vagoanele de cale ferată (folosite și azi în Franța), a lui Vuia și Coandă în aviație ori a lui T.D. Brumărescu, inventatorul unui helicopter-avion amfibie în 1912.

Cele 15 trasee prin Paris oferite de autor rețin amintirea câtorva sute de români. Dar nu e numai atât. Complicate legături de rudenie cu francezi, prietenii insolite, saloane cosmopolite ținute de români, ca cel al Elenei Bibes-

cu (pianista), liste de bursieri în mai toate școlile pariziene, participanți la expoziții, saloane, premianți, francezi filoromâni (ca Dentu și Lemerre, editori ai unor români), brevete, case ale unor români (ca cea a lui T. Tzara, cu tavănul captușit cu pergament), biblioteca de carte românească de la Nanterre (unde există o stradă Craiova), mănăstirile românești de la Rosiers ori Boudaroy, Neuilly, loc privilegiat de români, mai ales de bucureșteni “amintindu-le de parcurile lor Herăstrău și Cișmigiu” – toate acestea recreează universul românesc din capitala Franței.

E reconfortant pentru românii de astăzi, prizonierii unei tranziții fără sfârșit, să afle pleiada de conaționali ce au strălucit pe malurile Senei.

Cicerone de excepție al celui în căutare de urme românești la Paris, Jean-Yves Conrad n-a putut, fatalmente, să rețină prezența în totalitate a românilor de notorietate de acolo. Așa, de pildă, a fost omis diplomatul Alexis Catargi din anii premergători primului război mondial. A locuit în apartamentul său din av. V. Hugo nr. 59 cu soția, Micaela Catargi, ziaristă și reporter internațional. E autorul operei *Les noces tragiques*, a cărei premieră a avut loc la Monte Carlo în 1921.

Nici pictorul scenograf W. Siegfried și soția lui Cella Voinescu, trăitori ani de zile într-un încântător pavilion la Neuilly, nu sunt amintiți. Sieg a avut o expoziție în 1967 la hotel Meridien și ani de zile a funcționat la Paris o asociație a “prietenilor lui”, preocupați de popularizarea operei acestui pictor îndrăgostit de Veneția, înfățișată în câteva zeci de pânze. Frații Stepanescu (Gabriel, pictor, și Victor, arhitect, premiul I pe Franța la absolvirea Școlii de Arhitectură) cu lungi șederi creatoare pe meleagurile Luteției au fost și ei ignorați.

Desigur, mai sunt și alții. Dar, reluând analogia autorului cu coloana infinită, să convenim doar că numărul românilor ce s-au ilustrat la Paris a fost – și este – nesfârșit. Și este meritul indiscutabil al acestui francez cu suflet de român de a ni-i fi relevat, nouă și francezilor, de a-i fi încadrat, cu tandrețe, în marea familie a celor ce au dat strălucirea spiritului franco-român.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a mărturisii un gând sugerat de lectura ghidului lui Jean-Yves Conrad.

Românii s-au îmbibat de cultura, de spiritul, de modul de viață al francezilor nu doar ducându-se la ei acasă. Au și primit sute de francezi la București și în alte orașe încât a venit poate vremea să le facem, la rândul-ne, inventarul. E vorba de negustori, preceptori de copii domnești, secretari, diplomați, călători, spioni, doctori, revoluționari, scriitori, profesori, ziariști, cochete, actori, ofițeri, guvernante, fețe bisericești, întreprinzători de tot felul: Hortolan, Caudin, Carra, Recordon, Guilleminot, Langeron, Vaillant, Colson, Tavernier, Grenier, Damé, Jobin, Aurélie Soubiran, Athénaïs Miarlet, Pontbriand, père Barral, de Hillerin, Boissard ș.a. Ar fi nu doar un gest de politeță față de osârdia exemplară a francezului recuperator de memorie românească în capitala Franței ci și șansa de a ne cunoaște mai bine, mai corect și mai complet propria noastră istorie.

Simona Modreanu: *CIORAN*

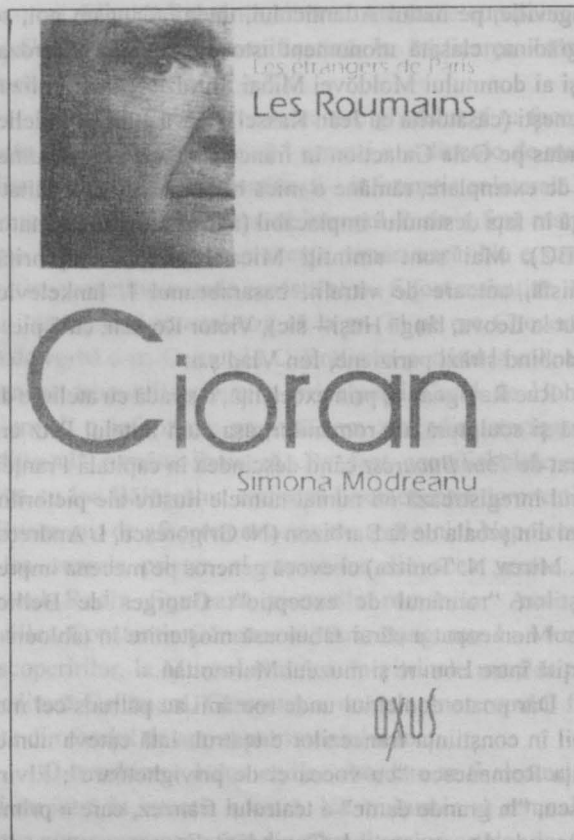
Cum poate fi înțeles un fenomen literar și interpretat un scriitor care a marcat secolul în care a trăit, în dubla sa calitate de român și francez? Această remarcabilă lucrare despre Cioran distinge diferitele influențe și consecințele apartenenței culturale complexe ale filosofului. Se evidențiază de asemenea amprenta profundă a unei gândiri originale și a unei forme de exprimare paradoxale și rafinate.

Studiul urmează evoluția cronologică a vieții și operei lui Cioran și propune o lectură tematică, principalele obsesii ale gânditorului rămânând aceleași pe tot parcursul vieții. Diferențele dintre creația sa în limba română și cea în limba franceză, sensibile ca stil, găsesc aici motivațiile unei apropieri distincte între cele două perioade.

În final, autoarea analizează receptarea critică a operei cioraniene, înainte de a oferi cititorului o bibliografie completă.

Simona Modreanu a condus Centrul Cultural Român din Paris între 1999 și 2001. Este conferențiar la Catedra de Limbă și Literatură Franceză a Universității Al. I. Cuza din Iași.

(OXUS, 2003)

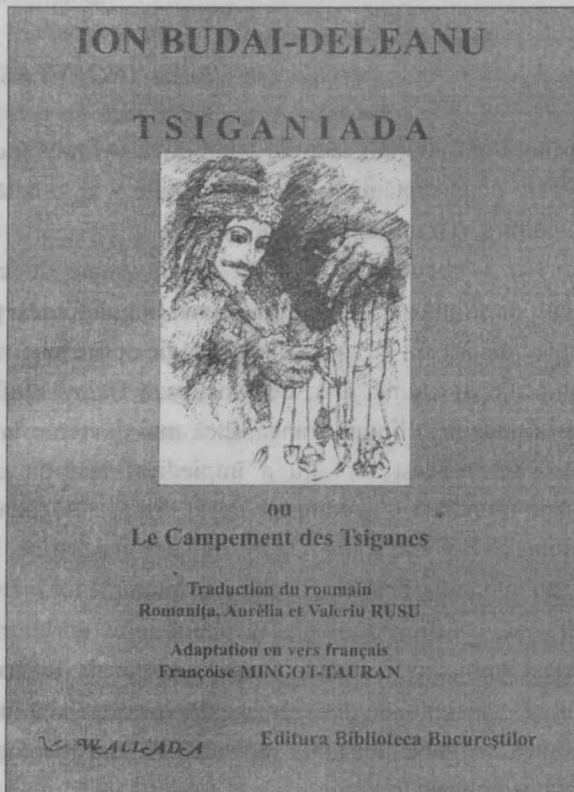
Aproape toate revelațiile noastre le datorăm freneziei, dezechilibrului nostru împins la paroxism. Chiar și pe Dumnezeu – în măsura în care ne trezește curiozitatea – îl deslușim nu înlăuntrul-ne, în adîncul ființei, ci tocmai la limita exterioară a fierbințelii noastre, exact în punctul în care, furia noastră înfruntînd-o pe-a lui, are loc o ciocnire, o înfîlnire la fel de pustiitoare și pentru El, și pentru noi. Lovit de blestemul inerent făptuirii, pătimașul nu-și forțează natura, nu-și iese din fire decît pentru a reveni la sine cu furie, ca agresor, urmărit de faptele sale ce vin să-l pedepsească pentru a le fi provocat. Nu există operă care să nu se întoarcă împotriva autorului ei: poemul îl va strivi pe poet, sistemul pe filozof, evenimentul pe omul de acțiune. Se nimicește cel care, asumîndu-și vocația și împlinind-o, se agită înlăuntrul istoriei; se mîntuiește doar cel ce sacrifică har și talente, pentru ca astfel, eliberat de calitatea de om, să huzurească în ființă. Dacă năzuiesc la un destin metafizic, cu nici un preț nu-mi pot păstra identitatea: orice urmă a ei se cere lichidată; dacă, din contră, mă-ncumet la un rol în spațiul istoriei, va trebui să-mi încordez resorturile lăuntrice pînă mă frîng împreună cu ele. Ne e fatal, întotdeauna, eul pentru care optăm: să porți un nume înseamnă să-ți asumi un mod precis de prăbușire.

Credincios aparențelor sale, pătimașul nu se descurajează, o ia mereu de la capăt, cu încăpăținare, căci nu se poate lipsi de suferință. Se îndrjeste să-i piardă pe alții? – E un ocol ca să ajungă la propria-i pierzanie. Sub masca sfidătoare, sub ifosele lui se ascunde un împătimit al nefericirii. De aceea printre pătimași îi găsești pe cei ce-și sînt lor înșiși dușmani. Iar pătimași sîntem cu toții, niște turbați care, pierzînd formula păcii lăuntrice, nu mai avem acces decît la meșteșugul sfișierii.

În loc să lăsăm timpul să ne macine încetul cu încetul, noi am găsit cu cale să-i sporim efectul, adăugînd la clipele lui pe ale noastre. Acest timp recent, altoit pe cel vechi, acest timp elaborat în noi și proiectat în lume avea să-și arate curînd virulența: obiectivîndu-se, avea să devină istorie, monstru asmuțit de noi înșine contra noastră, fatalitate căreia nu i-am putea scăpa nici dacă am recurge la soluțiile pasivității, la rețetele înțelepciunii...

Există forme de înțelepciune și de izbăvire pe care nu le putem percepe lăuntric, nici transforma în substanța noastră cotidiană și nici măcar încorseta într-o teorie. Eliberarea, dacă ținem cu adevărat la ea, trebuie să izvorască din noi: în nici un caz nu trebuie s-o căutăm aiurea, într-un sistem gata făcut ori în nu știu ce doctrină orientală...

(Ispita de a exista,
în românește de Emanoil Marcu,
Editura Humanitas, 1992)

Ecouri la apariția *Tiganiadei* în limba franceză**PRÉSIDENTE DE LA RÉPUBLIQUE****Le Chef adjoint de Cabinet****Paris, le 24 Nov. 2003****Monsieur le Directeur,**

Vous avez bien voulu adresser au Président de la République l'ouvrage Tsiganiada dont vous avez assuré la traduction avec votre épouse, ainsi que le volume d'hommage qui vous a été consacré.

Monsieur Jacques CHIRAC m'a chargé de vous remercier très sincèrement de cet envoi comme des souhaits que vous formulez à son égard et pour la France.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Directeur, l'expression de ma considération distinguée.

Gérard MARCHAND

**Traduction du roumain
Romanița, Aurélie et Valeriu RUSU.**

**Adaptation en vers français
Françoise MINGOT-TAURAN.**

Editions Wallâda – Editura Biblioteca Bucureștilor, 2003

Maryse JOISSAINS MASINI
Maire d'Aix-en-Provence
Député des Bouches-du-Rhône
Président de la Communauté d'Agglomération du Pays d'Aix

28 Avr. 2003**Monsieur le Professeur,**

Vous avez bien voulu me tenir informée des dernières parutions concernant vos travaux scientifiques et littéraires et notamment la traduction de la Tsiganiada, oeuvre de Ion Budai Deleanu, poète roumain du XIXème siècle.

Sachez que je partage tout à fait ce «rêve» d'une Europe pacifiée, tolérante, au coeur de laquelle chacun des peuples qui la compose pourra garder son identité propre dans le respect et l'amour de l'autre, comme vous l'exprimez si bien.

Avec mes sincères remerciements pour votre aimable communication.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Professeur, l'assurance de ma considération distinguée.

Romanița RUSU, architecte, major de L'Institut d'Architecture "Ion Mincu" de Bucarest, promotion 1989, parsème ses oeuvres d'architecture, depuis 1990, entre Marseille et Aix-en-Provence; a collaboré, avec V. Rusu, à la réalisation et publication du volume *Le Roumain. Mots et Images*, Ophrys, 1994.

Aurelia RUSU, docteur ès Lettres (littérature comparée), fut durant des décennies, rédacteur principal à la Maison d'édition "Minerva" de Bucarest; a soigné plusieurs éditions critique des écrivains roumains classique et notamment de l'oeuvre (d'après les manuscrits) du poète national Mihai Eminescu (plus de 10 volumes publiés).

Valeriu RUSU, professeur titulaire à l'Université de Provence, Centre d'Aix, où il enseigne depuis 1984; docteur ès Lettres (linguistique), directeur de recherches, responsable de l'Atelier "Traduction et Plurilinguisme"; a soigné les éditions critique des oeuvres d'Ovide Densusianu, Tache Papahagi etc.; a dirigé et publié plusieurs traductions (notamment poétiques), dans le cadre du Séminaire de traduction "M. Eminescu" de L'Université de Provence. Auteur du livre *Le Roumain. Langue, littérature, civilisation*, Ophrys, 1992.

Françoise MINGOT-TAURAN, Agrégée de Lettres, enseigne dans le Midi de la France, où elle dirige la Maison d'édition "Wallâda" et prépare une thèse de littérature comparée.

Puncte de vedere

Globalizarea și patrimoniul lingvistic internațional

Ilinca ANGHELESCU

Timothy Garton Ash spunea recent, într-un articol din "The New Statesman", că astăzi există două tipuri de europeni: cei profund europeanizați, dar anti-europeni, și cei profund americanizați, dar anti-americani.

Nu e o noutate că recente evenimente la nivel internațional au creat un val de antipatie față de Statele Unite, în primul rând în Europa, continentul cu care America se iubește-urăște încă de la naștere. Acuza principală la adresa Statelor Unite este aceea de imperialism, împreună cu toate cele care însoțesc o astfel de etichetă: minciuni, abuz de putere și dorința de a uniformiza din toate punctele de vedere teritoriile "colonizate". Această percepție a stârnit, desigur, reacții puternice din partea localștilor. Cei mai vehemenți sunt aceia care cunosc cel mai bine cultura americană, de unde și clasificarea lui Garton Ash.

Globalizarea este un subiect vechi și spinos, dar aici am în vedere un singur aspect al globalizării, despre care recent s-a vorbit mult în mediile europene și americane: limba. Un scenariu globalizant va include, desigur, engleza ca primă limbă, poate chiar, în timp, singura limbă a unei lumi unificate. Chiar și acum, privind în jur, este evident că televizorul, cinematograful, revistele și chiar mâncarea stau sub semnul influenței americane. Engleza globalizării este engleza Statelor Unite, a fastfood-urilor, a lui *Friends*, a computerelor personale, a filmelor cu buget uriaș, matricea după care funcționează majoritatea produselor de consum de pe piața culturală românească și internațională în general. Desigur, ca instrument este binevenită; oriunde te vei întoarce, vei avea senzația plăcută de confort, de recognoscibil, în aceleași simboluri pseudo-culturale pe care și România le-a asimilat rapid.

Acest curent de asimilare, însă, are oponenti serioși nu numai în acea "clasă" de europeni anti-americani, în care justificările opoziției sunt de natură ideologică, ci și, recent, într-o carte apărută anul acesta la Londra, sub semnătura lui Andrew Dalby. Cunoscutul lingvist britanic, printre ale cărui competențe se numără cunoașterea a mai bine de zece limbi (inclusiv româna), a publicat *Language in Danger: The Loss of Linguistic Diversity and the Threat to Our Future* ca un semnal de alarmă privitor la criza actu-

ală a limbilor mai mult sau mai puțin mici. O limbă moare la fiecare două săptămâni, spun statisticile – și, o dată cu ea, o cultură, o tradiție, un set de valori.

Nu a trecut chiar atât de multă vreme de când oamenii de știință au susținut ideea unei lingua franca, prin intermediul căreia – se spera – aveau să fie oprite tendințele conflictuale din lume. Dar, demonstrează Dalby, engleza însăși a devenit o lingua franca, încă mai devreme în secolul XX, și acest fapt nu a împiedicat apariția unor războaie mondiale mai cumplite decât oricare. Războaiele secolului al XX-lea, spune Dalby, nu sunt mai puține, mai rare sau mai puțin brutale. Ba chiar se întâmplă tot mai des ca diverse conflicte violente să apară între vorbitori ai aceleiași limbi, din Ruanda în Coreea sau Bosnia. E greu de crezut că esperanto, engleza americană sau orice altă limbă vor putea schimba într-atâta mentalitățile sau ideologiile din atâtea colțuri ale lumii.

Și atunci, de ce cedează alte țări cu atâta ușurință în fața farmecului abordabil al englezei americane, și, mai ales, este aceasta, oare, o atitudine benefică?

Despre globalizare s-au afirmat atâtea, bune și rele, încât e greu să inventariezi uriașa cantitate de opinii. Dar cercetări recente arată că globalizarea este, în ciuda criticilor, cea mai rapidă metodă de creștere economică. David Dollar a publicat recent un studiu în care arăta efectele globalizării în țări din lumea a treia, și articolul său din "YaleGlobal" demonstrează fără dubiu că acuzele la adresa globalizării, de propagare a bogăției bogaților și sărăciei săracilor, sunt complet nefondate. Desigur, ne apare acum, globalizarea are efecte pozitive asupra țărilor sărace, dar primele care se plâng sunt țările bogate, afectate indirect de acest val.

Globalizarea și internaționalizarea englezei americane par să meargă mână în mână. Populația din țările mai puțin dezvoltate asociază limba "coloniștilor" cu bogăția lor, cu resursele aparent nelimitate. McDonalds, Nike, Starbucks, toate francizele americane preluate în lume sunt asimilate cu tot cu jargonul de *brand*; filmele americane au acaparat marea majoritate a piețelor europene, iar Asia nu este nici ea departe. Cu cât Africa se va dezvolta mai mult, în acest circuit al globalizării, cu atât mai mult va cădea

pradă acestui fenomen. Și atunci, este oare la fel de dezirabilă răspândirea limbilor mari în dauna celor mici, ținând cont de faptul că previziunile indică posibilitatea ca, ulterior, chiar și limbile mari să fie asimilate de limba dominantă?

Dalby aduce trei motive majore pentru care dispariția limbilor trebuie oprită cât mai repede. În primul rând, spune el, trebuie ca aceste limbi să se păstreze și să se transmită mai departe; nu ne putem baza pe convingerea că ele vor mai trăi și altfel decât prin intermediul oamenilor care să le vorbească; nici o carte, investigație științifică sau document de orice fel nu ne mai pot reda cunoașterea despre limba Evei, sau despre cele opt limbi ale băștinașilor tasmanieni, sau despre limbile amerindienilor din California. Apoi, o limbă este utilă pentru că reprezintă o fereastră spre o lume diferită. Și, în fine, avem nevoie de o multitudine de limbi, pentru că astfel limbile dominante se îmbogățesc, devin flexibile și creative.

Anul acesta, numărul total de limbi pe planetă este estimat la 6.809. Dintre acestea, 90% sunt vorbite de mai puțin de 100.000 de oameni. 357 de limbi au mai puțin de cincizeci de vorbitori, iar patruzeci și șase de limbi sunt vorbite de câte o singură persoană (Kryss Katsiavriades, 2003). Estimările lui Dalby indică un total de doar două sute de limbi în două sute de ani de acum înainte – un număr infim, dar foarte plauzibil.

În acest moment, nu începe nici o îndoială că engleza (cea americană, în principal) se repede cu pași

mari spre poziția de “a doua limbă” pentru aproape fiecare locuitor al planetei. Motivul pentru care engleza americană este îmbrățișată cu atâta fervoare este comoditatea pe care o atribuie calitatea de vorbitor. S-a făcut deja comparația cu răspândirea latinei în trecut, dar, conform criticului Michael Dirda, în această lume tot mai globală, permanent racordată la internet, televiziune etc., e foarte puțin probabil ca engleza să se mai divizeze în ramuri, așa cum latina s-a transformat în nouă limbi romanice și multe alte dialecte. Dimpotrivă, uniformizarea inerentă în dezvoltarea statelor-națiuni, precum și uniformizarea, încă mai severă, promovată de dezvoltarea unui stat internațional (vezi viitoarele State Unite ale Europei, care vor include vorbitori a mai multe limbi) sau de globalizarea planetară, realizată cu sprijinul și eforturile politicii americane internaționaliste, vor contribui fără îndoială la răspândirea limbilor dominante în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii.

Desigur, o mai bună comunicare între popoare și indivizi nu poate fi decât o perspectivă pozitivă; singurul semnal de alarmă care e tras, prin demersuri de tipul cărții lui Andrew Dalby și al mai multor intelectuali americani de stânga, se referă la posibilitatea ca această internaționalizare să nu se facă în dauna limbilor locale.

(Articol preluat din “Revista româno-americană”, nr. VII-VIII/decembrie 2003, pp. 163 – 165)

Publicații primite

Serie nouă Decembrie 2003 Numărul VII-VIII

REVISTA ROMÂNĂ-AMERICANĂ
 Editată de asociația “AMERICANII LA ROMÂNIA”
 și condusă de grupul editorial de redacție

SUMARUL

Articole: **América și Europa în gândirea politică actuală**
 Anul Nou în România
 Anul Nou în România
 Anul Nou în România
 Anul Nou în România

Articole ♦ Matéria ♦ Documente ♦ Note ♦ Recenzii

Americanism sau Europenism în gândirea politică actuală

Lector

Primer de lectură
 Bibliotecă și educație
 culturală

ANUL I Nr. 7
 noiembrie 2003

Revista Bibliotecii Județene “Dimitrie Cantemir” Iași

ATTITUDINE

Revista de cultură și literatură din România

MF MERIDIANE FORESTIERE

REVISTA TRIMESTRIALĂ A ASOCIAȚIEI FORESTIERILOR DIN ROMÂNIA

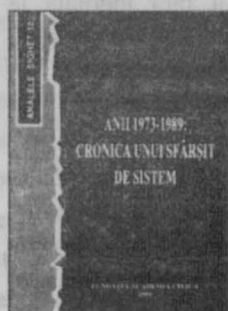
Catalog

Ileana MĂLĂNCIOIU, *Recursul la memorie*. Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache
Editura Polirom, Iași, 2003, 296 p.

... Într-o povestire fantastică din Călătorie spre mine însămi, intitulată "La celălalt capăt al fiului", am restituit experiența comunicării autentice cu cineva din lumea de dincolo. Reversul l-ar putea constitui întâlnirea la tot pasul cu morții aparenti cărora nu le poți spune nimic, pentru că oricum nu te-ar mai auzi.

Ce m-a obsedat cu adevărat după decembrie '89 a fost faptul că numărul acestora a crescut în mod simțitor și că minciuna continuă să facă ravagii și printre cei ce sînt tot timpul cu morala în gură, de pe vremea în care ne vorbeau cu lacrimi în ochi despre cealaltă eliberare.

Anii 1973 – 1989: Cronica unui sfârșit de sistem

Editor Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, colecția "Analele Sighet" X, 2003, 1040 p.

130 de autori contribuie la acest ultim volum – al zecelea – din seria "Analelor Sighet", încheind cronologia perioadei comuniste, eșalonată de-a lungul celor zece simpozioane. Viața cotidiană în "Epoca de aur". Uriașele intrigi țesute de securitate în jurul disidenților. Cum a hotărât Biroul Politic al P.C.R. să fie Muzeul național de istorie. A existat sau nu o rezistență prin cultură? Cum era văzută România din străinătate?

Pe coperta interioară a impozantului volum este publicată lista celor 630 colaboratori ai "Analelor Sighet".

Courtois la Sighet

Editor Ioana Boca, editorul colecției Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, colecția "Istorie Orală" 3, 2003, 304 p.

Renumitul istoric francez **Stéphane Courtois**, coordonatorul Cărții negre a comunismului, a fost în ultimii patru ani rectorul Școlii de Vară de la Memorialul Sighet. Volumul este alcătuit din prelegerile, disputele, convorbirile și interviurile susținute în România. În rezumat, tema volumului este: "La ce folosește istoria în postcomunism?"

Școala Memoriei 2003

Editor Armand Goșu, editorul colecției Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, colecția "Istorie Orală" 4, seria "adolescent", 2003, 566 p.

Conferințele și discuțiile pe care le-au avut la Sighet, cu adolescenții Școlii de Vară, mari intelectuali și figuri de marcă ale rezistenței românești: **Stéphane Courtois**, istoric CNRS Paris, **Șerban Papacostea**, istoric, **Lucreția Jurj-Costescu**, membră a grupului de rezistență din Munții Apuseni, **Ion Gavrilă-Ogoranu**, luptător din rezistența anticomunistă din Munții Făgăraș, **Gavrilă Vatamaniuc**, partizan din Munții Bucovinei, **Octavian Fornica**, membru al grupului de rezistență Ion Paragină din Munții Vrancei, **Ioana Raluca Voicu-Arnăuțoiu**, muzician, **Hans Bergel**, scriitor, **Aurel Stroe**, compozitor, **Petruška Šustrova**, ziaristă la "Lidove Noviny", fostă purtătoare de cuvânt a mișcării "Charta '77", **Bogdan Lis**, unul din liderii istorici ai sindicatului liber Solidarnosc din Polonia, **Petr Blazek**, cercetător la Institutul de Istorie din Praga, **Pavel Zacek**, cercetător la Institutul de Istorie din Praga, **Helmut Muller-Enbergs**, cercetător la Oficiul Gauck din Berlin, **Ulrich Burger**, istoric, **Sanda Stolojan**, scriitor, **Dennis Deletant**, istoric, **Armand Goșu**, istoric, **Ion Vianu**, medic psihiatru, **Alexei Mașec**, medic psihiatru, **Vasile Paraschiv**, muncitor, unul dintre cei mai cunoscuți opozanți ai regimului Ceaușescu, **Ion Drimuș**, miner, **Nestor Ratesh**, jurnalist, **Andrei Brezianu**, scriitor și jurnalist, **Annie Benteoiu**, scriitor și traducător, **Alexandru Zub**, istoric, **Șerban Rădulescu-Zoner**, istoric.

Calendar

Nina CASSIAN, Memoria ca zestre

Cartea I 1948 – 1953; 1975 – 1979; 1987 – 2003

Editura Institutului Cultural Român, București, 2003, 372 p.

... Speranța mea e ca acest "document" să fie revelator (în special pentru anii "obsedantului deceniu", dar și pentru cei dinainte și de după) –, iar dacă (dincolo de cancan) detaliile biografice îmi pot însoși bibliografia, dacă ele pot fi numite un "simptom contemporan" – înseamnă că-mi îndeplinesc o datorie de conștiință în a le expune.

Dacă memoria mea e o zestre – sunt foarte bogată, prin profuziunea de elemente acumulate, peisaje, arome, culori, cărți, artă, muzică, fiițe etc. care mă cutreieră și azi, cu o vitalitate și o prospețime aproape insuportabile.

Ion BRAD, În umbra zeilor. Din ciclul Ambasador la Atena, 4

Editura Viitorul Românesc, București, 2003, 488 p., 24 p. il.

... este un adevăr pe care-l constat de fiecare dată când îmi propun să duc mai departe ciclul memorialistic început cu Ambasador la Atena. Ba, cum s-a văzut și din cartea anterioară, am socotit acest exercițiu ca un "elogiu al nechibzuinței". Al nechibzuinței de-a risca evocarea unei lumi rămasă de mult în urmă și devenită, sub ochii mei, istorie, al nechibzuinței de a continua maniera evocării și în a patra carte, intitulată În umbra zeilor...

Mircea ZACIU – Ion BRAD, Dialog epistolar

Ediție, cuvânt înainte și note de Maria Cordoneanu, Editura Curtea Veche, București, 2003, 556 p.

Temperamentul comunicativ, prin excelență, al lui Mircea Zăciu a cuprins și compartimentul "afectuos-mărturisitor" al corespondenței, existentă în arhivele multora dintre oamenii apropiați lui. Volumul de față întrunește peste două sute de scrisori trimise și primite de la prietenul său Ion Brad. Mircea Zăciu – Ion Brad. Dialog epistolar nu se suprapune celor patru opuri ale Jurnalului, ci le completează împingând "hotarele" timpului până la "iarna" anului 1952 și, ca o consecință firească, dilatănd aria preocupărilor. Cum expeditorul și adresantul erau conștrați în plan spiritual, în cele mai multe cazuri epistolele se constituie în veritabile pagini de istorie literară ce aduc în atenție viața culturală a Transilvaniei – vizat fiind, în primul rând, mediul literar și universitar din Cluj...

(Maria Cordoneanu)

Ionuț NICULESCU, Clepsidra Teatrului cel Mare

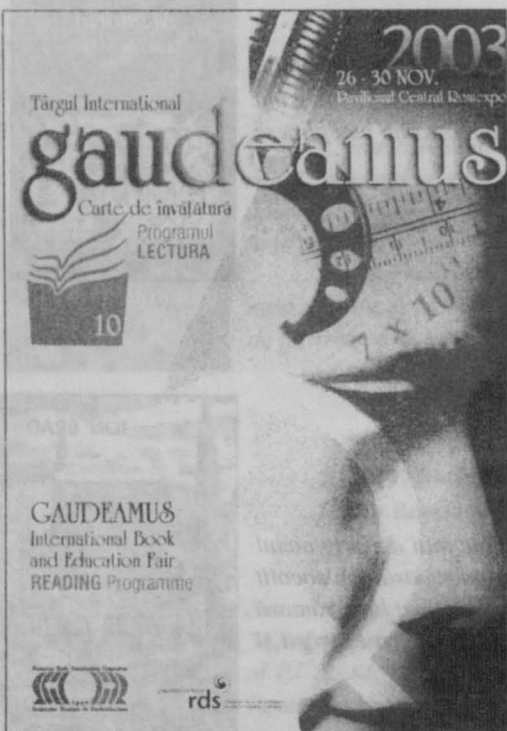
Colecția Biblioteca Teatrului Național "I.L. Caragiale", Editura Nemira, București, 2003, 256 p.

Ionuț Niculescu se plimbă printre umbrele ilustre ale scenei românești cu un firesc pe care nu-l are în viața contemporană, unde se simte stingher și marginalizat. Pentru el, Nottara, Demetriad, Liciu ori Brezeanu sunt mai vii decât politicienii zilei. El preferă mirosurile dubioase ale tranziției, parfumul de naftalină al Muzeului Teatrului Național, al cărui director inteligent și pasionat este. Acest Candide cultivă în grădina lui florile rare care reprezintă titlurile noastre de noblete. Să-i mulțumim pentru nobila osteneală. (Radu Beligan)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Agenda culturală

Tîrgul Internațional de Carte
GAUDEAMUS 2003

În perioada 26 – 30 noiembrie 2003, în pavilionul central ROMEXPO a avut loc cea de-a zecea ediție a Tîrgului de Carte GAUDEAMUS. Organizatorul principal a fost, ca și în anii precedenți, Societatea Română de Radiodifuziune. La actuala ediție au participat 203 expozanți (reprezentând edituri, firme multimedia, centre culturale, organizații neguvernamentale, publicații culturale și științifice etc.) și au avut loc peste 150 de lansări de carte. În premieră, aleile Tîrgului GAUDEAMUS au purtat numele unor personalități ale culturii românești a căror activitate a fost strîns legată de cea a Radioului public.

Printre evenimentele importante care au avut loc în cadrul tîrgului amintim: Bursa Ofertelor Educaționale și Profesionale, care a reunit ofertele instituțiilor de învățămînt; Salonul Național de Inventică pentru Tineret, realizat cu sprijinul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului; Tîrgul de Artă GAUDEAMUS; expoziția "România în timpul Holocaustului"; standul aniversar "Scriitori la Radio" etc. Revista tîrgului "Mașina de citit", tipărită zilnic într-un tiraj de 10.000 de exemplare, a fost distribuită gratuit publicului vizitator.

Biblioteca Metropolitană București a fost prezentă, la actuala ediție a Tîrgului GAUDEAMUS, cu o expoziție de carte bibliofilă. În vitrinele special amenajate a fost prezentă ediția bibliofilă E.A. Poe, *Corbul* (premiată la Salonul Internațional de la Leipzig), precum și lucrări care au fost expuse la marile tîrguri internaționale de carte: Londra, Paris, Bologna, Moscova, Budapesta, București. De semnalat faptul că aceste

denții de la Universitatea de Arte București, se află azi în bibliotecile naționale ale Franței, Finlandei, Rusiei, Ungariei, ca și în Biblioteca Congresului American.

În sala de conferințe a tîrgului, Biblioteca Metropolitană București a lansat volumele: Ion I. Nistor, *Istoria Românilor*, 2 vol., și *Pleiada. Poezii francezi din secolul al XVI-lea*, echivalențe românești, note și comentarii de Romulus Vulpescu.

Pentru calitatea prezenței la Tîrgul GAUDEAMUS 2003, Biblioteca Metropolitană București a fost răsplătită cu o "Diplomă de excelență" din partea organizatorilor.

Horia FRUNZĂ

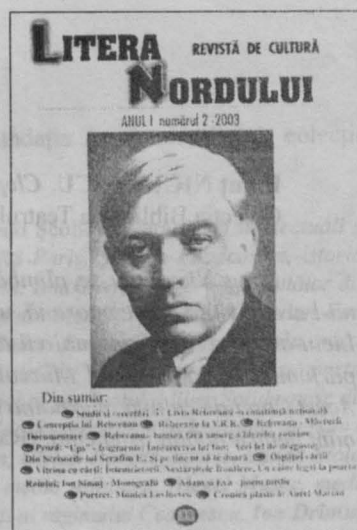
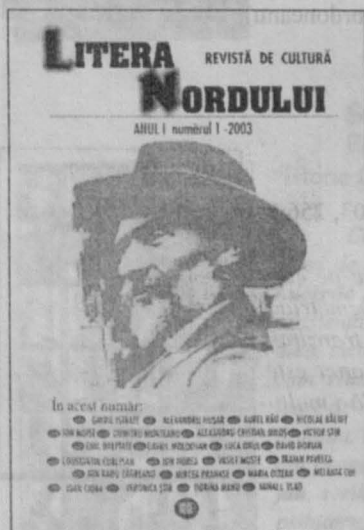
Litera Nordului

Am primit de la Bistrița numerele 1 și 2 ale noii reviste de cultură "Litera Nordului", Editura George Coșbuc, Director-fondator Dumitru Munteanu, cu un colegiu redacțional consultativ.

După un șir de publicații literare apărute din 1989 încoace, "Mesagerul", "Răsunetul", "Viața", "Viața – azi", "Mișcarea literară", noua publicație bistrițeană adaugă forțelor scriitoricești din Nordul transilvan tutelat de spiritul lui Coșbuc și Rebreanu, colaborări mai îndepărtate ale fiilor locului ori ale altor condeie prestigioase ale literaturii române ori străine.

Întâmpinând cu încredere și cu sentimente colegiale această cea mai recentă prezență în peisajul revuistic al zilelor noastre, transcriem din articolul-program *La început de drum*, alăturându-ne gândurilor d-lui prof. univ. Gavril Istrate:

... "Văd necesitatea apariției unei noi publicații periodice la Bistrița, care ar fi de dorit să adune în jurul ei pe toți cei care fiin un condei în mînă și sint hotărîți să-l pună în slujba graniței, care justifică existența noastră pe pămînt. Cărțile numeroase apărute, în ultima vreme, la Bistrița și la Năsăud dovedesc că avem condeie suficiente, în județ, care să asigure apariția unei publicații de prestigiu în stare să facă cunoscute strădaniile literare, istorice și, în general, culturale ale grănișerilor de azi.

Avem și oameni care prin «credința» lor sînt în stare să mute munții din loc. Le urez, din toată inima, drum lung în urcuș". (I. H.)

Calendar

ianuarie 2004

- ◆ 1 ianuarie 1449. 555 de ani de la nașterea lui **Lorenzo de Medici**, poet, și senior al Florenței (din 1469), sprijinitor al artelor și literaturii (1 ian. 1449 – 8 apr. 1492)
- ◆ 1 ianuarie 1809. 195 de ani de la nașterea lui **Andrei Șaguna**, mitropolit al Transilvaniei între 1868 – 1873 (1 ian. 1809 – 28 iun. 1873)
- ◆ 1 ianuarie 1894 – august 1896. 105 ani de la apariția, la București, a revistei bilunare "**Vatra**", sub conducerea lui I.L. Caragiale, Ioan Slavici și George Coșbuc
- ◆ 1 ianuarie 1919. 85 de ani de la nașterea lui **J. D. Salinger**, scriitor american
- ◆ 1 ianuarie 1934. 70 de ani de la nașterea actorului **Gheorghe Dinică**
- ◆ 1 ianuarie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Emil Brumar**, poet, publicist și medic
- ◆ 1 ianuarie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Staicu**, pictor
- ◆ 1 ianuarie – 31 decembrie 1939. 65 de ani de la apariția, la Iași, a gazetei de critică și informație literară "**Jurnalul literar**", sub conducerea lui G. Călinescu
- ◆ 3 ianuarie 1894. 110 ani de la nașterea **Sarinei Cassvan**, prozatoare și traducătoare (3 ian. 1894 – 8 ian. 1978)
- ◆ 4 ianuarie 1809. 195 de ani de la nașterea lui **Louis Braille**, pedagog francez, inventatorul alfabetului pentru nevăzători (4 ian. 1809 – 6 ian. 1852)
- ◆ 4 ianuarie 1894. 110 ani de la nașterea lui **Ion Dongorozi**, scriitor și publicist (4 ian. 1894 – 20 mai 1975)
- ◆ 4 ianuarie 1899. 105 ani de la nașterea lui **Emil Petrovici**, filolog și folclorist (4 ian. 1899 – 7 oct. 1968)
- ◆ 4 ianuarie 1954. 50 de ani de la moartea poetei **Elena Farago** (29 mart. 1878 – 4 ian. 1954)
- ◆ 5 ianuarie 1889. 115 ani de la nașterea compozitorului **Ioan D. Chirescu** (5 ian. 1889 – 25 mart. 1980)
- ◆ 6 ianuarie 1834. 170 de ani de la nașterea lui **Alexandru Sibleanu**, poet (6 ian. 1834 – 14 mart. 1857)
- ◆ 6 ianuarie 1849. 155 de ani de la nașterea lui **Hristo Botev**, poet și revoluționar bulgar (6 ian. 1849 – 1 iun. 1876)
- ◆ 8 ianuarie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Isăcescu**, chimist (8 ian. 1904 – 10 oct. 1977)
- ◆ 9 ianuarie – 29 octombrie 1844. 160 de ani de la apariția, la Iași, a revistei "**Propășirea**", sub redacția lui V. Alecsandri, M. Kogălniceanu și I. Ghica
- ◆ 9 ianuarie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Mircea Tomuș**, eseist, istoric și critic literar
- ◆ 10 ianuarie 1799. 205 ani de la nașterea lui **Petrache Poenaru**, inginer, matematician, unul dintre ctitorii învățământului românesc (10 ian. 1799 – 2 oct. 1875)
- ◆ 10 ianuarie 1869. 135 de ani de la nașterea lui **Valeriu Braniște**, gazetar, profesor, om politic și memorialist (10 ian. 1869 – 1 ian. 1928)
- ◆ 10 ianuarie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Dorosenco**, scenograf și grafician
- ◆ 12 ianuarie 1939. 65 de ani de la nașterea actriței **Rodica Tapalagă**
- ◆ 13 ianuarie 1859. 145 de ani de la nașterea lui **Kostis Palamas**, poet grec (13 ian. 1859 – 27 feb. 1943)
- ◆ 14 ianuarie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Cary Grant**, actor american (14 ian. 1904 – 30 nov. 1986)
- ◆ 14 ianuarie 1934. 70 de ani de la moartea lui **Ioan C. Cantacuzino**, medic bacteriolog, biolog, fondator al școlii românești de microbiologie și al medicinei experimentale (25 nov. 1863 – 14 ian. 1934)
- ◆ 15 ianuarie 1919. 85 de ani de la nașterea lui **Boris Cazacu**, lingvist și filolog (15 ian. 1919 – 24 aug. 1987)
- ◆ 15 ianuarie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Martin Luther King**, pastor și publicist american, militant pentru recunoașterea drepturilor civile ale populației de culoare prin luptă non-violentă, laureat al Premiului Nobel pentru Pace pe anul 1964 (15 ian. 1929 – 4 apr. 1968)
- ◆ 16 ianuarie 1729. 275 de ani de la nașterea lui **Niccolo Piccini**, compozitor italian (16 ian. 1729 – 7 mai 1800)
- ◆ 16 ianuarie 1749. 255 de ani de la nașterea lui **Vittorio Alfieri**, poet și dramaturg italian (16 ian. 1749 – 8 oct. 1803)
- ◆ 17 ianuarie 1829. 175 de ani de la nașterea lui **Anton Naum**, poet și traducător (17 ian. 1829 – 27 aug. 1917)
- ◆ 17 ianuarie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Radu Theodoru**, scriitor
- ◆ 18 ianuarie 1879. 125 de ani de la premiera, la Teatrul Național din București, a piesei "**O noapte furtunoasă sau nr. 9**", comedie de I.L. Caragiale
- ◆ 19 ianuarie 1809. 195 de ani de la nașterea lui **Edgar Allan Poe**, scriitor american (19 ian. 1809 – 8 oct. 1849)
- ◆ 19 ianuarie 1839. 165 de ani de la nașterea lui **Paul Cézanne**, pictor francez (19 ian. 1839 – 22 oct. 1906)
- ◆ 22 ianuarie 1729. 275 de ani de la nașterea lui **Gotthold Ephraim Lessing**, scriitor, filosof și critic de artă german (22 ian. 1729 – 15 feb. 1781)
- ◆ 22 ianuarie 1849. 155 de ani de la nașterea lui **August Strindberg**, scriitor suedez (22 ian. 1849 – 14 mai 1912)
- ◆ 22 ianuarie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **Charles Drouhet**, istoric literar francez (22 ian. 1879 – 8 ian. 1940)
- ◆ 22 ianuarie 1904. 100 de ani de la moartea lui **Ion C. Fundescu**, poet, prozator, gazetar și folclorist (1836 – 22 ian. 1904)
- ◆ 23 ianuarie 1549. 455 de ani de la nașterea lui **Johannes Honterus**, umanist sas (1498 – 23 ian. 1549)
- ◆ 23 ianuarie 1834. 170 de ani de la nașterea lui **Alexandru Odobescu**, prozator, eseist, istoric (23 ian. 1834 – 10 nov. 1895)
- ◆ 23 ianuarie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Edvard Munch**, pictor norvegian (12 dec. 1863 – 23 ian. 1944)
- ◆ 24 ianuarie 1889. 115 ani de la nașterea lui **Victor Eftimiu**, poet, prozator, dramaturg, memorialist, publicist, director al Teatrului Național din București (24 ian. 1889 – 27 nov. 1972)
- ◆ 24 ianuarie 1859. 145 de ani de la **Unirea Principatelor Române**
- ◆ 25 ianuarie 1759. 245 de ani de la nașterea lui **Robert Burns**, poet englez (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)
- ◆ 25 ianuarie 1874. 130 de ani de la nașterea lui **William Somerset Maugham**, scriitor englez (25 ian. 1874 – 16 dec. 1965)
- ◆ 25 ianuarie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Val Gheorghiu**, pictor și scriitor
- ◆ 26 ianuarie 1824. 180 de ani de la moartea lui **Théodore Géricault**, pictor francez (1791 – 26 ian. 1824)
- ◆ 27 ianuarie 1814. 190 de ani de la moartea lui **Johann Gottlieb Fichte**, filosof german (19 mai 1762 – 27 ian. 1814)
- ◆ 27 ianuarie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Petre Pascu**, poet (27 ian. 1909 – 23 mart. 1994)
- ◆ 28 ianuarie 1889. 115 ani de la nașterea **Marthei Bibescu**, prozatoare (28 ian. 1889 – 28 nov. 1973)
- ◆ 29 ianuarie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Mircea Popa**, istoric și critic literar
- ◆ 31 ianuarie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Fumiko Hayashi**, poetă și prozatoare japoneză (31 dec. 1904 – 2 iun. 1951)
- ◆ 31 ianuarie 1914. 90 de ani de la nașterea lui **Andrei Popovici**, matematician (31 ian. 1914 – 22 feb. 1964)
- ◆ 31 ianuarie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Constantin Mateescu**, scriitor și publicist
- ◆ 31 ianuarie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Jean Giraudoux**, prozator și dramaturg francez (22 oct. 1882 – 31 ian. 1944)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

Commemoration Year

Ștefan cel Mare și Sfânt - 500	2
Anton Pann - 150	4
Bucharest History in 1945 - 1946 'Gazeta Municipală'	6
Patrimony	11
<i>Georgela FILITTI</i> - La vie à Bucarest	12
Contemporary Autographs - <i>Petre GOT</i>	14
<i>Gheorghe DRĂGULIN</i> - Christian Interferences between East and West	16
<i>Angela OPREA</i> - The 2 nd National Bibliographical Seminar	20
IFLA Section of Libraries Serving Disadvantaged Persons - Library and Information Services to Disadvantaged Users in Russian Federation, USA, and France	21
Correspondence from France - Romanians in France and their Memorable Works	26
<i>Ilinca ANGHELESCU</i> - The Global Pattern and the International Linguistic Patrimony	34
Catalogue	36
The 2003 GAUDEAMUS International Book and Education Fair	38
'Litera Nordului' Culture Review in Bistrița	38
Calendar	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4

sector 1, cod poștal 79711

Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25

E-mail: abidob@email.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redactor șef: Ion HOREA

Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE

Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA

"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista "Biblioteca Bucureștilor" pe o perioadă de luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.

Anexez chitanța de plată a sumei de lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR". Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) - 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

LORENZO DE MEDICI

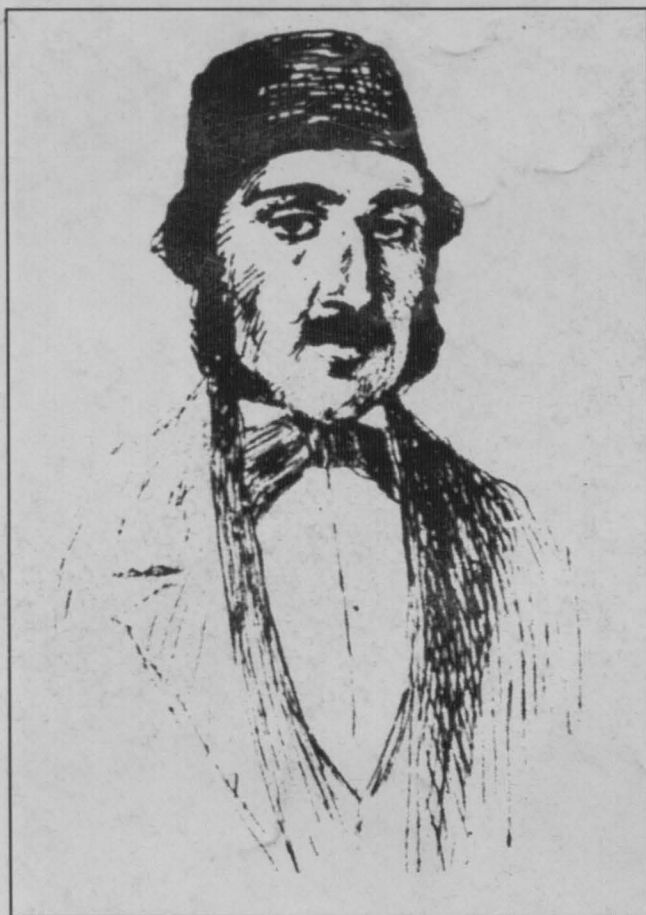
1449 – 1492

555 de ani de la naștere

*“... Lorenzo a fost omul complet al secolului său: a avut un echilibru admirabil, o linie de conduită de o rară finețe, ca principe, amfitrion, tată de familie și artist, pe care puțini oameni pe lume se pot fâli că ar fi posedat-o...
Încercați să vi-l imaginați pe Lorenzo în sălile palatului său din via Larga, să vi-l imaginați în reședința sa de la Careggi, în verdele îndrăgitei sale Cafaggiolo sau Poggio a Caiano, priviți-l în sala de consiliu din Palazzo Vecchio sau pe străzile Florenței, discutând, singur și dezarmat, cu orice om din popor, cu orice meșter, orice dărăcitor de lână care ar fi avut plăcuta fanterie să-l oprească, și îl veți vedea totdeauna pe un fundal creat parcă anume pentru el, de pe care figura lui măreată se va desprinde cu noblețe senină din grupul umaniștilor, al pictorilor, al filozofilor săi...”*

P. Calmescu

Luigi Ugolini

ANTON PANN

– 150 –

“De obicei lui Anton Pann i se rezervă un loc de folklorist, ceea ce e cu mult prea puțin. Erudiția lui în materie de tradiție orală și populară este enormă.

Ochiul distinge pe loc elementul țărănesc de cel universal...

Pann n-are noțiunea de folklor, nu respectă autenticul țărănesc, ci împestrează graiul popular cu cel cult, uneori grotesc, foarte adeseori însă cu un efect cromatic uluitor, având o limbuție, un dar de a versifica extraordinar, nu fără a căuta greutatea...”

G. Călinescu